

TATU PEKKARINEN

HOTELLI HUMINAN
KANTAVIERAAT

PORVOO * HELSINKI
WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖN
KIRJAPAINOSSA PORVOOSSA
1942

VELKA ON RIKKAUDEN KORVIKE.

Varhaiskeväinen päivä paistoi herkullisesti pienen hotellihuoneen ikkunasta.

Suvi oli jo tulossa; aurinko katsoi ensimmäisiä kertoja tähänkin huoneeseen; siksi kai sen katse oli ystävällinen ja lämmin kuin tervetuliaissuutelo.

Vankkarakenteinen kärpänen, oikea heimonsa Goljat, pyristeli ikkunassa. Sen pyrkimyksenä oli päästä lasin läpi ulos, mutta ikkunalasi ei tietenkään antanut perään.

Mutta eipä antanut perään kärpänenkään.

Vapaudenkaipuun hurmioittamana se yhä uudestaan ja uudestaan puskihen lasia vastaan. Sen sielussa vallitsi itsepintainen voitontahto ja usko asiaansa oikeuteen. Se ei ottanut käsittääkseen, että jokin silmälle näkymätön voisi estää sen ulospääsyä. Seikkailukkaan elämänsä aikana se oli tottunut voittamaan näkyväisetkin esteet. Lujimmatkin hämähäkin verkot se oli »mottiin» jouduttuaan repinyt toivottomiksi siekaleiksi. Niitten jäännöksiä paikkaillessaan vanha, paatunut verenimijä, hämähäkki, varmasti-kin itku kurkussa suunnitteli siirtymistä kannatta-

vampaan ammattiin.

Tehtyään useita epäonnistuneita salamahyökkäyksiä päätti karpänen mobilisoida kaikki reservivoimansa lopulliseen suurrynnäkköön.

Se perääntyi liitolennossa huoneen takaseinälle asti. Siitä ponnahtaen se otti kierteenmuotoisen vauhtikiemuran päästään samalla surisevan, huikean sotahuudon.

Kehitettyään vauhtinsa ainakin yhdeksäänkymmenen kilometriin karpänen syöksyi hammasta puren näkymätöntä vihollistaan kohti.

Se oli päättänyt voittaa tahi kuolla.

Mutta kohtalo ei sallinut sen tehdä kumpaakaan.

Epätoivoisesta lentohyökkäyksestä oli vain seurausena, että karpänen täräytti päänsä kovaan laisiin ja putosi pyörtyneenä ikkunalaudalle.

Olisi luullut sotaisen ilmailijan saaneen kyllikseen taistelusta, mutta ei. Hetken kuluttua se virkosi horrostilastaan ja — alkoi heti suunnitella uusintahyökkäystä.

Se hieroskeli herpautuneita jäseniään ja loi taisteluhalusta kiehahtavia silmäyksiä ikkunaan.

Uljaan lentosankarin voitontahto oli herpautuma-

ton.

Totta viekään; siinä karpäsessä oli suomalaista si-sua.

Äkkiä kuului jostakin aivan läheltä kummallinen ääni, joka veti puoleensa karpäsen huomion.

Ääni oli ensin kuin viserrystä, parin tahdin ver-ran. Sitten se muistutti jossakin määrin kimakkaa naurua, tarkemmin sanoen pikkupirujen ivariemu-kasta hihitystä. Pian kumminkin hihitys vaikeni ja huoneen täytti tasainen, voimakas jyriinä, joka lähin-nä muistutti parrunsahaamista.

Jyrisevän äänen aiheuttaja oli pitkänhuiskea nuori mies, joka liivisillään, mutta muuten pukeissa veteli sohvalle heittäytyneenä hartaasti unia. Visertävä ja hihittävä ääni lähti sohvan joustimista, jotka olivat läpäisseet meriheinätytteen ja ponkottivat kuin loppuunajetun konkarin kylkiluut. Kun nukkuja vähän-kin liikahti, pitivät joustimet melkein helvetillistä ila-kointiaan.

Karpänen keskeytti sotavalmistelunsa ja ryhtyi arvostelevin katsein tarkastamaan nukkujaa.

Hän oli nuori mies, jonka miellyttävät piirteet vaikuttivat sekä sympaattisilta että vilpittömiltä. Hänen

silmänsä olivat suljetut, mutta saattoi varmuudella uskoa, etteivät ne voineet muuttaa piirteitten antamaa henkilökuvaakaan epäedulliseksi. Hänen suunsa oli — epäesteettisesti kyllä — auki. Sitä kautta hän veti voimakkaasti päivänpaistetta sisäänsä, ja tuntuipa kuin hän olisi hengittänyt ulos pelkkää hyväntahtoisuutta.

Kärpäsessä heräsi kalorioitten ja vitamiinien kaipuu. Se todennäköisesti muisti ja tunnusti oikeaksi lausuman: armeija marssii vatsallaan.

Kärpänen ratkaisi muonituskysymyksen mutkattomasti. Se lensi nukkujan ylähuulelle ja valmistautui siinä aterioimaan suorittaen aluksi toimituksen, joka muistutti käsienspesua.

Tällöin kuului oven takaa näpäkkä koputus.

Kuorsaaja ei sitä kuullut. Hän nieli valtavan annoksen huhtikuun elonvoimalla kyllästettyä ilmaa.

Tämä hetki oli kärpäsraukan viimeinen. Vastustamaton ilmavirta tempasi sen nukkujan ylähuulelta pyörtävään kurimukseen ja sitä menoa hänen kurkuunsa.

Samalla uudistui koputus, kahta vertaa äskeistä iskevämpänä.

Sohvalla makaava miekkosemme heräsi siihen, että kurkkuun joutunut karpänen aiheutti ärsyttävän kutituksen. Hän ponnahti seisoalleen ja puoliunessa hönkäisi:

— Ääh!

Kolkuttaja astui sisään luullen kai hönkäisyä sisäänkäyntikehoitukseksi.

Hän oli tiuskeannäköinen rouvasihminen. Hänellä oli turpeat kasvot ja valtaisa vartalo, joka täytti oven kehyksiä myöten. Valtiatarilme hänen kasvoiltaan näytti ikään kuin istuvan selkäkenossa. Siitäpä saattoikin arvata hänen kuuluvan matkustajakodin isäntäväkeen.

Matamilla olikin kädessään pahaenteisesti lehahteleva paperisuikale.

Ei ole vaikea arvata, että paperisuikale oli lasku.

Nuori mies kakisteli karpäsen viimeisiä aineellisia jäännöksiä kurkustaan ja tuijotti matamiin unenpöpperöisenä.

— Joko taiteilija viimeinkin suvaitsee maksaa tämän laskun? tiuskaisi matami hänelle äänellä, jossa kuvastui harmistuneisuutta pitkästä odotuksesta ja ennakkollista kiukkua mahdollisesta kiemurtelevasta

vastauksesta. Samalla matami tyrkkäsi nuoren miehen kouraan laskun.

— La-lasku, tämä änkytti tuijottaen paperiin kuin ymmärtämättä, mistä oli kysymys. Hän näytti koettavan kaikin keinoin johdattaa ajatuksiaan unien valtakunnasta tukevalle maankamaralle. Vihdoin hän huudahti kuin mieluisan havainnon tehneenä:

— Ahaa, todellakin! Lasku — minulle! Ja lukien paperista hän jatkoi hieman juhlallisesti kuin lausuntaesityksenä: — Taidemaalari Akseli Niittymaa, maksava hotelli Huminalle. . . huoneesta ja ruokatarjoilusta seitsemänsataa ja kuusikymmentä. . . Jaa jaa, noin ne vain omaisuudet kasvavat!

Loppulauseen pisti nuori mies sivuhuomautukseksi, jonka hän teki niin ihastuneen näköisenä kuin olisi ollut kysymys hänen oman omaisuutensa kasvusta.

Mutta matami oli nähtävästi etukäteen varautunut nokkailevaan vastaukseen ja siksi hänellä oli räätisevä sanasarja valmiina:

— Omaisuudet! Teidän velkanne kasvaa, eikä minun omaisuuteni — tällaisella menolla. Mutta nyt minä vaadinkin maksua. — No, mitä sanotte laskusta?

Akseli, laskussa esiintyvä taidemaalari, tarkasteli sitä puolelta ja toiselta näyttäen entistä ihastuneemmalta. Hän katseli laskua kuin viehättävää taideteosta ja kääntyen matamiin puhkesi lausumaan:

— Teillä on ihana käsiala, rouva Hentola! Kieltämättä — teillä on suuret *kaunokirjalliset* lahjat! Se minun täytyy tunnustaa tämän kirjoitusnäytteenne perusteella.

Rouva Hentola ei mielistynyt imartelusta, kuten naisväki tavallisesti. Hän kivahti:

— Lopettakaa tuo viisasteleminen ja maksakaa! Te koetatte liikaa minun kärsivällisyyttäni.

— Sanokaas muuta, lausui taidemaalari sydämellisen osaaottavaisella äänellä. Ja kuin täynnänsä maailmantuskaa hän huokasi: — Kaikkia meitä koetellaan näinä raskaina aikoina. Mutta: Viel' uusi päivä kaikki muuttaa voi! — Mikä on tänään mustaa ja harmaata, voi huomenna jo olla valkoista kuin puh-tain lumi. Siis — reippain mielin vain eteenpäin! Eikö niin, rouva Hentola?

Lohduttavien sanojensa jälkeen yritti Akseli tarttua rouvan käsiin kuin antaakseen tälle uutta elämä-nuskoa, mutta rouva torjui hänen kätensä sähähtäen

kuin ihmisviero kissa, jota yritetään kosketella:

— Ettekö kuullut, mitä sanoin? Maksakaa laskunne ja heti!

— Jaa, noh, hm . . . sopiiko huomenna?

— Huomenna, huomenna, jamasi matkustajakodin valtiatar kärsimättömästi. — Te olette lähes kolmen viikon aikana sanonut joka päivä: huomenna.

— Niin, mutta minäpä en olekaan niin epäluotettava mies, että puhun yhtenä päivänä yhtä ja toisena toista. Siis — huomenna!

Matamin kukoistavan punaiset kasvot saivat violettivahduksen hänen korottaessaan äänensä tiuskaisuun:

— Noh, jollei maksu lopultakin tule huomenna, niin taiteilija saa muuttaa. Ja kaikki rojutavaranne, jotka ovat täällä, saavat jäädä pantiksi.

Sankarimme ei ennättänyt keksiä mitään näsävii-sasta sanottavaa tähän uhkaukseen, kun ovi aukeni ilman edelläkäypää koputusta ja piika-Miina kurkisti sisälle.

— Tuoss' on taiteilijalle tänpäivänen! hän sanoi ja heitti pöydälle sanomalehden. Huomattuaan, että huoneessa oli rouvakin, hän tiedusti:

— Rouva, paistetaanko tänään voissa?

— Vai voissa!? kivahti ilmankin ärtyisäksi härnätty rouva. — Vai oikein laillisessa korttivoissa!? Säännöstelyn aikana! Ja tällaisille ruokavieraille, jotka eivät edes kokeillakseen maksa laskuaan. Hyhhöh! Lampaanrasvassa nyt paistetaan, ymmärtääkö Miina, häh?!

— Joo joo, vastasi Miina, jota todennäköisesti ei rouvakaan pitänyt viisaana neitsyenä. Hän aikoi vetäytyä tiedon saatuaan takaisin, mutta rouva jatkoi:

— Ja lihapullat saa tehdä pelkistä kauraryyneistä. Ei nyt ole pitkään aikaan saanut edes korttilihaakaan.

— Aivan, myönsi Miina väliin, rouvan jatkaessa:

— Eikä kahviin tarvitse panna mitään muuta kuin voikukan juurta.

— Ahaa, sitä 'taraksakkaa'.

— Tarak. . . Mitä Miina viisastelee?

— No kun lehtorin Hilma puhui, että lehtori sanoo sitä taraksakaksi. Sitä voikukkavettä nääs.

— Miina muistaa, että kundien kuullen sitä on sanottava kahviksi. Muistaako Miina?

— Joo joo, vastasi Miina, ja rouvan nyökättyä hänelle poistumismerkiksi lähti keittiönsä.

Akseli istuutui keskustelun aikana pöytänsä ääreen ja ryhtyi korjaamaan muuatta piirustustaan.

Rouva Hentola tuijotti häneen Miinan mentyä, miettien jotakin sananpaukausta vireillä olleen rahakeskustelun päättäjäisiksi.

Mutta miten ollakaan, rouva ei keksinyt sanaista asetta, jolla olisi kyllin mojovasti osoittanut suuttumuksensa taiteilijaa kohtaan.

Sen sijaan hän tuittupäissään ryhtyi näkyvämpään mielenosoitukseen.

Huoneen peräseinällä prameili suuri »metsotaulun» jäljennös kullattuine kehyksineen. Rouva Hentola nousi tuolille, sieppasi taulun seinältä ja laski sen maahan ovensuuhun. Sitten hän keräili muitakin koristeina olleita esineitä läjään, todennäköisesti poistaakseen ne taiteilijan huoneesta. Soitettuaan Miinan jälleen huoneeseen hän sanoi tälle:

— Miina vie nämä taulut ja tavarat varastokomeroon. Ja tuon sängynpeiton saa viedä pois, ja nuo tuolit. Keittiöstä saa tuoda tilalle jakkaran. Ymmärtääkö Miina, häh?

— Aivan, sanoi tyttö ja lähti kantamuksineen.

Rouva keräsi vielä kaikki vähänkin säädyllysem-

män näköiset kalusteet ja lähetti ne edestakaisin juoksentelevan Miinan mukana pois. Tilalle hän sijoitti vanhoja hylkyesineitä, joita olisi luullut kerätyn »Maan romun» käyttöön asetetuista laatikoista. Taiteilijan huone muistuttikin nyt jotakin kolhoosiputkaa eräässä naapurimaassa.

Koko toimituksen ajan taiteilija oli, tai oli olevinaan syventynyt luomistyöhönsä. Hänen rauhallisuutensa suorastaan ärsytti matamia.

Saatuaan rappioittamissuunnitelmansa huoneessa täysin suoritetuksi, sanoi rouva:

— Tämä on viimeinen varoitus! Ellei lasku ole huomenna maksettu, niin ulos talosta!

Ja rouva Hentola poistui paukauttaen mensesään ovea, niin että taiteilijan tushipullon suulla istuva karpänen — äskeisen lentäjän heimoveli — putosi säikähdyksestä pulloon ja löysi ennenaikaisen kuoleman sananmukaisesti mustasta merestä.

OÙ EST LA FEMME?

Akseli Niittymaa oli köyhä taiteilija luonnon armosta.

Toveripiireissä hänestä pidettiin, sillä hänet tunnettiin vilpittömäksi, rempseäksi ja iloluontoiseksi boheemiksi.

»Taiteilijoista köyhin ja komein», sanottiin hänestä kerran Taiteilijaseuran juhlakronikassa.

Huomenna! Mañana!

Kun Akseli sanoi maksavansa laskunsa ehkä huomenna, uskoi hän itsekkin niin tekevänsä. Sillä hänellä oli paljon »töitä» valmiina, joilla saattoi uskoa lunastavansa tarvittavat sataset. Tosin häntä oli »kivistänyt» viime aikoina, mutta onnihan on vaihtelevaa.

Nyt istui taiteilijamme ikävästi kalustetussa komerossaan ja valmisteli myyntikuntoon joitakin piirustuksia. Jos hän saisi kokoon muutamankaan satasen, voisi hän lyhentää velkaansa rouva Hentolalle. Ja silloin rouva Hentola tapansa mukaan leppyisi ja sallisi hänen jäädä edelleenkin asumaan hotelliinsa.

Eikö sitten irtoton taiteilija olisi voinut asua yhtä hyvin muuallakin kuin hotelli Huminassa?

Kyllä kai. Mutta nuorella taiteilijallamme oli jokin salaperäinen syy, minkä vuoksi hän tahtoi asua juuri täällä eikä muualla.

Où est la femme?

Hotelli Humina oli oikeastaan kodikas, pienehkö matkustajakoti.

Siinä elettiin yleensä matami Hentolan mielentilojen mukaan. Hän ei ollut ilkeä ihminen pohjaltaan. Ei, hänen oli vain ollut pakko oppia pitämään puoliaan tässä elämäntaistelussa. Tosin hän oli saanut rahasta kiinnipitämisen veriinsä. Joka penninraha oli kiskottava tiukasta tässä maailmassa. Siksi hän kunnioitti niitä enemmän kuin muuta.

Kun hotellin vieraat sattuivat viivyttämään laskujensa maksua, silloin oli matami Hentolan muoto synkeä kuin lokakuun päivä. Silloin ei ollut hyvä joutua hänen lähelleen. Mutta kun laskut maksettiin, loistivat rouvan punakanturpeat kasvot hyväntuulisuutta, jopa hyväntahtoisuuttakin.

Matami Hentola oli niitä, joista kuoltua sanotaan, että »hän oli pohjaltaan hyvä ihminen, jonka karun pinnan alla sykki. . .» jne.

Hotellirouva oli leski, jonka varallisuutta pidettiin

suurena. Matkustajakoti tuotti kaikessa tapauksessa hyvin. Hän saattoi olla huoleton ainoan tyttärensä, sirkeäsilmäisen Mirjamin tulevaisuudesta ja onnesta, mikäli sellainen riippuu vanhempien perinnöistä.

Mutta mehän tiedämme, ettei onni riipu todellisuudessa perinnöistä eikä yleensäkkään rahasta.

Akseli ei ollut ainoa taiteilijaksi mainittava asukas hotellissa.

Pari huonetta oli vakinaisesti tanssitaiteilijoiden ja muusikkojen hallussa. Muusikot muodostivat jatsiorkesteri »Tsuliman», ja he esiintyivät usein samoissa tilaisuuksissa tanssitaiteilijoiden kanssa. Nämä taiteilijat olivat keveämielisiä huitukoita, joita ei edes mikään taiteellinen tuska painanut. He seppivät tanssisäveliä ottaen teemaksi kohdan vanhasta virrestä, oopperasta tai kansanlaulusta. Heidän ja rouvan välillä oli ainaista kahnasta pianon käytöstä. Tämä soittokone sijaitsi ruokasalissa, eikä rouva olisi sallinut sitä kulutettavan turhan vuoksi. Kun musisoijat suorittivat laskunsa, saivat he muutamina päivinä sen jälkeen harjoitella pianon säestyksellä, sillä sellaisena rahapäivänä matami oli suopealla tuulella. Mutta kun laskunmaksu viivästyi, herkistyi rou-

van korvakin niin, ettei se ollenkaan sietänyt moista »pelin räökkäämistä ja joutavaa renkuttamista», kuten hänen arvosteleva lausuntonsa tällöin kuului.

Akseli Niittymaata matami piti kaikkein huonoimpana »kundinaan». Ensinnäkään hän ei pitänyt Akselin taidetta minkään arvoisena. Tämän maalauksethan olivat läheltä katsottuina pelkkiä väriläikkiä; niissä ei ollut selviä, luonnollisia piirteitä rouvan mielestä.

Humpuukitaiteilija, oli rouvan mielipide Akselista. Yksikään hänen maalauksistaan ei ollut »metso-taulun» kopion veroinen; sen totesi rouva omin silmin.

Sitä paitsi Akseli oli rahaton. Olihan rouva lue-
nut *oikeista* taiteilijoista, jotka ajelivat omilla autoil-
laan ja pitivät hienoja juhlia palatseissaan, kuten Hol-
lywoodissakin.

Mutta matami Hentola ei tiennyt, että halveksitulla taiteilijalla oli tekeillä vuosisadan kuvateos, josta piti tulla hänen elämänsä ihmeellisin luomus. Mutta siitäpä eivät tienneet muutkaan. Akseli vain hiljaisuudessa sitä valmisteli, ja tämän todellisen elämäntyön syytä oli se, että Akseli oli köyhä. Sillä tuo »elä-

mäntyö» vaati paljon aikaa, ehkä se ei voinut tulla valmiiksikaan vähemmässä kuin kymmenessä vuodessa.

Tähän »elämäntyöhön» uhrasi Akseli päiviään ja öitäänkin. Siksi häneltä riitti liian vähän aikaa leipätoihin.

Kerran hän oli työtään varten lähettänyt apurahanomuksen Kordeliinin säätiölle, mutta se ei tullut huomioonotetuksi.

No niin. Tällä hetkellä taiteilijamme sai muutamia myyntipiirustuksiaan kuntoon. Hän valmistautui lähtemään »trokaamaan», kuten ammattisana kuului boheemimaailmassa.

Akseli veti ylleen takin, jonka hihansuut ja kyynärtaipeet jo kiilsivät. Ne viettivät elämänsä loistokautta; niin oli eräs brondalainen vitsineuvos sutkauttanut muutamana päivänä. Housunpolvissa ja takamuksissa vallitsi yhtä säteilevä ajanjakso, vaikkakin oli liioiteltua väittää, että niitä saattoi käyttää peilinä ajaessaan partansa. Niin kumminkin piikkaili Akselin leikkisä ystävä.

— Kaikki ei ole kultaa, mikä kiiltää, hymähti taiteilijamme surullisen lystikkäästi tarkastellessaan ikä-

kulua asuaan peilin edessä. Mutta kaikesta huolimatta hän kohta vihelteli iloisesti, aivan kuin olisi vanhan takin sijasta saanut ylleen kalliisti kirjaillun riemunviitan. Hän osasi kumminkin sitoa solmionsa harvinaisen maukkaasti, ja se oli taiteellista ansiota sekin.

Laittaessaan solmioonsa tavallista hurmaavampaa solmua hän kuuli jostakin lähihuoneesta kirkkaan tytön äänen hyräilevän:

»Oi, älä soita laulua tuota surullista mulle. . . »

Akseli herkisti korviaan ja pysähtyi kuuntelemaan. Ääni vaikutti häneen sähkövirran tavoin. Hän huomasi piirustuksissaan jotakin korjailemista, jonka vuoksi hänellä oli syytä viivähtää vielä pöydän ääressä. Mutta kirkas ääni, joka tuntui lähenevän, sekoitti hänen ajatuksensa ja piirustuskykynsäkin. Hän nosti silmänsä paperista ja jäi tuijottamaan, — mihin, sitä emme osaa selittää. Ihmiselämässähän on hetkiä. . .

Alamme kumminkin hiljalleen aavistaa, mikä oli se salaperäinen syy, jonka vuoksi filmisankari Gary Cooperia muistuttava, pitkänhuiskea, köyhä taiteilija

Akseli Niittymaa halusi asua juuri tässä hotellissa eikä jossakin muualla.

Akseli ei ollut mikään selvänäkijä. Mutta nyt, tuijottaessaan tyhjyyteen pöytänsä ääressä ja kuullessaan kirkkaan äänen jostakin lähihuoneesta, hän näki silmäinsä edessä nuoren tytön, jolla oli tummanruskea tukka, sievä lumikkinen ja silmät . . . Niin, ne olivat kuin taivaan ikkunat, ajatteli taiteilija.

Niin metkasti voivat tuollaiset taidemaalarit joskus ajatella.

Kirkasääninen laulu läheni nyt suoraan Akselin huoneen ovea.

Nuori taiteilija muuttui levottomaksi kuin kompassineula magneetin lähestyessä. Hän nousi pöytänsä äärestä ja ryhdisti vaistomaisesti asuaan.

Kuului koputus.

— Sisään! huudahti nuori mies vähintäänkin yhtä toivonkirkkain äänin kuin olisi uskonut koputtajana olevan rahapostinkantajan.

Ovi aukeni ja sisään astui neitoikäinen tyttö. Hänellä oli tummanruskeat hiukset, sievä lumikkinenä ja kimahtavan joustava vartalo. Ja silmät . . . Miten taiteilija ajattelikaan niistä?

Hän oli — kuten lukijakin aavistaa — rouva Hentolan ainoa tytär ja perijätär, Mirjam.

Tytöllä oli kädessään maljakko, täynnä kukkasia.

— Anteeksi, jos häiritsen, hän sanoi, ja vilkaistuaan pöydällä olevia papereita jatkoi: — Ellen vain tullut sekoittamaan teitä juuri tärkeällä luomishetkellä?

— Ei millään muotoa, neiti Mirjam, epäsi nuori mies koettamatta edes peitellä ihastunutta ilmettään. — Mutta — ei kai äitinne käsenyt tuomaan minulle kukkia?

— Ei, minä toin ne omalla käskylläni.

Mamma Hentola ei pitänyt Akselia edes ohdakkeiden arvoisena vieraana, ainakaan nyt, kun laskunmaksu auttamattomasti viivästyi. Mutta nuorilla ihmisillä on omat aivoituksensa ja omat mittapuunsa, joiden mukaan he ihmisiä arvostelevat. Niinpä Mirjam saattoi pitää — omassa turmeltumattomassa ja salaisessa mielessään tietenkin — taiteilijaa ehkä kaikkein arvokkaimpana vieraana talossa.

Tyttö sijoitti kukat pöydälle. Sitten hän katseli ympärilleen, olisiko huoneessa jotakin muuta tehtävää. Akseli seurasi hänen katsettaan ja käytti kaiken aja-

tusvoimansa saadakseen tytön vielä viivähtämään huoneessa.

Vihdoin Mirjam huomasi, että uutimen kannatusnauha oli höltynyt. Sehän oli tietysti korjattava. Hurraa! huusi Akseli — ei ääneen, vaan ajatuksissaan.

Taiteilija koetti mielessään sommitella jotakin kaudista sanoakseen tytölle. Mutta tavallista on, ettei tällaisessa tilanteessa osata sanoa mitään erikoista, ei ainakaan järkevää. Rakastunut ihminen on sekapäinen; jos hän osaa käyttää kylmää järkeään, ei hän ole vakavasti rakastunut. Akselin katse ja koko olemus todisti, että tytön läheisyys aiheutti hänelle sydämentykytystä.

Uutimia laittaessaan sattui Mirjam epähuomiossa vetäisemään pöytäliinaa niin, että lemmenkukkamalja oli kaatua. Akseli kiiruhti pelastamaan maljakkoa yht'aikaa tytön kanssa. Mirjamin hiussuortuva sipaisi hänen kumartuessaan nuoren miehen poskea, ja nuori mies ajatteli, kumpi mahtoi tuoksua viehkeämmältä, tytön tummanruskeat kutrit vaiko nuo kukkaset. Tässä vaalissa tyttö voitti. — Hänessä on tropiikkia, ajatteli taiteilija, jolla oli hiukan taipumusta runoilemiseenkin.

Tytön sormeillessa uutimia virkkoi Akseli — parempaa sanottavaa keksimättä:

— Mirjam neiti; se oli kaunis laulu, jota äsken hyräilitte tuolla hallissa. Lauluäänestänne päättäen olette runollinen luonne.

Jollekin muulle ihmiselle kuin Mirjamille Akseli olisi osannut sanoa paljon viisaampaa, ehkä jotakin filosofistakin. Mutta ollessaan tämän tytön lähellä humisi hänen korvissaan kuin kosken pauhu, ja se vei mukanaan kaikki asialliset, järkevät ajatukset. Mutta Mirjamiin meni nuoren miehen vähäisältöinen sanonta täydestä. Hän myönsi veikeästi nauraen:

— Niin olenkin. Yllätän itseni haaveilemassa pari kolme kertaa päivässä.

— Toivottavasti — minusta, Akseli tokaisi melko röyhkeästi. Se johtui hänen toivottomuuskompleksistaan. Hän ei uskonutkaan voivansa rakentaa mitään sille toiveelle, että varakkaan rouva Hentolan perijätär välittäisi hänen tunteistaan. Siksi hänestä oli yhden tekevää, sanoipa hän tytölle mitä hullutusta tahansa. Hänen asemansa hyljittynä ja »ulosanottuna» vieraana ei saattanut tulla pahemmaksi.

Tyttö ei kumminkaan pahastunut tästä röyhkey-

destä, vaan vastasi:

— Anteeksi, en sentään teistä, herra taiteilija!

— Vaan jostakin filmisankarista?

— En, vaan kaupankäynnistä ja liikevoitosta.

Akseli tuijotti tyttöä silmät pyöreinä ja päivitteli:

— Kaupankäynnistä, hahhahhaa! Ja liikevoitosta!!! Ovatko sellaiset *nuoren tytön* haaveita?

— Tottakai, Mirjam penäsi puolitotisena. — Se on atavismia minussa. Isäni oli liikemiehen poika ja minä olen liikemiehen tytär. Syksyllä aion päästä Kauppakorkeakouluun. Mistä muusta voisin haaveilla kuin alaani kuuluvista käsitteistä. Hevonen haaveilee kesäheinästä, puukaasutinauto bensinistä, herkkusuu säännöstelyn ja korttiajan loppumisesta ja niin poispäin. Minä olen nähnyt elokuvissa suurmaailman liikeneaisia, jotka keinottelevat pörssissä ja voittavat miljoonia. . . sellaisista seikkailuista minä haaveilen. Se on sitä nykyaikaa.

Akseli pyöritti päätään ja huokaisi synkän lystikkäästi sanoen:

— Mirjam neiti, te, joka olette ulkonaisesti kuin runokuva; kuinka voitte olla sisäisesti noin arkipäiväinen?

— Se johtuu viikonpäivistä, selitti tyttö ja heläytti naurun, joka sai uskomaan, että hänen äänijänteensä olivat hopeasta.

— Miten niistä?

— Viikossa on *kuusi* arkipäivää, mutta vain yksi sunnuntai. Arkipäivien vaikutus luonteeseen on siis ylivoimainen. Kuusi yhtä vastaan.

Akseli, joka välistä oli sanavalmis, oli tällä kertaa vaiennettu. Sillä tytön päätelmä oli selvä.

— Enpä ole tuotakaan ennen pannut merkille, hän tunnusti. — Minä olen syntynyt pyhäpäivänä, mutten silti saata pitää itseäni kohtalon sunnuntailapsena.

— Eikä kukaan pidä teitä pyhimyksenä!

— Ei ainakaan teidän äitinne . . . Mutta olisi iloista, jos te pitäisitte minua, ei aivan pyhimyksenä, vaan . . . noh, mitä minun pitikään sanoa. — Anteeksi, jos kysyn: ettekö ole koskaan haaveillut suuresta, ylevästä rakkaudesta?

Akseli heitti kysymyksen varovaisuuden vuoksi puolinauravasti siten, että mahdollisen nokkavan vastauksen saatuaan voisi lyödä kaiken leikiksi. Tyttö vastasikin ilakoiden:

— En. Sellaiseen minulla ei ole koskaan ollut tilai-

suutta.

Tytön ilakoivassa äänessä soinnahti kumminkin taustasävel, joka oli kuin kaikua niistä »ihanista» lemmenlauluista, joita gramofonit pyörittävät kaikkialla maassa. Hänen katseensa tuntui epäilyttävästi vilahtavan sivuun kohdatessaan taiteilijan katseen.

— Mirjam, minä olen yksi tilaisuus, sanoi Aksele melkein vakavasti. Hän tavoitti tytön katseen eikä päästänyt sitä pakenemaan. Tarttuen äkkiä tytön käsiin hän lisäsi:

— Mirjam! Minun täytyy huomenna muuttaa äitinne hotellista. Miksi ette ottaisi vaaria tilaisuudesta. . . »ennenkuin se myöhäistä on?»

Loppulause oli eräästä schlagerista ja taiteilija hyräili sen tytön korvaan.

— Mitä, aiotteko muuttaa?

— Kyllä, olosuhteitten pakosta ja rouva äitinne määräyksestä. Mutta ennen poistumistani tahtoisin kertoa teille pienen sadun. Saanko kertoa?

— Olkaa hyvä! Mirjam sanoi, eikä niinkään virallisensävyyisesti kuin tuo sananparsi olisi edellyttänyt.

Taiteilija piti Mirjamin katsetta vangittuna ja »kertoi» puolileikkillisellä äänellä, silmien osoittaessa sy-

vää vakavuutta:

— Olipa kerran eräs lahjakas taidemaalari, jota aikakautensa ei ymmärtänyt. Hän asui hotellissa, jonka omistajalla oli tytär kuin tropiikin kukka. Taiteilija rakastui päätä pahkaa siihen tyttöön eikä voinut häntä unhoittaa. Sen pituinen se satu olikin.

Mirjam oli tämätapaista ja kauan odottanutkin. Hän oli aikoja sitten lukenut taiteilijan katseesta kaitken tuon, mitä tämä nyt teennäinen veitikka silmäkulmassaan »kerto*i*».

— Sepä oli lyhyt satu, vastasi tyttö nauraen. — Eikä muuta kuin pelkkä satu, lisäsi hän teeskennellyn kaihomielisesti, mikä kumminkin saattoi tällä hetkellä olla todellista.

— Nykyaikaisia satuja sanotaan tosikertomuksiksi, kuiskasi taiteilija tytön korvaan vetäessään tämän äkkiä syleilyynsä. Tämän hän uskalsi tehdä siksi, että hän oli huomaavinaan tytön silmien sähköttävän hänelle selvää myötämielisyyttä.

Elokuvakamera on ikuistanut jo niin monta tämänlaatuista hetkeä, että lukijalla on selvä mielikuva näiden kahden nuoren ystävämme edesottamuksista. Kaksi elämänhalua pulppuavaa, rakasveristä

nuorta. . .

Mutta odottamaton tapaus rikkoi tunnelman.

Akseli ja Mirjam eivät ehtineet vielä kymmenenteenkään suudelmaan, kun ovi raksautui auki ja. . .

Hyvin nuori mies, ehkä oikeammin sanottuna aikamiespoika, ilmestyi avautuneen oven rakoön ja tuuskahti kuin ulkoapäin tyrkättynä suoraan maahan nokalleen. Ennen kuin hän ennätti kompuroida ylös, irtaantuivat rakastavaiset toisistaan. Mirjam oli jo jälleen käynyt käsiksi uutimiin, joiden nauha ei vain tahtonut tiukottua, kun nuorukainen katseli pölmästyneenä ympärilleen.

— Anteeksi, hän äännähti. — Satuun ohikulkiesani nojaamaan oveen, kun se vahingossa aukeni. . . Minä toin sinulle kukkia, Mirjam, sanoi nuorukainen ojentaen suurta kukkavihkoa tytölle.

Oli selvää, että nuorukainen oli yrittänyt kuunnella oven takana, joka huonosti lukittuna ponnahtikin auki, jolloin kuuntelija suistui sisälle.

— Kiitos, sanoi Mirjam. — Hilperti vie kukkaset Miinalle, niin hän panee ne veteen. Minulla on vähän laittamista näissä uutimissa.

Nuorukainen tuijotti epäilevästi vuoroin kumpaa-

kin huoneessa ennestään ollutta. Hänellä oli naiivit mammanpoikakaksot, joiden ilmettä saattoi sanoa hapanimeläksi. Hän oli pukeutunut liian hienosti, melkein narrimaisen hienosti. Suussaan hänellä oli karamellejä, joita imeksiessään hän näytti hölmähtävältä, kuten todennäköisesti, ainakin hieman, olikin.

Taiteilija oli olevinaan syventynyt piirustuksiinsa ja tyttö taas solmi uutimien kannikenauhaa. Merkkillinen nauha, kun se ei pysynyt kunnossa millään! Se oli kuin rakkauskertomuksen punainen lanka, joka höltyy, löyhtyy, ehkä katkeaakin ja jälleen solmitaan kuntoon.

Hilpertti näytti vain puolittain pääsevän epäluuloisuudestaan. Hän peräytyi ovelle kuin lähteäkseen.

— Minä vien sitten Miinalle nämä kukat, sanoi hän. — Mutta lähdetkö elokuvaan tänäiltana, Mirjam? Minä piffaan.

— Voi, voi, Hilpertti, kun minulla ei ole aikaa. Ehkä jonakin muuna iltana.

— Hei, hei, sitten! sanoi Hilpertti ja lähti. Mutta vielä ovenraosta hän heitti ilmeisesti mustasukkaisen ja epäluuloisen katseen Mirjamiin ja Akseliin.

Hilperti oli naapuritalossa sijaitsevan vaatetusliikkeen omistajan hemmoteltu aikamiespoika. Hänen vanhempansa olivat rouva Hentolan perhetuttavia, joten tuo hapanimeläkasvoinen nuorukainen sanoi rouva Hentolaa tädiksi. Hän lurvaili matkustajakodissa alinomaa, joten häntä olisi saattanut luulla talon vakinaiseksi asukkaaksi. Kaikki hotellin kantavierat tunsivat Hilpertin. Jatsipojat naureskelivat ja pilailivat useinkin tuon naiivin nuorukaisen kustannuksella, sillä hän oli ulkoasunsa puolesta kuin dandyjen dandy, mutta älyllisesti vähemmillä talenteilla armoitettu.

Hilperti oli jättänyt koulunkäynnit kesken ja eleli varakkaiden vanhempiensa hemmottelemana joutomiehenä. Mitään muuta tehtävää hänellä ei ollut kuin imeskellä karamellejä ja juosta illoin elokuvissa. Hotellissa hän yhtenäen seuraili Mirjamin kintereillä pitäen itseään tämän itseoikeutettuna sulhasena.

Mamma Hentola suosi Hilpertiä. Hänellä ei olisi ollut mitään sitä vastaan, jos Mirjamista ja Hilpertistä olisi tullut kihlapari. Sitä hän joskus oli salassa ajatellutkin. Sillä Hilperti oli perivä paljon enemmän kuin räätälin saksat ja silitysraudan, joista hänen isänsä

oli alkanut. Sievoinen, tuottava pukutehdas oli hänen perinnökseen jo nimetty. Siksipä hänen kannatti vain eleskellä ja herrastella.

Hapanimeläkasvoisen nuorukaisen mentyä huomasi Akseli, että piirustukset olivatkin valmiita ja tytökin sai kannikenauhan lopulliseen solmuunsa.

Mutta vieraan odottamaton käynti oli kumminkin häirinnyt ja pilannut äskeisen tiiviin tunnelman sikäli, ettei se tahtonut palata. Liekki oli ikään kuin päässyt hiipumaan; sitä oli kohenneltava ja uudelleen viriteltävä. Amor on häikäilemättömyydestään huolimatta välistä kovin arka olio. Se säpsähtää pienintäkin hisausta ja kaikkoaa tiehensä.

Tytöllä ei ollut huoneessa mitään tehtävää ja hänen olisi pitänyt lähteä pois. Mutta hänestä samoin kuin taiteilijastakin tuntui, että jotakin oli jäänyt kesken. Paremman puutteessa tyttö otti sanomalehden ja käänteli sitä kuin etsiäkseen jotakin kiinnostavaa.

Nuori mies nieleskeli ajatuksiaan koettaen keksiä keinoa, millä pääsisi uudelleen Amorin viitoittamille poluille. Ensi hätään hän ei keksinyt muuta kuin kysyä:

— Näkyykö lehdessä mitään uutta? En ole vielä lu-

kenut. . .

— Eipä juuri. Aina noita samoja. . . Jaa, miljoona-arpajaisten voittoluettelo!

— Mitä? Minulla on yksi lippu. . .

— Onko teillä. . . ei, vaan sinulla, innostui tyttö, joka ei aluksi tahtonut muistaa, että äskeisessä kohtaauksessa oli teitittely jäänyt itsestään pois ja puhut-
telusanoina oli: sinä armas, sinä rakas jne. Sellaisessa tilanteessa käy tittelien heittäminen aivan huomaa-
mattoman joustavasti.

Taiteilija kaiveli lompakkoaan, jossa tuskin muuta olikaan kuin arpalippu. Hän ojensi sen tyttölle sanoen:

— Tässä. Yksi ainoa vain, mutta. . .

— Onni tulee silläkin, jos on tullakseen, jatkoi Mir-
jam omasta puolestaan. Hän alkoi tarkastaa voitonnu-
meroita.

Pieni toivonsäde kuin kaukainen tähdenlento vä-
lähti rahahuolten painaman maalarin mielikuvitus-
taivaalla, mutta katosi jälleen. Hän muisti, ettei kah-
ta onnea koskaan tule yht'aikaa. Ja rakkauden onnen
hän oli jo. . .

Niin, ainakin tyttö piti hänestä, se oli äsken tullut
selväksi.

Eikä Akseli ollut tottunut voittamaan arpajaisista. Kerran vain hänen arpalipulleen oli langennut voitto — lyijykynä. Sitä hän piti kohtalon viitteenä, että hänen oli etsittävä onni omasta työstään, taiteestaan.

Mutta tyttö tarkasti hartaasti luetteloja. Mitä merkitsikään heille kahdelle, jotka juuri olivat löytäneet toisensa, jos Onnetar mittaisi heille kunnolliset myötäjäiset. Aloituspääomaa, jolla kahden nuoren aineellinen onni rakennettaisiin lujalle perustalle.

Tämän kirjoittajalle olisi mitä suurin ilo kertoa lukijalle, että nuoren taiteilijan lipulle lankesi päävoitto. Mutta meidän ikävä velvollisuutemme on pysyä totuudessa silloinkin, kun se tuottaa sekä lukijalle että kertomuksemme henkilöille pettymyksen.

Akselin arpalipulle *ei ollut* langennut voittoa!

Ei pienintäkään.

Köyhä taiteilijamme piti sattumusta luonnollisena. Hän oli tottunut pettymyksiin elämässään eikä ollut tästäkään edes pahoillaan.

Mutta Mirjam, joka tyttömäisellä mielikuvituksellaan oli jo valmistautunut hurraten ja tanssien riemuitsemaan onnenpotkauksesta, näytti aivan masentuneelta.

— Merkillisen onneton sattuma! hän päivitteli. — Minä toki luulin, että kohtalo järjestäisi jotakin meidän kahden puolesta. . . Sinulla on sarja 993, numero 42, ja kokonainen miljoonavoitto lankesi saman sarjan numerolle 421. Ajattele sitä kohtalon irvistelyä: se petti vain yhdellä ykkösellä!

— Hyvä sentään, ettei enemmällä, Akseli lausui valoisasti, ikään kuin olisi tosissaan pitänyt pluspuolena sitä, ettei erotus ollut suurempi.

Mirjam pyöritteli päätään katsellen arpalippua:

— Ajatella, hän sanoi, — jos yksi ainoa ykkönen olisi sinun numerosi perässä, niin sinä saisit miljoonan.

— Miljoonan! kertasi taiteilija. — Sitä kapitaalia, pääomaa, valuuttaa, joka antaa ihmiselle elämää, onnea, arvoa, kunniaa, kaikkea, kaikkea, kaikkea! Sitä kilisevää kultaa, joka avaa maallisen paratiisin ovet. Mammonaa, jonka avulla vähäisilläkin talenteilla armoitettu taiteilija voi saavuttaa ainakin tunnustetun nimen, ei tosin jälkimaailmalta, vaan omalta aikakaudeltaan. . . Mutta Mirjam! Mitä sinä nyt teet?

Mirjam oli kastellut kynän pöydällä olevassa tushipullossa ja piirteli jotakin arpalippuun.

— Minä vain tahdon nähdä, millainen on voittolippu, miljoonan arvoinen paperipala. . . Ykkönen vain tuohon, noin. . . Kas niin, katso ja hämmästy! — Näin vaatimattoman näköinen on se paperipala, joka sisältää suuren maatilan tai kymmeniä tuhansia hienoja päivällisiä taikka vuosien tehtyjä työpäiviä.

Mirjam ojensi taiteilijalle lipun.

— Hyvin tehty, Akseli tunnusti. — Tuota ykköstä ei voi silmämitalla moittia. . . tuskin kukaan voi erottaa sitä oikeasta ilman suurennuslasia. Mutta tällä lipulla ei toimiteta sittenkään mitään.

Tyttö otti lipun ja ihaili sitä uudelleen.

— Ei tietenkään. Mutta pidä tätä kumminkin *maskottinasi*, hän neuvoi. — Ehkä se tuottaa vielä onnea.

Mirjam kuivasi tekemänsä ykkösen päivänpaiseissa ja pisti arpalipun Akselin piirustuslehtiön väliin. Sinne se unohtuikin, sillä taiteilija sieppasi tunteittensa pakotuksesta äkkiä tyttöä vyötäröiltä ja. . .

Niinkuin keväthurmiossa kuhertelevat ilman lintuset eivät huomaa vaaran lähestymistä, samoin olivat Akseli ja Mirjam kuuroja muille äänille kuin toisensa kuiskauksille. He eivät huomanneet eivätkä kuulleet, kun ovi jälleen napsahti auki. Se vedettiin-

kin ulkopuolelta nopeasti jälleen kiinni, kuiskailijoiden ollenkaan häiriytymättä.

Hilperti, joka oli saanut sieluunsa epäluulon siemenen, oli jo hetken aikaa kuunnellut oven takana korvat hörössä. Hän oli kuullut keskustelun arpali-pusta ja lisäykkösestä, tosin epäselvästi. Jääden mielessään seulomaan hatarasti kuulemaansa ykkösasiaa hän riensi rouva Hentolan luo ilmoittamaan, että Mirjam viipyi liian kauan taiteilijan huoneessa.

Rouva Hentola jätti Hilpertin nauttimaan saka-riinilla imellytettyä perunajauhokakkua — pula-ajan herkkua — ja riensi erinäisten beaufortien nopeudel-la Akselin huoneeseen, jonne hän ryntäsi välittämät-tä koputuksista ja muista muodollisuuksista.

Akseli istui jakkaralla Mirjam polvillaan. He olivat lemменkuiskailuihinsa vaipuneina. Nuorella miehellä oli selvä »sylivoitto».

Tämä näkö sai talon valtiattaren jäykistymään. Hän seiso i ovella majesteetillisena kuin shakkipelin puukuningatar.

— Herra hallitkoon! Ja naamat vastakkain! pää-si häneltä kimeänä kirkkaisuna, samalla kun hän löi kämmeniään yhteen, niin että seinäpaperit huonees-

sa vapsahtivat.

Meidän on pyydettävä lukijalta anteeksi, ei omasta, vaan rouva Hentolan puolesta. On melko paksua sanaa noin proosallisesti kahdelle nuorelle, joiden rakkaus on oikeata ja kaunista. Mutta rouva Hentola ei ollut lukenut estetiikkaa, tuskin hän tiesi, mitä moinen »tiikka» olikaan.

Meistä olisi tietysti mieluisampaa, jos voisimme kertoa rouva Hentolan sanoneen tässä tilaisuudessa esim. näin: Anteeksi, nuoret; en tiennyt että te . . . sautin vahingossa tulemaan . . . Mutta koska sydämienne salaisuus tuli vahingossa ilmi, niin — olkaa onnelliset ja saakaa äidillinen siunaukseni. Jne. Olisi viehättävää jutella, kuinka rouva Hentola sitten omin käsin kirjoitti lehtiin kihlausuutiset ja ohjasi nuorten elämänpurren kuin kokenut ja viisas luotsi aavalle ulapalle, suoraan kohti onnenrantaa . . . Mutta, kuten mainittu, rouva Hentola tokaisi vain: Herra hallitkoon, naamat vastakkain!

Huudahdus rikkoi huoneessa vallinneen sentimentaalisen tunnelman ja Amor pyrähti lentoon paeten lähistöltä kuin säikäytetty peipponen.

Akseli laski hellävaroen Mirjamin sylistään ja oi-

kaisi vartalonsa, joka oli kieltämättä komea. Tarjoten matamille kättään hän lausui arvokkaasti kuin kuka tahansa ruhtinaallinen kosija:

— Arvoisa rouva Hentola! Minulla on kunnia pyytää tyttärenne kättä.

— Kättä! Kissanjalat minä teille annan! kivahti rouva Hentola punaisena kuin kypsä tomaatti.

Samalla hän huitaisi Akselin tarjoaman käden ulommaksi.

— Anteeksi, minä en ole kissanjalkojen keräilijä, epäsi Akseli kohteliaasti aivan kuin kunniavieras, jolle talon emäntä tarjoaa jotakin arvokasta.

— Lumppujenkerääjä te olette! tiuskaisi koristele-maton matkustajakodin matami. Meidän tekisi mieli sievistellä hänen lausuntojaan tässä kertomuksessamme. Mutta se olisi totuuden vääristelemistä.

Rouva Hentola jatkoi edelleen ankarassa äänilajissa:

— Thyh, tekö muka pystyisitte elättämään sivistyneitten ihmisten tyttäriä, te, nälkäteiteilija!

Akseli saavutti pian tavanomaisen leikkisyytensä. Hän sanoi hieman hirtehimäisen vakavasti:

— Hyvä rouva, tiedättekö, että minulla on hallus-

sani *aarre*, jota yleisesti pidetään kallisarvoisena . . .
äärettömän kallisarvoisena?

— Sepä kiinnostavaa! Ja mikä se on?

— Minulla on hyvä ja rehellinen sydän.

Rouva Hentolan suu jäi hämmästyksestä puolia-voimeksi. *Näin* tolkutonta hän ei ollut osannut odottaa. Hän oli luullut taidemaalarin tarkoittavan edes jotakin tekelettään tai muuta sellaista.

Mutta Mirjam katsoi Akseliin suojelevan hyväksyvästi, aivan kuin hän olisi kuullut tämän ilmoittaneen omistavansa useahkoja kivitaloja. Tässäkin tulee esille arvojen suhteellisuus. Mistä toinen ei maksaisi sakariinimurustakaan, siitä toinen voisi antaa elämää, rakkautensa, kaikkensa.

Niinpä Mirjam kävi tarmokkaasti puolustamaan ritariaan:

— Niin, äiti, hänellä on *kultainen* sydän.

— Hyhhöh! Sellaista valuuttaa ei noteerata minikään valtakunnan pankissa!

Lausuttuaan täten mielipiteensä taiteilijan »aarteesta» jatkoi rouva Hentola pilkallisesti vävykandi-daattiaan silmäten:

— Kehtaattekin lähennellä rehellisten ihmisten

lapsia... Mekomakin 'ensirakastaja', huh! Miehellä yhdet ainoat velkavaatteetkin niskassaan, eikä min-käänlaisia tuloja...

Akseli esiintyi edelleenkin kohteliaasti, sanoen:

— Kunnioitettava rouva; pyydän teitä puhumaan hienotunteisemmin morsiameni läsnäollessa.

Näin sanoessaan taiteilija viittasi Mirjamiin.

Matami hypähti melkein kohoksi lattiasta:

— Morsiamenne!? Minun tyttäreni ei ole kenen tahansa kiertolaisen morsian!

— Eipä tietenkään kenen tahansa. Hän kuuluu ai-noastaan minulle.

Nyt otti tiuskea matami jo kätetkin avukseen. Hän hosui nuorta miestä kuin kattia kalavasulta melkein huutaen:

— Ulos! Korjatkaa luunne ja heti! Pois koko tästä hotellista!

Nyt puuttui Mirjam asiaan. Hän koetti rauhoittaa äitiään:

— Mutta äiti, ei häntä voi noin yht'äkkiä pois ajaa. Hänen täytyy hankkia uusi asunto.

— Hm... no, hankkikaa! Lähtekää heti hankki-maan! Tavaranne jäävät pantiksi siksi, kunnes lasku

on maksettu. Ja tämä huone luovutetaan toisille viimeistään kello kuusi.

Akseli otti piirustuskäärön kainaloonsa ja lähti. Mutta ovella hän kääntyi sanomaan uhmailevan piilailevasti:

— Kuulkaa, rouva! Kyllä te vielä huomaatte erehtyneenne minusta . . . Ja minä uskon, että te vielä pyydätte anteeksi minulta — ennen kuin kello on lyönyt kuusi.

Akseli uskalsi sanoa näin siksi, että hän optimistisesti uskoi saavansa myydyksi piirustuksiaan sikäli, että pystyisi palattuaan hotelliin maksamaan laskunsa, vieläpä juomarahojen kera. Hän tunsu rouvan ja tiesi, että tämä laskujenmaksutilaisuudessa aina pyyteli anteeksi sitä, että oli tullut hoputelleeksi ja kiirehtineeksi . . .

Akseli heitti lohduttavan lentomuiskun Mirjamille ja veti oven perässään kiinni. Hän lähti.

KÖYHYYS EI OLE KORTILLA.

Akseli kulki kadulla hieman allapäin ikään kuin olisi etsinyt rahaa maasta.

Todellisuudessa häntä nolotti se, ettei voinut maksaa laskuaan. Hän ei ollut mikään vippimestari, vaan rehti taiteen ritari.

Sitäpaitsi hän oli ollut sodassa ja saanut rintaansa kunniamerkin, joka vain harvalle annetaan. Hän ei siis ollut naukumamman poikia.

Mutta kunniamerkki ei ole rahaa.

Eivätkä hurmeisten sotatantereitten sankarit ole yhtä suuria sankareita niillä mammonan kilpakentillä, joilla taistellaan rahasta. Eri miehet ne ovat, jotka ruumiita pesevät, sanoo kansa. Mutta eri miehiä ovat nekin, jotka pesevät rahaa.

Akseli ei ollut vielä tunnettu »nimi». Ja taiteilija ilman nimeä on kuin hevonen ilman tiukuja, pässi ilman sarvia, sanomalehti ilman otsaketta. Arvostelutkin, joita hänen taiteensa sai, tuottivat suurta iloa hänen ammattikilpailijoilleen, mutta sitä vähemmän hänelle itselleen.

— Todellinen taideteos on kuin väitöskirja, joka ei

ole pätevä, ellei joku tolvana sitä vastusta, viisaste-
li Akseli kerran Taiteilijakahvilassa istuessaan. — Ei-
kä kukaan ole profeetta Helsingissä, ainakaan taiteen
alalla, lisäsi siihen vastapäätä istuva vitsineuvos.

On kai helpompaa kiivetä Eiffeltorniin saippuoi-
tua narua pitkin kuin nousta kuuluisuuteen taiteili-
jana.

Mutta — niinkuin jokaisella sotamiehellä on mar-
salkansauva repussa, niin on jokaisella taiteen
ritarilla kainalossaan maailmanmaineen koturnit.
Riippuu vain sattumasta, milloin hän pääsee niil-
le nousemaan ja — esiintymään päätään pitempänä
muuta kansaa.

Kas siinä toivo, joka elättää köyhänkin taiteilijan.

Akselin tauluja oli myytävänä useissa taulu- ja ke-
hysliikkeissä. Minä päivänä hyvänsä saattoi ilmestyä
joku *ulkomaalainen* taiteentuntija — tämä oli ystä-
vämmme salainen toivo — joka kiinnittäisi huomiotaan
hänen teoksiinsa. Hän sattuisi löytämään niistä suu-
ren mestarin siveltimeen jälkiä. Hän katsoisi taulujen
nimimerkkiä ja löisi ihmetyksestä käsiään, huudah-
taen: Akseli Niittymaa! Aivan tuntematon tekijänimi!
Ja maalaa kuin *antiikin* mestari!

Ja sitten *ulkomaalainen* taiteentuntija esittäisi Akselin sanomalehdissä uutena, eurooppalaiset mitat täyttävänä kyknä. Häntä haastateltaisiin, häntä valokuvattaisiin, jopa filmattaisiinkin, hänen äänensä otettaisiin tallelle yleisradion ääninauhavarastoon, hänen nimikirjoituksiaan jonotettaisiin. Kunniarummut pärisisivät julistaen hänen nimeään maan rajojen ulkopuolellekin. Ja sitten hänen kaikki tuotteensa, opiskeluaikoinaan skitsailemansa luonnoksetkin myytäisiin satumaisista hinnoista nykyhetken sinebrykoffeille ja taidemuseoihin.

Ja edelleen: Akseli saisi toimeentulohuolista vapaana ryhtyä valmistamaan suurta kuvateostaan, »elämäntyötään». Ja kaiken lopuksi hän saisi elämäkertansa jopa alkeiskoulukirjoihinkin; ehkäpä kuoltuaan joutuisi kököttämään kipsisenä rintakuvana juhlasalien seinähylykkeillä.

Jokaisella taiteilijalla on oikeus kuvitella tuollaista.

Ainahan maailmassa uudistuu tarina rumasta ankanpojasta.

Akseli suhtautui siis luottamuksellisesti tulevaisuuteensa. Älä hämmästy! oli hänen johtolauseensa.

Hänellä oli levollinen luonteenlaatu; niin, hänellä oli oikeat lehmän hermot. Tämä kuuluu ehkä hassulta, mutta vertaus mallaa siinä missä toinenkin. Mikä elävä olento suhtautuu rauhallisemmin hätäisimpäänkin tilanteeseen kuin lehmä? Automiehet sen vallanakin ymmärtävät.

Mutta tällä kerralla ei Akselin lujista hermoistaakaan ollut apua. Hän kävi monessa toimituksessa tyrkyttämässä piirustuksiaan, mutta nyt niillä ei ollut menekkiä.

Akseli suoritti parikin jokamiehen marssia kaupungin laidasta toiseen, mutta turhaan. Ainoatakaan kauppaa ei syntynyt.

Viimeisenä turvanaan hän piti erästä viikkolehdeä, johon hänen tuotteitaan oli aina ostettu.

Mutta nyt oli tähän lehteen ilmestynyt uusi toimittussihteeri. Hän oli entinen senttaaja, joka ei nauttanut palkkaansa toimettomuudestaan. Hän täytti lehden alusta loppuun itse, alkaen pääartikkelista. Hän rimmasi vakavan runon, pyöräytti jännitysjutun, kirjoitti kauhukertomuksen, muovasi kiltin lastensadun, tekaisi hikoiluttavia ajanvietetehtäviä, arvoituksia ja kielipähkinöitä. Ja kodin osastossa hän jakeli

nasevia neuvoja perheenemännille sekä sunnuntai-lukemiseksi paimenkirjeisiin verrattavia sieluntutkistelmuksia. Kun lehden kuvituskin täyttyi hänen käsialastaan, ei lehteen tarvittukaan sivullisten tuotteita. Ilmoitusasiamiehen toimenkin hän hoiti sivutoinään.

Niinpä Akselikin sai kääntyä tyhjin toimin varmaksi luulemaltaan rahalähteeltä.

Hän oli käynyt kehysliikkeissä ja taidekaupoissa. Missä ei ollut ostojentekijä saapuvilla, missä oli miikin syy, ettei taiteilijamme päässyt vaihtamaan tuotteitaan rahaksi.

Nyt hänen oli kumminkin lähdeittävä tyhjänä miehenä hotelli Huminaan. Siellä olivat hänen piirustus- ja maalaustyötarpeensa, eikä hän voinut olla päivääkään ilman niitä. Ne oli saatava pois sieltä.

Mutta rouva Hentola vaatisi, että lasku oli maksettava, ennen kuin mitään tavaroita annetaan »ulos».

Oliko nyt alennuttava lyömään armonrumpua rouvan edessä?

Taiteilija käveli hitain askelin hotelliin päin.

Vasta nyt hän tuli ajatelleeksi, miten hullua oli, että hänenkaltaisensa mies oli rakastunut. Missä olisi

koti, johon hän veisi vaimonsa, hän, joka ei voinut elättää itseäänkään? Eikö olisi parasta pyytää tytöltä anteeksi ja selittää, että koko yritys raukenee esiintul-leiden esteitten takia.

Akseli seisoj jo hotelli Huminan ulko-ovella. Hänellä oli edessään raskas tehtävä. Oli astuttava häveliäisyyden ja arvonsatuntevuuden rajalinjan yli.

Oli mentävä hotelliin ja oikein koreasti pyydet-tävä, että rouva Hentola luovuttaisi edes työtarpeet, vaikkei hän voinutkaan maksaa laskuaan. Hän voisi sitten mennä yöksi kiinaamaan jonkun vauraamman toverin luokse.

— Tämä on noloa, ajatteli taiteilija noustessaan portaita ylös. — Mennä ruinaamaan ja rukoilemaan, vieläpä ihmiseltä, joka saattaa käydä vaikkapa suo-raan tukkaan käsiksi.

Mieshenkilöä ei Akseli olisi niinkään pelännyt. Sellaista vahvempaa astiaa olisi voinut kopsauttaa ta-kaisin, ruumiillisen väkivallan ollessa kysymyksessä. Mutta minkäs teet elähtäneelle matamille!

Hallissa ei ollut ketään. Akseli kuunteli ja arveli, ettei rouva ollut lähimaillakaan. Hyvä, minäpä pu-jahdankin salaa huoneeseeni ja sieppaan työkaluni ja

-tarpeeni, tuumi hän itsekseen. Ja sitten painun sen tien, enkä tarvitse tavata koko amatsonia. Jääväthän sinne vielä muut tavarat laskun pantiksi.

Taiteilija avasi sukkelasti huoneensa oven ja liivahti sisään.

Mutta huh! Yhtä nopeasti hän koetti perääntyä.

Huoneessa puuhaili rouva Hentola!

Ennen kuin Akseli ehti pyörtää ympäri, käännähti hotellinrouva häneen päin. . .

— Nyt alkaa myrsky ja mylväys, ajatteli ovea kohti takaperin hivuttautuva taiteilija.

Mutta rouva Hentola. . . ?

Akseli ei ollut uskoa silmiään eikä korviaan. Sillä nyt tapahtui jotakin odottamatonta.

Rouva Hentola, tuo tiuskea valtiatar melkein niiasi äsken haukkumalleen taiteilijalle ja sanoi makoisasti hymyillen:

— Suokaa anteeksi, herra taiteilija! Minä olen täällä vain vähän järjestelemässä. . . Taiteilija saa suoda anteeksi, ettei täällä ole vielä oikein kodikasta. Mutta kyllä me koetamme järjestää niin, että herra taiteilija viihtyy meillä. . .

Hölmistynyt taidemaalari katsoi ympärilleen.

Mitä ihmettä?!

Huoneeseen oli tuotu uudet, entistä hienommat huonekalut.

Jakkarat ja muut rumennukset olivat poissa. Vastailmestyneen kiilloitetun tupakkapöydän viereen oli asetettu oikein nahkatuoli. Molemmat esineet tuntuivat ikään kuin nolostelevan oloaan pienessä huoneessa. Ikkunaverhot, entiset savuttuneet, olivat poissa. Tilalla uhkeat, yllättävän komeat uutimet. Vanhuuttaan voivotteleva vieterisohvakin oli vaihtunut uuteen, joka seinävierellä näytti pehmoiselta ja lämpimältä kirjokudoksisine peittoineen. Ja sängyssä oli ennennäkemätön silkkipeite.

Ylinnä, peräseinällä leventelihen »metsotaulun» kopio prameissa kultakehyksissään. Se oli ikään kuin päätänsä korkeammalla muita huonekaluja ja tuntui kuin se olisi ollut tyytyväinen siihen, että sen seuraksi oli tuotu arvokkaampia esineitä kuin ennen.

Oliko tämä huone hienostettu jotakuta uutta vierasta varten?

Ei, rouvahan äsken lausui toivovansa, että taiteilija viihtyisi.

Akseli aikoi sanoa jotakin. Mutta häneltä meni

jauhot suuhun, niinkuin sanotaan. Rauhallinen ja hätääntymätön taiteilija ei kerta kaikkiaan osannut muuta kuin vaieta tykkänään.

Hotellin valtiatar otti Akselia takinhihasta ja virkoi anteeksipyytävästi:

— Herra taiteilija ei nyt välitä kaikesta joutavasta. . . mitä sitä nyt sattuu tällainen ihminen sanomaan. . . Kun sitä on jo tällä iällä niin närvöösi. . . Anteeksi vain kaikki joutavat. — Saanko pyytää herra taiteilijaa salin puolelle. . . siellä olisi kahviakin?

— Nyt minä näen unta kuin Jeppe Niilonpoika, ajatteli järkyttynyt Akseli. Siinä hän kylläkin teki ajatusvirheen, sillä Jeppe Niilonpoika ei kartanon hienoon kamariin jouduttuaan nähnytkään unta, vaan luuli vain sitä näkevänsä. Aivan kuin taiteilijamme tällä hetkellä.

Kulkiessaan ylen »tykötekevän» ja kohteliaan matamin perässä ruokasaliin kuuli Akseli seinäkellon lyövän viisi.

Muistaessamme taiteilijan yltiöuhmaiset sanat: Kuulkaa rouva, te pyydätte vielä minulta anteeksi *ennen kuin kello on lyönyt kuusi*, — luulisimme, että Akselilla oli taipumuksia telepatiaan tai ennustamiseen.

— Tässä on takana jotakin mystillistä! ajatteli taiteilijakin.

Mutta hän päätti pysyä levollisena, seurasipa oudosta peripetiasta mitä yllätyksiä tahansa.

TODELLISUUS ON IHMEELLISEMPI KUIN ELOKUVA.

Korttiajalle harvinainen näky: kukkurainen leivoslautanen kahvipöydässä.

Ruokasalissa istui myöskin Mirjam. Hänen ilmeensä oli yhtä kysyvä kuin Akselinkin. Pienestä silmäniskusta ja päänpuuduksesta huomasivat kumpikin, ettei toinen ollut asiasta perillä enempää kuin toinenkaan.

Rouva Hentola tarjosi omin käsin Akselille *oikeata* kahvia, *oikeata* kermaa, *oikeita* leivoksia. Vieläpä *oikeata*, vilpitöntä kohteliaisuutta. Hänen olemuksestaan sitä paitsi saattoi ymmärtää, ettei Akselin ja Mirjamin tuttavallisempi seurustelu ollut hänelle niinkään vastenmielistä.

Piika-Miina ilmoitti ovelta:

— Rouva, lampaanrasva on loppunut!

— Mitä Miina tekisi lampaanrasvalla? tiedusti rouva äänellä, joka ystävällisyydessään tuntui lähtevän öljyllä voidellusta kurkusta.

— Kun rouva sanoi, että paistetaan . . .

— Voi voi, nyt Miina kiltti on käsittänyt väärin! huudahti hyväntahtoisesti niuhottava rouva. — Tie-

täähän Miina, että meidän talossamme paistetaan *aina voissa*. . . Niin, ja Miina muistaa, että kahviin ei saa panna voikukan juurta ilman erikoista määräystä. Ja taiteilijan huoneeseen — tässä rouva viittasi kunnioittavasti Akseliin — viedään aina puhdasta kahvia, ymmärtääkö Miina?

— Joo joo, vastasi Miina yrittäen poistua. Mutta rouva pidätti:

— Miina! Miina kuuntelee vielä!

— Aivan, sanoi Miina ja jäi odottamaan suu ammoltaan ikään kuin hän olisi kuunnellut sillä.

— Miinan ei pitäisi tulla kysymään keittiöasioista kundien kuullen, sanoi matami herttaisen nuhtelevasti kuin pyhäkoulunopettaja järjestystä rikkoneelle lapselle. — Eikö Miina koskaan muista sitä?

— Joo joo. Mutta minä vain ajattelin. . .

— Mitä Miina ajatteli?

— No. . . sitä vain, ettei tuo taiteilija ole mikään kundi.

Rouva Hentola nousi arvokkaana ja opettavaisena, vakuuttaen:

— *Herra taiteilija on kundi. . . ensiluokkainen kundi!* Miina muistaa sen nyt ja aina! Muistaako Miina?

— Aivan, myönsi tyttö ja käsittäen nuhteitten loppuneen lähti toimiinsa.

Mutta rouva Hentola huomasi, että hänellä oli yhtä ja toista huomautettavaa kotiapulaiselle, ja sen vuoksi hän lähti tämän perässä nyökäytettyään ystävällisesti Akselille.

Rouvan mentyä pääsivät nuoret vaihtamaan hämmästyneitä mielipiteitään.

Ensin pari salamasuudelmaa. . .

Sitten Akseli latoi Mirjamille tukullisen kysymyksiä:

— Mitä tämä kaikki merkitsee?! Mitä on tapahtunut? Miksi äitisi kohtelee minua kuin triumfaattoria? Nyt, jolloin en ole voinut maksaa laskuanikaan! Onko tämä unta vai totta?!

— Kysy vielä jotakin! päivitteli tyttö. — Minunkin ymmärrykseni on tehnyt täydellisen harakirin.

Eikä Mirjam osannut selittää muuta kuin sen, että hän oli äsken tullut ulkoa kaupungilta. Äiti oli ollut mitä mehevimmällä tuulella. Hän oli puhunut Akselista mitä kunnioittavimmin, jopa oli arvellut, että sellaisen *todellisen öljyvärिताiteilijan* — matami Hentolan oma nimitys — teoksia pitäisi saada myöskin

hotellihuoneitten koristukseksi, vaikka niistä täytyisi maksaa vähän enemmänkin kuin humpuukituhrijoitten teelmistä. Ja sitten Mirjam oli hämmästyneenä kysynyt, miksi mamma oli muuttanut mielipiteensä Akselistä. Siihen mamma oli sanonut, ettei hän ollut koskaan uskonutkaan taiteilijasta muuta kuin hyvää.

Tämän enempää ei tyttökään ollut kummallisesta onnenkäänteestä selvillä.

Päivä kului iltaan, mutta ihmeitten sarja ei päättynyt.

Rouva Hentola otti taiteilijan haastateltavakseen kahdenkeskisesti.

Hän kysyi mahdollisimman hienotunteisesti, tarvitsisiko herra taiteilija pikkurahoja, noin vain taskulanteiksi. Siksi kunnes taiteilijalle järjestyy. . . ymmärtäähän herra taiteilija?

Tästä kohteliaisuuspommista hölmistyi taiteilija niin, että ryhtyi kauppaamaan matamille taulujaan. — Älä hämmästy! komensi hän itseään. Mutta se »itse» ei tahtonut totella komennusta, vaan hämmästyi. Sitäkin enemmän, kun rouva Hentola todella osti — *hänen taideteoksiaan.*

Taulujen hinnalla saatiin Akselin lasku täysin kui-

tatuksi, ja hänelle jäi vielä taskurahaakin.

Rouva Hentola lupasi lähettää taulut kehystettäväksi ripustaakseen ne mukamas sitten matkustajahuoneitten koristuksiksi. (Totta puhuen ne taulut ovat vielä tänäkin päivänä kehystämättöminä. Ne keräävät hometta ympärilleen jossakin hotelli Huminan ullakkokomerossa.)

Seuraavana aamuna tuotiin Akselille vuoteeseen niin hienosti varustettu kahvitarjotin, että taitavinkin hamsteri-herkkuilija olisi kadehtinut sitä. Nautittuaan oikeata kahvia, oikean, tuoreen voin ja vastaleivotun ranskanleivän kera painui taiteilija uudelleen nukkumaan. Hän ajatteli, että unta tämä kumminkin on; jatkukoon!

Mutta pian Miina koputti Akselin ovelle uudelleen. Tultuaan sisään hän ilmoitti, että taiteilijaa kutsuttiin puhelimeen.

Soittaja oli räätälimestari, jolla oli liike samassa talossa. Hän kysyi, voisiko taiteilija ottaa hänet vastaan lyhyelle käynnille.

— Ahaa, äijä tulee karhuamaan, ajatteli taiteilija, mutta lausui kumminkin räätälin tervetulleeksi. Räätäli oli aikoinaan valmistanut puvun, joka jo vanhuut-

taan kiiltävänä oli Akselin yllä, ja siitä oli Akseli vielä velassa. Mestari oli ahkerasti karhunnut taiteilijalta puvun hintaa saaden vain silloin tällöin muutaman kympin lyhennystä.

Nyt oli Akselilla satamarkkanen puvuntekijän varalle. Hän otaksui, että mestari olisi tyytyväinen näinkin tuntuvaan lyhennykseen, ja odotti tyvenin mielin tämän saapumista.

Kun räätälimestari saapui, aikoi Akseli ryhtyä selittämään ensin niitä syitä, jotka pakottavasti olivat maksua viivästyttäneet, ja sitten kun karhuaja olisi »epätoivoisesti varma» tämänkertaisen käyntinsä tuloksettomuudesta, hän pistäisi tämän kouraan satsen. Ja niin olisi senkin karhun kita vähäksi aikaa tukittu.

Mutta Akseli ei ehtinyt vielä muuta kuin vastata tervehdykseen, kun räätälimestari otti esille mittanauhansa ja sanoi:

— Herra taiteilija näkyy tarvitsevan uuden puvun. Saan kai ottaa mitan?

— Ky-kyllä, änkytti Akseli, mu-mutta olenhan vielä velassa. . .

Mestari huitaisi vähäksyvästi plastillisiin (ompe-

lu)liikkeisiin tottuneella kädellään ja sanoi:

— Älkäämme puhuko joutavista... Kyllä me sovimme niistä... Ei minulla mitään kiirettä ole... ei sitten likikään...

Näin leppoisasti puhellessaan mestari jo mittaili Akselin vartaloa ja merkitsi paperille tulokset.

— On kai parasta, että taiteilijalle tehdään yksin tein sekä käyntipuku että smokki. Ja parempien tilaisuuksien varalle frakki...

— Älkää herran nimessä, sai Akseli äännetyksi. — Kun entinenkin puku on vielä maksamatta, niin...

— Taiteilija ei nyt joutavia... kyllä ne ennättää... Eihän taiteilija koko ikäänsä meinaa pysyä köyhänä.

Mestari vilkutti salaperäisesti silmäänsä ja merkasi kirjaansa numerot kaikkia kolmea pukumallia varten.

Mestarin mentyä istui Akseli hämmästyksestä äimänä muutaman hetken. Tuo räätälimestari oli viime aikoina jo melko työkeästi karhunnut häneltä saataviaan, jopa viimein uhannut toimittaa Akselin konkurssitilaan. Toimittamatta jääminen johtui vain siitä, ettei Akselilla ollut varallisuutta edes konkurssintekoa varten.

Akseli odotti joka hetki, että rouva Hentolan tuuli kääntyisi pohjoisempaan suuntaan. Mutta päivät kuluivat, eikä nykyinen status quo valtiattaren mielentilassa muuttunut. Taiteilija joutui samaa tietään hotellin »sisärenkaaseen», s. o. hän sai liikkua kaikissa huoneissa kuin kotonaan. Hänet kutsuttiin aterioimaan päänäköön, rouvan »privaattiin», yhdessä Mirjamin ja rouva Hentolan kanssa.

Akseli kulki kuin unessa.

Mistä tämä ihmeellinen elämäntilanne?!

Seuraavina päivinä hän pani merkille uusia, kummallisia seikkoja.

Monet tuttavat, jotka olivat lakanneet taiteilijaamme tervehtimässä, ehkä siitä syystä, että pelkäsivät tämän köyhyydessään vippailevan, nämä monet tuttavat pysähtyivät nyt tiedustelemaan hänen vointiaan ja toivottamaan hyvää jatkoa. Akseli, joka oli saanut räätälistä uuden, hienon käyntipuvun, uskoi, että kohteliaisuus johtui uusista vaatteista.

Ehkäpä se osaltaan johtui vaatteistakin.

Kun Akseli kävi toimituksissa tarjoamassa piirustuksiaan, oli hän huomaavinaan, että häneen katsottiin hieman pitempään, aivan kuin vasta nyt oli-

si huomattu hänen olevan jollakin tavoin kiinnostava henkilö. Ja eräskin jäykkäluontoinen lehden taloudenhoitaja nousi oikein pöytänsä takaa tervehtimään häntä seisoaltaan, kohteliaisuus, jota hän ei ollut aikaisemmin osoittanut taiteilijalle, joka kiusaksi asti oli käynyt tyrkyttämässä tekeleitään. Ja kirjoittaessaan tavallista runsaampaa maksumääräystä hymähti taloudenhoitaja leikkisästi:

— Ihme, että taiteilijalle kelpaa näin pikkurahat!

— Miksi ei kelpaisi?! ällisteli Akseli.

— Niin, noh, pikkurahoistahan ne suuretkin tulevat, sanoi taloudenhoitaja paljastamatta omaa salaajatustaan, joka hänelläkin varmasti oli mielessään.

Akseli pistäysi Taiteilijakahvilassa.

Kun hän käveli pitkulaisen salongin perälle, vakinaiseen pöytänsä, käännettiin kaikista pöydistä tuijottaman häneen. Sieltä täältä nyökättiin hänelle ystävällinen tervehdys, jopa tahoilta, missä ei häntä aikaisemmin ollut huomattu.

Hänen istuuduttuaan kantapöytänsä kiirehti tarjoilijatar vaihtamaan pöydälle uuden liinan, vaikkei entinen vielä ollut tahrainen. Akseli oli tälle tarjoilijattarelle paksusti velassa ja pelkäsi tämän jo kohtele-

van häntä yliolkaisesti. Siksi hän olikin varannut piirustuksista saamistaan rahoista hieman lyhennystä tarjoilijattarelle. Mutta tämä kieltäytyi jyrkästi ottamasta vastaan sanoen, että taiteilija makselee sitten, kun tulee isompia rahoja.

Nauttiessaan kahviaan totesi Akseli, että kaikista pöydistä vilkuiltiin häneen kiusallisen kiinnostuneesti. Jopa muuan vastatullut nousi seisomaankin voidakseen tuijottaa häneen paremmin.

Se kai johtuu vaatteista, ajatteli taiteilijamme.

Ehkäpä hän oli oikeassakin — osaksi. Vaatteistahan nähdään — pikkueläjien ollessa kysymyksessä — heidän asemansa nousu ja lasku.

Akseli ei viipynyt kauan kahvilassa, sillä ihmisten silmätikkuna oleminen alkoi kiusata häntä.

Hotellirouvan tuulenmuutos oli kuitenkin silmäänpistävin.

Tuo aikaisemmin niin tiuskea valtiatar oli anteek-siantavaisempi ja kiltimpi ei ainoastaan Akselia, vaan muitakin kohtaan. Jatsitaiteilijatkin saivat luvan harjoitella ruokasalin pianon säestyksellä. Nämä käyttivätkin ahkerasti tilaisuutta hyväkseen. Niinpä kaikui talosta ainainen »itkelmämusiikki» ja laulanta, jonka

olisi luullut hellyttävän talon perusmuureja.

Rouva Hentolan suopeus Akselia kohtaan näytti vain kasvavan.

Hän luetteli Mirjamille kaikkia niitä hyveitä, joita hän oli huomannut taiteilijassa. Mies oli pulska kuin filmisankari, luotettava, rehellinen, miehekäs. Ja etevä taidemaalari. Ja mitä kaikkea rouva havaitsikaan nuoressa miehessä. Hän ei edes muistanut, miten mitättömänä hän oli aikaisemmin taiteilijaa pitänyt. Tästä ennen aliarvioidusta taiteen ritarista oli yhtäkkiä tullut mallikelpoinen mies. Ihailtava, rakastettava mies.

Erikoisesti juuri — rakastettava.

Tätä puolta mamma Hentola huomaamattaan korosti tyttärelleen Mirjamille hieman liikaakin.

Mirjam ymmärsi . . .

Mirjam tiesi myöskin, ettei mamma Hentolan suopeuteen voinut luottaa. Oli aivan varmaa, että päivänpaisteen jälkeen tulee paha ilma. Ja Mirjam tiesi, miten mamma Hentolan kanssa oli pelattava.

On tavallista, että tytär ei välitä siitä miehestä, jota äiti suosittelee. Niinpä Mirjam heittäytyi Akselia kohtaan kylmähäköksi, mukamas, äidin läsnäollessa. Hän

vastaili tälle tyyli ja niskojaan keikautellen.

Sitä enemmän mamma Hentola kehui Mirjamille nuorta miestä. Mutta Mirjam purskautteli vain halveksivasti huulillaan ja sanoi: thyh! Hän ihmetteli, kuinka äiti saattoi pitää »tuollaista miestä» mainitsemisen arvoisena.

Tästä oli luonnollisena seurauksena, että äiti Hentola vain yltyi. Hän alkoi hiljalleen pohjustella kysymystä Mirjamin ja Akselin naimisiinmenosta.

Tämä oli Mirjaminkin tarkoitus. Kun onkea kiskaisee kalan sitä nykiessä, narrautuu kala tarttumaan sitä varmemmin onkeen.

Rouva Hentola teki samoin.

HYVÄ LUOTTO ON PAREMPI KUIN HUONO VALUUTTA.

Akseli oli sentään kunnan mies.

Hän ei jäänyt leppoisaan pasaatituuleen loikomaan ja lellottelemaan laskuun syöden ja velkaa tehden. Ei, hän paiski töitään entistä vimmatummin, sillä nyt hänellä oli työrauhaa.

Karhut olivat ikään kuin »lomauttaneet» hänet. Hänelle jopa tupattiin lisää rahaa lainaksi. Ällistynyt Akseli ei käsittänyt, mistä syystä näin kummallisesti tapahtui.

Mutta nyt hänen ei tarvinnut tehdä kvasi-taidetta, roskaa, jota taiteilijain täytyy hengenpitimikseen usein tehdä, sillä sellaista »taidetta» on helpompi saada kaupaksi. Nyt Akseli iskeytyi rakentamaan suurta kuvateostaan, elämänsä työtä.

Kauniina kevätpäivänä Mirjam ja Akseli lähtivät kaupungin ulkolaidoille, Akseli etsimään sopivaa maisemamallia maalatakseen sen, Mirjam taas seurasi asianharrastuksesta katselijana. Heillä oli sitä paitsi kovin hauskaa kahden kesken, seikka, joka ei meitä ollenkaan ihmetytä.

Esikaupunkien äärimmäisillä laidoilla on paljon taiteilijain silmää kiinnostavaa. Kaupunki etenee ja maalaismaisema perääntyy. Metsään on jo viitoitettu monin paikoin kadutkin. Ne kulkevat, toiset valmiiksi kivillä ja soralla pohjattuina, ristiin rastiin äskeisten niittyjen, suoputuroitten ja louhittujen kallioitten yli.

Tontitkin ovat valmiiksi neliöityinä odottamassa tulevia rakentajia.

Muutamissa paikoissa on jo ilmoituksia siitä, kuka rakentaa »tähän taloon» vesi- ja lämpöjohdot, kuka asettaa hissit, kuka suorittaa minkin työn. Eikä paikalla ole vielä rakennuksen alkeitakaan!

Mirjam osoitti nauraen erästä puutaulua, johon oli maalattu:

*Tästä talosta vuokrataan huoneistoja
alkaen syyskuun 1 päivästä v. . . .*

Rakennuskonttori Tonttila.

Paikalla ei ollut muuta kuin syvä kuoppa, jota oli vähän louhittu.

— Tässä myydään karhunnahka ennen kuin karhu on kaadettukaan, nauroi Mirjam.

Taiteilijat ovat merkillisiä aiheensa valinnassa. Heille ei kelpaa kaunis kivitalo malliksi, ei uusi, hieno huvila. Heidän täytyy etsiä mitä kurjin, luhistumaisillaan oleva hökkeli. Kas sellainen, siitä syntyy taidetta. Se on maallikon silmillä katsottuna ihmeellistä.

Akselin silmiin sattui sellainen taloröttelö. Aikoi-
naan, vanhan, hyvän Helsingin ollessa eräitä vuosikymmeniä nuorempi, se oli rakennettu puusta. Nyt siinä ei ollut asukkaitakaan, talolla ei ollut muuta virkaa kuin odottaa purkajia tai luhistua vanhuudenheikkouttaan maahan. Siinä oli pieni pihamaa, joka oli ohdakkeiden ja muun hyödyttömän kasvillisuuden peitossa. Se muistutti villiä, koskematonta aarniometsää. Pihaa ympäröi puoliksi kaatunut rimaita.

— Mainio malli, sanoi Akseli ihastuen ikihyväksi. Hän ryhtyi maalaamaan taloa.

Nuoret kävivät useana päivänä talohökkelin luona. Taideteos ei suinkaan synny nopeasti.

Eräänä päivänä oli hökkelin ympärillä ja pihassa liikettä. Hyvinvoivannäköisiä pappoja kulki talon ympäri nuuskien joka nurkkaa. He koputtelivat seinä ja pudistivat päätään. Sitten kaikki kerääntyivät

pihaan, jossa nähtävästi alkoi huutokauppa.

Akseli ja Mirjam menivät uteliaisuudesta myöskin pihaan. Siellä olikin huutokauppa käynnissä. Talo oli tontteineen myytävänä. Se oli velka-asioitten vuoksi joutunut vasaramarkkinoille.

Yleisön joukossa Akseli tapasi tuttavankin.

Se oli entinen antiikkikauppias, nykyisin talokeinottelija Markkila. Kaupassaan hän oli aikaisemmin harjoittanut panttilainaustakin ja sellaisena liiketuttavana oli Akseli joutunut hänen kanssaan tekemisiin. Markkilaa luultiin hyvin rikkaaksi, sillä varsinkin talokeinottelualalla häntä pidettiin Helsingin pöörimestarina.

Kauppias tervehti Akselia kohteliaammin kuin koskaan ennen. Hän oli joskus käännänyt lainaa pyytäneen Akselin kaupastaan tyhjin toimin, tyyliä ja armottomasti. Nyt hän oli kuin sula voi, liukas ja kohtelias. Mikä oli häneenkin mennyt?!

— Nyt taiteilija ostaa tämän talon, sanoi kauppias puoleksi leikillään.

— Miks’ei, jos vain rahani riittävät, vastasi taiteilija nauraen, tarkoittamatta hänkään muuta kuin antaa pilan pilasta.

Talo oli joutunut pakkohuutokauppaan juuri tämän kauppiaan saatavista. Hän ei antanut velallisilleen paljoakaan armonaikaa; hän sanoi tarvitsevansa kipeästi omansa.

Kauppias kierteli tervehtimässä muitakin tuttaviaan, samalla aikaa kuin vasaramies kertasi tehtyjä tarjouksia ja houkutteli yleisöä tarjoamaan lisää. Talon hinta tuntui nousevan ehkä liiankin korkeaksi, ottaen huomioon sen kurjan kunnon. Mutta kysymys ehkä olikin rakennuspaikasta, jonka tonttiarvo oli suurempi.

Useimmat huutajat jo saivat kilvasta kyllikseen, kun hinta alkoi lähetä kahtasataatuhatta. Ainoastaan kaksi miestä, muuan laiha, kuivahtanut, ohuthuulinen miljoonamiestyyppe ja paksu rakennusmestari jatkoivat hinnan lisäämistä. Tähän saakka oli hintaa nostettu tuhansissa, nyt se muuttui sadoiksi, kunnes lopulta lisättiin vain kympeissä.

— Satayhdeksänkymmentäyhdeksäntuhatta yhdeksänsataa seitsemänkymmentä on tarjottu... ensimmäinen... toinen... , huuteli vasaramies.

— Kymmenen markkaa lisää! virkkoi ohuthuulinen mies. Hänen äänensä oli kuiva kuin nahkan na-

rahdus.

— Satayhdeksänkymmentäyhdeksäntuhatta yhdeksänsataa kahdeksänkymmentä on tarjottu... Tuuleeko lisää? kysyi huutokaupanpitäjä katsellen ympärilleen. — Kuka tarjoaa enemmän... hyvä talo... niin lujat seinätkin, että vaikka vankilana pitäisi... ensimmäinen...

Vasaramies kohotti jo uhkaavasti lyöntiasettaan:

— Toinen... joko menee hyvä talo polkuhinnasta... toinen...

— Kymppi lisää, kiljaisi rakennusmestari, joka näytti olevan aikeissa luopua enemmistä huudoista. Miljoonamies jo napitteli päällystakkiaan aivan kuin olisi lopettanut tarjoamisensa.

— Satayhdeksänkymmentäyhdeksäntuhatta yhdeksänsataa yhdeksänkymmentä on tarjottu... kuka tarjoaa kaksisataatuhatta täyteen... ensimmäinen... eikö tule kaksisataatuhatta täyteen... ensimmäinen... toinen...

Nyt meni Mirjamiin pieni paholainen.

Hänestä tuntui sopimattomalta, että kaksisataatuhatta jäisi niin pientä summaa kuin kymppiä vajaaksi. Hän menetteli niinkuin »Dasala Vilkun muar», jo-

ka huutokaupassa tarjosi ilman vain aikosiaan »viiskymment penni pääll» ja sai talon.

— Kymppi lisää! pääsi Mirjamilta ääneen aivan kuin vahingossa. Sellainen vahinko sattuu kenelle tahansa. Jos ajattelemme jotakin asiaa kovasti, sattuu ajatus lipsahtamaan huuliltamme äänekkäästi. Jo vanhat roomalaiset tunsivat tuonlaatuisen sattumuksen ja ristivät sen 'lapsus linguae'ksi.

Mirjam huomasi heti ajatuksensa karkaamisen. Hän olisi voinut vetää sen takaisin ennen vasaramiehen lyöntiä. Mutta Mirjamin päässä välähti, että nuo talonhuutajat saattavat lisätä hänen huutoonsa taaskin kymppinsä. Ja niin Mirjamin huuto jäi voimaan.

Nuo kaksi huutajaa eivät enää jatkaneet.

Ohuthuulinen miljoonamies oli saanut takkinsa napitetuksi ja lähti. Rakennusmestari käänsi myös asialle selkensä ja alkoi jutella vierustoverinsa kanssa.

Hätäntynyt Mirjam koetti käyttää kaiken sielunvoimansa vaikuttaakseen rakennusmestariin ajatusaaltojen avulla ja saadakseen tämän tarjoamaan vielä kymppinsä. Mutta nyt ei auttanut mikään.

— Kaksisataatuhatta... eikö tule lisää... ensim-

mäinen . . . kuka tarjoaa enemmän . . . arvokas talo . . .
toinen . . . ja —

Kaikki pihassaolijat katsoivat Mirjamiin, joka kasvot tulipunaisina toivoi, että kunpa sattuisi vaikkapa lentopommitus, joka keskeyttäisi tämän toimituksen. Hän katsoi sisäisesti kauhistuneena huutokaupanpitäjää, joka vasara kohotettuna valmistautui lyömään kolmannen lyönnin. Mirjamista tuntui, että se lyönti putoaa hänen omaan päähänsä musertavana ja armottomana.

Akseli tuijotti myöskin sanattomana vuoroin Mirjamia, vuoroin vasaramiestä. Silloin se kajahti . . .

— Kolmas, pudotti huutokaupanpitäjä pöytänsä takaa yht'aikaa vasaraniskun kanssa.

Mirjam oli huutanut talon.

— Kenen olikaan huuto? kysyi kirjämies pöydän takaa.

Mirjam katsoi Akselia neuvottomin, säikähtynein silmin.

Akseli huomasi, että tytölle oli sattunut vahinko. Mutta — älä hämmästy!

— Akseli Niittymaa, ilmoitti hän kirjämiehelle, joka katsoi odottavasti Mirjamiin. — Huuto oli minun.

Taiteilija ajatteli, että joutukoon tilinteko tuostakin asiattomasta huudosta hänen vahvoille hartioilleen. Olipahan hän saanut kestää elämässään pahempiakin ryöppyjä. Olihan tyttöparka pelastettava.

Kirjamies viittasi Akselia tulemaan lähemmäksi. Mirjam seurasi häntä pöydän ääreen. Kirjamies sanoi:

— Huuto on maksettava käteisellä.

Samassa lähestyi Markkila pöytää. Suu messingillä hän tarjosi kättään Akselille:

— Onneksi vain! Taiteilija sittenkin osti tämän talon.

Akseli änkytti jotakin sanoakseen:

— Niin tuota... sen maksun kanssa... pitikös se käteisellä...?

— Ei se niin virallisen tärkeätä ole... taiteilija maksaa sitten, kun sopii... ehkä muutaman viikon perästä tai kuukauden... miten vain taiteilija haluaa...

Kauppias kääntyi kirjamiehen puoleen ja sanoi:

— Järjestäkää tämä asia minun tililleni... ostaja suorittaa sitten suoraan minulle...

Niin joutui taiteilijamme talonomistajaksi.

Mirjam oli kiitollinen Akselille siitä, että tämä pelasti hänet nolosta tilanteesta. Tosin se oli johtava toiseen noloon tilanteeseen, kun kaksisataatuhatta lankeaisi suoritettavaksi eikä taiteilijalla ollut vainuaakaan niin suurista rahoista. — Mutta se oli sen ajan murhe.

— Meillä on kuukausi armonaikaa, sanoi taiteilija ja oli huokaisevinaan syvään. — Ja sitten minä olen katiskassa kuin hauki.

— Kuukaudessa on kolmekymmentä päivää, laski tyttö. — Jokainen päivä sisältää nipullisen mahdollisuuksia. Löydämme kyllä pelastuksen.

Optimistinen taiteilija ei antanut epäuskon häiritä hyväntuulisuuttaan. Ken voittaa aikaa, voittaa kaikki.

— Mutta mistä ihmeestä sinä olet saanut luottoa? ihmetteli Mirjam heidän kävellessään asfalttikatuja pitkin kotia kohti. — Tuo talokeinottelija Markkila näytti pitävän luonnollisena, että sinä ostat talon ja maksat sen aikanaan. Mistä tämä kaikki johtuu?

— Tässä on jotakin salaperäistä, myönsi taiteilija. — Meidän on lopultakin saatava tämä merkillinen arvoitus ratkaistuksi.

»POMMILLA» ONNEEN.

Todellakin!

Mikä tai kuka oli nostanut köyhän taiteilijan luoton? Ja tehnyt hänet ihmeteltävän arvossapidetyksi hotelli Huminassa ja muuallakin?

Olisi voinut uskoa ylimaallisten voimien olevan pelissä.

Arvoituksen ratkaisu oli kuitenkin yksinkertainen. Salaisuus, joka oli askarruttanut Mirjamin ja Akselin aivoja, paljastui ilman esivalmisteluja aivan kuin tuuli olisi heilauttanut verhon sen yltä.

Siispä mekin kerromme asian koruttomasti, tehokeinottomasti, ilman kirjallisteatraalisia eleitä.

»Senttaattori» Hipponen, Taiteilijakahvilan elävä tietokalenteri ja pelätyin hörökorva, tuli kadulla Akselia vastaan. Tervehdykset vaihdettua kysyi Hipponen:

— Vippaat kai mulle satasen, siksi kunnes saat sen takaisin? — Ei se suurta lovea tee miljoonaasi.

— Mihin miljoonaani?! kysyi Akseli ällistyneenä.

— Kah, arpajaisvoittoosi.

— Enhän minä ole sellaista saanut, en koskaan. —

Vai vielä miljoonan. . . !

— Älä turhia kiemurtele! Koko kaupunkihan siitä puhuu. Tietysti et liene vielä käynyt nostamassa, mutta näinä päivinä. . .

Huhu!

Juorun nuorempi ja kevytjalkaisempi sisar.

Siis huhu oli saanut aikaan kaiken, ihmisten kunioituksen aliarvioitua taiteilijaa kohtaan. Mikäpä muu olisikaan taikaiskun tavoin muuttanut rouva Hentolan käytöksen halveksittua asukasta kohtaan.

Mutta mistä tuo merkillinen huhu oli saanut alkunsa?

Akseli oli jo melkein unohtanut, että Mirjam piirusti hänen tyhjään, virattomaan arpalippuunsa lisäykkösen. Mutta he eivät olleet näytelleet sitä kenellekään eivätkä sanoneet taiteilijan voittaneen lipulla mitään.

Kotiin tultuaan hän kertoi heti tietonsa Mirjamille.

— Jotakin sellaista minä olen aavistellutkin, sanoi tyttö. — Ei äiti muuten olisi. . .

He lähtivät nopeasti Akselin huoneeseen ja ottivat arpalipun käsille. Se oli maannut pöytälaatikossa, koska Akseli oli maalannut öljyväreillä eikä siis ollut

tarvinnut piirustuslehtiötä.

Arpalippu oli lehtiön välissä paikoillaan. Vaati-mattomana, huomaamattomana, ikään kuin itsekin tietoisena omasta tyhjiydestään.

Mutta *miljoonan lipun näköinen* se oli; siitä ei pääs-syt mihinkään.

Se oli kuin henkilö, jolle on suotu raharuhtinaal-linen olemus — ulkomuodollisesti, mutta joka todel-lisuudessa on köyhä. Miten usein ulkomuoto mones-sa muussakin suhteessa on kuin harhauttava tavara-kääre. Näemme esimerkiksi henkilöitä, jotka päältä-päin näyttävät mitä ihanteellisimmalta runoilijatyy-peiltä, mutta sisällisesti ovatkin tavallisia pihvisielu-ja.

Mirjamin piirtämä ykkönen oli täydellisesti sulau-tunut oikeitten numeroitten, nelosen ja kakkosen yh-teyteen, niinkuin löytölapsi muitten lasten joukkoon ihmisystävällisessä perheessä.

Mutta miten oli mahdollista, että pöytälaatikossa, piirustuslehtiön välissä piilevä lippu vaikutti Akselin arvonnouluun?

Mirjam, veiterä tyttö, etsi tilaisuutta saadakseen selville, mitä mamma Hentola tiesi asiasta. Jouduttu-

aan hänen kanssaan kahden kesken hän heitti kysymyksen varovasti ikään kuin kepillä jäätä koettaen:

— Äiti, tiedätkö mitään uusia huhuja tai juoruja?

— En suinkaan. Minähän en koskaan kuuntele huhuja enkä juoruja. — Mutta mitä sinä sitten olet kuullut? Kerro!

— Etkö ole kuullut mitään Akselista?

— Mitä hänestä?

— Kertovat, että hän olisi voittanut raha-arpajaisissa.

— Niinkö? Minä vain en ole kuullut hisaustakaan.

Onko hän sitten voittanut jotakin?

Matami Hentola uskoi yleensä kaikista asioista sen, mikä oli hänelle edullista. Kun hän ajatteli, ettei hänen ollut hyödyllistä myöntää tietävänsä jotakin moisesta huhusta, uskoi hän itsekkin olevansa siitä tietämätön. Tässä asiassa hän oli aivan vilpitön. Hänen omatuntonsa suorastaan vakuutti hänelle, että huhu taiteilijan arpajaisvoitosta hyväili ensi kertaa hänen korviaan.

Mutta Mirjam katsoi tutkivasti äitinsä silmiin. Samalla hän tarkkasi tämän vasenta suupieltä.

Aivan oikein. Matami Hentolan vasen suupieli alkoi nytkähdellä — ei kovin huomattavasti, mutta vilk-

kaassa kalannykimisen tahdissa.

Mirjam, joka tunsi emosensa hermosäikeitä myöten, arvasi tästä suupielen nytkähtelystä, että tämä salasi jotakin.

Mirjam vastasi diplomaattisesti, ettei taiteilija ollut ainakaan hänelle puhunut mitään voitostaan. — Mutta ainahan arpajaisvoittajat ovat vaiteliaita, sanoi hän lopuksi.

— Niin; toiset niitten verojen vuoksi. . . hymähti äiti, ja siihen jäi asia tällä kertaa.

Piika-Miinassa Mirjam oli myöskin huomaavinaan jotakin salaperäistä. Hän otti tämän keittiöneitsyen aitonaisellisiin pihteihinsä, tutkisteli, uumoili, pehmitteli.

Ja katso: Mirjam puristi kotiapulaisesta salaisuuden ulos kuin sitruunasta mehun.

Omituinen sattumus oli kaikkien merkillisten seikkojen alkuaiheena.

Meillä ei ole syytä olla kertomatta juttua kokonaisuudessaan. Siis salat julki:

Omituinen sattumus tapahtui sinä päivänä, jolloin Akseli ajettiin huoneestaan etsimään rahaa laskunmaksua varten.

Piika-Miina meni hakemaan taiteilijan huoneesta pesukaapin yläpuolelle seinään kiinnitettyä koruompelusta, jossa valkoisella pohjalla oli punaisin kirjaimin: *Oma koti onneni!* Tämä ja muutamia muita huoneen kaunistuksena olleita esineitä hänen piti viemmä huoneesta pois. Sillä rouva oli vielä niin vihainen huoneen asukkaalle, velkaiselle taiteilijalle, että hän halusi rumentaa tämän asuman huoneen, vaikka tarkoitus oli, ettei taiteilija enää tulisi koko hotelliin. Mutta vihapäissään ei ihminen osaa olla johdonmukainen.

No niin. Miina teki työtä käskettyä. Saatuaan huoneesta riisutuksi koristeellisuuden rippeetkin hän käytti tilaisuutta selaillakseen taiteilijan papereita, jotka olivat pöydällä. Miina piti sellaista viattomana uteliaisuutena; hänhän vain tahtoi ihailia niitä piirustuksia, joita papereissa oli.

Niinpä Miina tuli selailleeksi myöskin piirustuslehtiötä ja . . .

Hän löysi tietysti arpalipun.

Hänellä itsellään oli ollut muutama lippu samoista arpajaisista, mutta tällä kertaa hän ei ollut hyötynyt mitään; sen hän oli todennut samasta lehdestä, jonka

oli tuonut Akselin luettavaksi. Eräästä arpajaisvedosta hän oli voittanut kerran viisituhatta markkaa, ja sen jälkeen hän osti aina tilaisuuden sattuessa noita onnen lippusia.

— Katsotaanpa, onko taiteilija saanut mitään, mutisi Miina ajatuksissaan ja otti lehden käteensä.

Vertailtuaan lehtiön välissä olleen lipun numeroa voittoluetteloon pudotti Miina yhtäkkiä lehden lattialle. Hän haukkoi vähän aikaa henkeään. Mutta sitten hän ajatteli, että kysymyksessä oli näköharha. Hän nosti lehden lattialta, katsoi uudestaan päävoiton numeroa. Se oli 421.

Ja taiteilijan, *köyhän, velkaisen taiteilijan lipussa oli 421.*

— Rouva! Rouva! huusi Miina melkein epätoivoisella äänellä.

Rouva Hentola kiirehti huoneeseen.

— Mikä täällä on hätänä?

Miina piteli kädessään lehteä, toisessa arpalippua ja aukoi sekä sulki vuorotellen suutaan saamatta kotvaseen äänen hiiskaustakaan. Suurin ponnistuksin hän viimein änkkäsi:

— Ta-ta-tai-tai-taiteilijalla on mi-miljoona. — *Mil-*

joona!!!

Miina kiljaisi loppusumman ilmahälytystä muistuttavalla äänellä ja ojensi vapisevin käsin lehden sekä lipun emännälleen.

Matami tarkasti voittoluetteloa ja lippua vuorotellen. Häneltäkin putosi ensi hämmästyksessä lehti, mutta vähitellen tolkulleen pääsevä Miina nosti sen lattialta ja piti sitä rouvansa silmien edessä.

— Pä-päännumero . . . päävoitto, tankkasi rouva. — Näkevätkö minun silmäni unta keskellä päivää . . . että kokonaisen mi-miljoonan!!! — Tämä ei voi olla totta . . . että niin köyhälle miehelle annetaan . . . Voi minun päiviäni . . . Miina, Miina menee hakemaan minun silmälasini, heti!

Miina juoksutti nopeasti emännälleen silmälasit. Mutta asia ei muuttunut. Arpalipussa oli sama numero kuin voittoluettelossa.

Huoneen hyljeksitty asukas oli siis miljoonanomistaja.

— Voitot jaetaan kuukauden kuluttua arvonnasta, luki rouva lehdestä. Siis noin neljän viikon kuluttua olisi tuo näppiänuoleva varaton ja velkaantunut mies rikas ja äveriäs.

Rouva Hentolan täytyi mielessään tunnustaa, että pitkänhuiskea, filmisankarin näköinen taiteilija oli nyt varteenotettava henkilö paremmissakin perheissä, joissa oli naimaikäisiä tyttäriä.

— Ai ai, sitä veijaria kumminkin! ajatteli matami. — Hän sallii minun haukkua silmänsä ja korvansa täyteen maksamattomasta laskusta, eikä viittaa sanallakaan suuriin rahoihinsa. Sillä hänen on täytynyt huomata tämänaamun lehdistä onnenpotkauksensa.

— Mutta kekki kekistä, jatkoi rouva ajatuksiaan. — Koska hän ei ilmaise loistavaa varallisuuttaan, emme mekään ole siitä tietääksemme. Arpalippu vain takaisin piirustuskirjan väliin ja sitten — ei sanaakaan, että sitä on nähtykään. Olisikin kovin noloa ruveta kohtelemaan häntä paremmin kuin ennen vain miljoonavoiton vuoksi.

Lippu sijoitettiin jälleen piilopaikkaansa. Rouva käski Miinan tarkasti vahtia, ettei huoneeseen pääsisi sivullisia herra taiteilijan poissaollessa. — Ai ai, miten huolimattomia taiteilijat voivat olla omaisuudestaan! Jättää nyt kokonainen miljoona . . . noin vain! päivitteli rouva. — Ilmankos sitä resutaan köyhinä . . .

Miina sai käskyn ryhtyä hienostamaan Akselin

huonetta, vieläpä entistä upeammaksi. Samalla vaati rouva, ettei Miina saisi kenellekään puhua miljoonalipusta. — Kukaan ei ole nähnyt tuota lippua, virkkoi hän. — Me emme tiedä mitään siitä. Muistaako Miina?

— Joo joo, myönsi Miina ja alkoi kantaa vanhoja rojuja taiteilijan huoneesta, tuodakseen kohta tilalle uudet ja hienommat esineet.

Mutta Miina parka ei kestänyt kiusausta. Hänen oli suorastaan pakko kertoa toisille ihmeellisestä tapahtumasta. Sellainen salaisuus painaa ihmistä, sitä täytyy saada keventää.

Miina uskoi ensin asian lehtorin keittäjälle, sitten pesumuijalle, ja lopulta hän tuli melkein huomaamattaan julkaisseeksi sen maitokaupan myymäläntäyteiselle kuulijakunnalle.

On arvattavaa, että moinen juttu leviää yhtä nopeasti kuin huhu ylimääräisestä kahvinjakelusta pulaaikana.

Huhujen leviämisessä on jotakin merkillistä.

Kerropa lähimmäisestäsi jotakin hyvää; kerro, että hän on tehnyt jalon ja ylevän teon tai muuta sellaista. Eipä lähde juttu kiertämään. Se takaltaa kuin

ruostunut reen jalas, kunnes kokonaan pysähtyy alkuunsa.

Mutta paha kello?!

Miksi perintö- tai arpajaisvoittohuhuilla on pahan kellon kantavuus? Sellaisella huhulla on ihmeellinen liikkumiskyky ja se lähtee liikkeelle usein aiheettomastikin.

Akseli — rehti mies — oli harmissaan moisesta päättömästä huhusta. Hän uhkasi lähteä heti kertomaan rouva Hentolalle asian oikean laidan. Ja sitten kaikille muille. Sillä hän tahtoi kohota maailmassa oman työnsä ja taiteensa avulla eikä ansiottoman arvonnousun kautta.

Taiteilija oli jo ovella menossa, kun Mirjam pysäytti hänet:

— Seis, seis! Älä nyt noin hoppuile! Jos menet yhtäkkiä ilmoittamaan uutisesi äidille, voi hänelle käydä huonosti. Hänhän on niin hermostunut ja . . .

Taiteilija pysähtyi miettimään. Mirjam jatkoi:

— Koko juttuhan on suuri nolaus äidilleni. Hän joutuisi naurunalaiseksi koko tuttavapiirissään. Ja sitä hänen hermonsa eivät kestä.

Akselin täytyi myöntää, että asia kaipasi harkitse-

mista.

— Mutta jollakin tavoin tämä asia on oikaistava, hän intti. — En voi nauttia luotosta, joka on saatu valheella.

— Valheella?! ihmetteli tyttö. — Oletko sinä vaihdellut voittavasi miljoona-arpajaisissa? Oletko?

— En kylläkään, mutta . . .

— Olenko sitten *minä* valhetellut?

— Et, mutta . . .

— Sitten ei ole mitään »muttia». *Kukaan ei ole valhdellut.*

— Mutta kaikki ovat väärässä käsityksessä, joka meidän pitäisi oikaista.

— Tietysti se on oikaistava. Mutta ensin on järjestettävä asiat niin, ettei oikaiseminen tule kovin vahingolliseksi kenellekään.

— Miten siis tahtoisit meneteltävän, neiti Pikkuviihas? kysyi Akseli ja lähestyi hellästi Mirjamia.

Mirjam selitti:

— Katsos, ensinnäkin täytyy saada myydyksi se huutokauppatalo. Jos Markkila saa tietää, ettei sinulla olekaan varoja, niinkuin hän on todennäköisesti luullut, nostaa hän huutokauppaharhautuksesta rä-

hinän, ehkäpä syytteenkin. Siis — ensin on saatava se talo myydyksi ja maksetuksi Markkilalle. Sitten oikeisemme huhun.

— Mutta äidillesi. . .

— Heti kun olemme saaneet ikävän talojutun selväksi, minä selitän äidille — varovasti. Ja sitten hän saa tehdä niinkuin tahtoo.

Matami Hentola jatkoi voimakkaasti Mirjamin ja Akselin lähentämistä.

Tähän saakka nuoret olivat äidin kuullen aina nimittäneet toisiaan neiti Hentolaksi ja herra taiteilijaksi. Nyt, eräänä päivänä, kahvipöydässä istuttaessa rouva Hentola esitti heidät lähemmin tuttaviksi toisilleen.

Mirjam oli olevinaan tottelevainen tyttö. Muka äidin mieliksi, vain äidin — hän suostui ehdotukseen. Vain vähän kerrallaan hän oli mukautuvinaan tämän mielipiteeseen Akselin edullisista ulkonaisista ja sisällisistä ominaisuuksista.

Mirjam mainitsi kuin ohimennen äidilleen, että Akseli *oli ostanut talon*.

Äiti näytti pitävän tekoa luonnollisena. Hän oli olevinaan aivan kuin taiteilijan varakkuus olisi ollut

vanha ja tietty asia. Niinpä hänkin ehdotti, että taiteilija ajattelisi lihakaupan ostoa. Sellainen tuotti hänen tietääkseen hyvin. Ja taiteilijalla oli ruumiillista kokoa ja voimaa, jota lihamiehet, teurastajat, tarvitsivat.

Ja rouva Hentola kertoi, miten joku hänen tuttavansa lihakauppias oli taitavalla kaupankäynnillään vaurastunut upporikkaaksi.

Akseli hymähti itsekseen, mutta ei vaivautunut edes vastaamaan moiseen ehdotukseen.

Mirjam iski hänelle silmää ja esitti puolestaan oman ehdotuksensa:

— Sinun pitäisi ostaa taidekauppa. Hurulainen on kyllästynyt taululiikkeeseensä ja myy sen parillasadallatuhannella.

— Ettäkö minä rupeaisin kaupankävijäksi? kysyi Akseli silmät ympyriäisinä kuin uutimien messinkirenkaat.

— Olisiko tuo kummaa?! sanoi tyttö. — Olethan sinä ennenkin myynyt — tauluja!

Noin yksinkertainen huomautus sai taiteilijan mykistymään.

Hyvänen aika! Kauppaahan täällä maailmassa te-

ki jokainen; sen taiteilijakin hoksasi pysähtyessään miettimään.

Laulaja möi ääntään, kirjailija sanojaan, politiikko valheitaan, lapiomies käsivarsiensa voimaa ja niin pois päin. Koko maailman meno perustui kaupan käynnille.

Ja kun Akseli punnitsi asiaa vielä pitemmälle, täytyi hänen myöntää, ettei ehdotus taidekaupan ostosta ollut lainkaan hullumpi. Se homma oli omansa taidemaalarielle. Taidekauppiaana hän saisi päivätöikseen olla käsiksi taiteessa. Taikka apulaiset olisivat tiskin takana myymässä ja hän itse loisi atelieerissään kuolemattomia teoksia. Leipä tulisi taidekaupasta; hänen ei tarvitsisi kiirehtiä myymään teoksiaan hutiloituina ja keskeneräisinä, kuten köyhän taiteilijan täytyy.

Mutta millä valuutalla taidekauppa ostettaisiin?

Varmuuden vuoksi ei Akseli heittänyt yllä olevaa kysymystä Mirjamille rouva Hentolan läsnäollessa. Sillä tämä uskoi Akselin saavan miljoonan, eikä taiteilija — Mirjamin pyynnön muistaen — voinut ilmaista varallisuutensa olevan entisessä pisteessään. Eihän rouva Hentola edes kysynyt, oliko hänellä miljoonavoitto saatavana; hän piti sen itsestään selvänä.

— Miten vaatimaton mies! ajatteli rouva Hentola taiteilijasta. — Hän maltaa olla puhumatta päävoitostaan. Mutta malttakoon; en minäkään siitä hiiskahda.

Kun Mirjam Delfoin oraakkelin tavoin puhui Akselin talonostosta ja mahdollisesta taidekaupan ostamisesta, tuli rouva entistä lujemmin vakuuttuneeksi kotivävykandidaattinsa aineellisesta luotettavuudesta.

Niin suurta hyväksymistä kuin Akseli saavuttikin merkillisen sattuman ja siitä johtuneen huhun vaikutuksesta, oli kumminkin eräs henkilö, joka ei häntä hyväksynyt.

Hapanimeläkasvoinen nuorukainen, Hilperti; hänellä oli jotakin Akselia vastaan. Hän vahtaili ja vakoili, koetti ovien raoista kuunnella, mitä Mirjam ja Akseli puhuivat keskenään.

Hilpertillä oli varmasti jotakin mielessään.

Tuntui kuin hän olisi epäillyt Akselia, rehtiä taiteilijaamme, joksikin pahantekijäksi, ellei aivan desantiksi.

Hilpertin vaikuttimena oli nähtävästi jokin mustasukkaisuuteen vivahtava tunne. Mutta hänen puu-

hansa olivat vasta tutkimusasteella, joten hän ei vielä häirinnyt rakastavaisten onnea.

Vaikka Mirjam oli äitinsä nähden seurustelevinaan Akselin kanssa kuin komennuksesta — mukamas — oli hän kahden kesken oltaessa tyttö, joka tietää, ketä hän rakastaa. Niinpä taiteilija, suljettuaan hänet kerrankin syliinsä, sanoi huohtaen:

— Minä olen kuin 'Akseli seitsemännessä taivaassa'! — Mutta valitettavasti olen tunkeutunut sinne — väärällä lipulla.

HESPUTEI, VIIPURIST OLLAAN!

Juna vislas just poes Kouvolasta, kerrotaan laulusa.

Mutta tällä kertaa se ei lähtenyt jytkyttelemään »Kuopijoon päen», vaan kohti pääkaupunkia.

Pyörät alkoivat jo hitaasti, ikään kuin laiskuuttaan venytellen, vieriä Helsingin suuntaan.

— Älkää jättäkö! kuului railakas huuto, joka kumminkaan ei junamiehistön puolelta tullut varteenotetuksi. Toisen luokan ravintolasta juoksi kevyt matkalaukku kädessään liikkeessäolevaan junaan maalaismallinen, lihavahko, punakka pappa; tuollainen hauskannäköinen setä. Hän oli itseään ravitessaan hieman viivästynyt, joten hän sai nyt juosta kuin sadanmetrin pikailija. Viime tingassa hän kumminkin saavutti vaunun, jonka sillalle pysähtyi puuskuttamaan ja pyyhkimään hikeä otsaltaan.

Hetken kuluttua pappa oli saanut itsensä jäähdytetyksi ja siirtyi vaunuun. Minuutin kuluttua hän oli jo vilkkaassa keskustelussa vierustoverinsa kanssa. Mikäli sitä voi sanoa keskusteluksi, sillä äijä oli etupäässä yksin äänessä ja toiset kuuntelivat hymysuin.

Sanomme: hymysuin.

Puhelias pappa oli ylen herttainen, ylen hauska, ylen vilpittömältä vaikuttava. Hän elehti vilkkaasti ja »haasteli» yhteen menoon:

— Mie oon Ville Pusakka Viipurin liepeilt . . . Miul on kolme talloo, yks mylly ja yks meijeri . . . Ja ne pyöriit nii, että Viipur viheltää ja Eurooppa ulvoo . . . ja sit miul on sattunt oikee Viipurin pammaus . . . semmonen täystärräys . . .

Yhtäkkiä pappa, sanomme häntä Ville Pusakaksi, tukki suunsa viemällä käden huuliensa eteen. Hän esti huuliensa ulkopuolelle lipsahtamasta jonkin asian, joka hänen nähtävästi tuli pitää salassa.

Mutta aina vähän väliä jouduttuaan rahallisiin asioihin yksinkeskustelussaan hän oli sanomaisillaan . . .

Mutta mitä, sitä eivät toiset saaneet tietää.

Pusakalla näkyi olevan jokin hykähdyttävä asia sydämellään. Hän istui kuin onnenhevosen rattailla, iloisesti keikutellen ja riemunhuutoa pidätellen.

Mikähän iloinen asia hänen mieltään hypitteli?

Pusakan suu kävi lakkaamatta. Hän oli suorastaan haltiotilassa, sanokaamme: onnenhumalassa.

Alkoholihumalassa hän ei ollut, vaikka vierustoverit hieman epäilivätkin.

Junassa kulki kaupustelijatyttö, joka möi perunajauhosakariinikaramellejä sekä yskänpastilleja. Hän joutui Pusakan anteliaisuuden uhriksi, jos niin voimme sanoa. Hyväntuulinen ukkeli osti kaikki tytön vasussa olleet imellokset ja maksoi niistä runsaammin kuin tyttö pyysikään. Ja sitten pappi jakeli ostoksensa koko vaunuväen kesken. Myöskin sanomalehtipoika sai myymistään lehtisistä maksun juomarahojen kera.

Pusakka jakoi hyvää tuultaan ympärilleen sekä sielullisessa että aineellisessa muodossa. Vaikka hänen puheliaisuutensa tuppasi menemään vähän liiallisuuteenkin, saattoivat kumminkin matkatoverit toivoa ajatuksissaan, että tuontyyppisiä äijiä olisi maailmassa enemmän. Silloin ei tällä pyöreällä pallollamme vallitsisi ainakaan viha.

Joku vierustovereista koetti utsia, mikä se »täräys» oli, josta Pusakka niin sisäisesti iloitsi. Näytti pä kuin ukkeli olisi käynyt sisäistä kamppailua siitä, olisiko matkatovereille ilmoitettava tuo hauska salaisuus. Hänen huulensa jo muodostelivat sanoja, mutta viime hetkessä kylmä järki antoi ankaran määräyk-

sensä vaitiolosta. Ja niin saivat uloslivahtamassa olevat sanat pyörtää ovelta, s. o. huulilta takaisin.

Rupateltuaan kaikista asioista maan ja taivaan välillä otti Ville-isäntä matkalaukustaan välipalaa.

— Kyll se niin on, ett leipä on paras ruuan korvike, veisteli hän leikatessaan suurta kannikkaa. — Ko sitä välill syöp, niin paremmin kestää nälkää.

Toisten myönnettyä väitelmän todenperäisyyden heitti Pusakka kysymyksen:

— Tiiättäkös työ, mikä ammatti on paras nälkävuonna?

Kun toiset arvelivat, että se oli maanviljelijän ala, sanoi Pusakka:

— Kyll sekkii. Mut kaiken paras on politiikan miehil; ne syöp sanojaa.

Niinkuin lukija huomaa, oli Pusakka niitä ihmisiä, jotka koettavat sijoittaa »vitsiä» kaikkiin puheisiinsa. Hän mausti haasteluaan sananlaskuilla; ellei muistanut tilaisuuteen sopivaa sananlasku, sepitti hän sellaisen itse, milloin sattuvammin, milloin kömpelömmmin. Pusakan kaltaisia lavertelijoita pidetään joskus suupalteina, jopa tilanteen mukaan suurkerskureinakin. Mutta mielipiteemme on, ettei heidän puhei-

taan tarvitse käydä totuuden, vaatimattomuuden ja filosofian kultavaa'alla punnitsemaan. Tuollaiset hilpeät eläjät puhuvat paljon vain suunsa mauksi ja lähimmäistensä huviksi tarkoittamatta, että toisten tarvitsee uskoa joka sanaa.

— Eipä isännän mieltä näytä vielä vanhuus painavan, arveli muuan matkustajista.

— Noh, en mie viel nii vanha oo, vaikk mie oon elänt pitkäikäiseks, vastasi Pusakka. — Mut sanokaas, mikä se on, joka nuorentuu vaan vanhetessaan.

— Nykyajan nainen, arvaili vastapäätäistuva neiton.

— Kyll seki, myönsi Ville. — Mut *aika*; se tullee aina vaa uuemmaks ja uuemmaks, vaik se kulus kui.

Näin mukavia jutellessa jäi matka taaksepäin ja juna saapui Helsinkiin.

Lieneekö ollut kohtalon sormi, joka johdatti Ville Pusakan kysymään asuntoa hotelli Huminasta?

Kaikessa tapauksessa kohtaamme hänet silmäkän rouva Hentolan kanssa. Matkustajakodin omistajatar tuijotti kummastelevasti vieraaseensa, sillä tämä oli juuri astunut ovesta ja ensimmäiseksi kiekaisut:

— Hyvvii päivii ja huomenna viel parempii!

— Päivää! vastasi rouva epäilevästi vierasta tarkastellen. Hän oli muuten hyvin tarkka hotellinsa maineesta ja siinä hän menetteli oikein. Jos pienesä hotellissa kortteeraa juopottelijoita, kortinlyöjiä ja sensemmoisii, tuontämmöisii, niin taloa pidetään huonona paikkana.

Pusakka ei ollut epäilevästä katseesta milläänkään, tuskin sitä huomasiakaan. Hän kysyi hilpeästi:

— Saapiks näin hupsu ukkeli huonetta ynnä läm mint sänky?

— Ky-kyllä saa, myönsi matami epäröivästi ja lisäsi varmuuden vuoksi: — Mutta tämä on siisti matkustajakoti eikä mikään pörräämispaikka!

— Se on oikein, tunnusti Pusakka. — Mie isekkii oon niin siisti mies, ett miul on ihan valkeet hiuksetkii. — Ja aatokset viel valkeemmat.

Rouva Hentolasta, joka oli syntyperäinen helsinkiläinen »tosikko», tuntui pusakanmallinen henkilö jollakin tavoin epäilyttävältä. Sellaisia ei pääkaupunki ymmärrä. Helsinki on totinen kaupunki, ehkä maailman totisin. Varsinaiset helsinkiläissyntyiset eivät ilakoi keveästi, eivätkä lavertele hilpeästi; he tarkoit-

tavat totta kaikella, mitä sanovat. Paitsi eräitten aineitten keventäminä. Tässä he eroavat viipurilaisista, jotka osaavat pitää »lustii» muutenkin kuin aineellisten voimien vaikutuksesta. Niinpä karjalaiset evakot ovatkin ihmetelleet helsinkiläisiä, jotka raitiovaunusakin istua ämittävät kuoreensa vetäytyneinä ja kasvoillaan ilme, jonka saattaa tulkita suuttumukseksi muita matkustajia kohtaan.

Rouva Hentola tarkasti vierastaan melkein mikrokoopillisesti.

Mutta Pusakan ulkonainen asu kesti tarkastuksen. Näki kaikesta, että se pappa pystyi maksamaan huutonsa. Hänessä oli vauraan miehen olemus ikään kuin asetettu näyteikkunaan. Siksipä rouva Hentola muistikin, että sopiva huone oli vapaana. Hän johdatti vieraan huoneen ovelle:

— Tässä on huone, sanoi hän. — Saanko kysyä nimen?

— Joha tok; kysykää vaa! Mie oon Ville Pusakka Viipuri puolest.

— Vissiinkin oikein isäntämies? arvosteli matami.

Pusakka aivan riemastui kuin rouvan puolesta. Hän huudahti:

— Onpas teill tarkka silmä, totta vieköö! — Työ hetsillään huomaatte, mik’ on mies, kuk’ on messäsika.

— Aina sitä hotellissa tottuu.

Viipurin ukkeli jatkoi itsensä esittelyä:

— Isännäkshä minnuu on haukuttu penskast asti. . . Miul on kolme talloo, yks mylly ja yks meijer. . . ja ne pyörii myötä- ja vastapäivää noin vaan ko hyväskii tuules. . . jos mie nyt saan haastaa niinko leikil, mut siin on totta takan.

Rouva Hentola, jonka »karun pinnan alla sykki jne.», poisti kasvoiltaan epäilevän ja nyreän ilmeen. Hän totesi, että tuo pappa oli sittenkin painavamman lajin mies.

Niinpä rouva virkkoikin äskeistä lauhkeammalla, jopa kunnioittavammalla äänellä:

— Niin no. . . ei me sitten isännältä oteta maksua etukäteen. Vaikka meillä on kyllä tapana. . .

Mutta lupsakka vieras veti povitaskustaan lompakon, joka oli pulleva kuin jouluporsas, läimäytti sitä toista kämmentään vasten ja kehoitti leveästi:

— Ottakaa pois vaan! Tää lompsa ei vaaji velkaa, ei tingi, ei kerjää; se kyssyy vaan, mitä maksaa.

Ja ojentaen viidentuhannen markan setelin hän yllytti rempseästi:

— Repikäähän tuon reunast sen ko ilkeette!

Vaaleansinisessä, kauniissa viidentuhannen markan setelissä on sähköä. Jos meille tavallisille arki ihmisille se pistetään äkkiä kouraan, me ikään kuin hätkähdämme. Sellainen vaaleansininen perhonen liikkuu harvinaisena lintuna keskuudessamme.

Rouva Hentolakin otti setelin käteensä ilmeisesti liikutettuna. Pienessä matkustajakodissa oli harvinaista, että vieras tarjosi maksua niin kookkaasta rahasta. Rouva tunsikin suorastaan myötätuntoa viipurilaista äijää kohtaan. Teki niin hyvää nähdä tuollainen isäntä, jolla nähtävästi oli aineellista kapasiteettia ja selkärankaa. Ja miten miellyttävän herttainen pappa vielä lisäksi. Hän toi pienen matkustajakodin hämärähköön huoneeseen viipurilaista päivänpaistetta.

— Isännällähän on rahaa kuin seinäpaperia! huomautti rouva jopa mielistelevästi.

— Ja uutta tulloo ko taivaast mannaa, sanoi Pusakka. — Mie oon pant merkille, ettei köyhänä oleminen oo kannattavaa hommaa. . . Mut miul ei oo köyhyydest pelkoo; mie oon saant semmosen täräyksen,

ett... ush, mitäs mie hönttä taas... En mie mittää meinant, en.

Mitä lieneekään äijä aikonut ilmaista? Mutta nyt hän sulki suunsa omilta sanoiltaan kuin oven koiralta, joka yrittää luvattomasti livahtaa ulos.

— Eikö isännällä ole pienempää kuin tämä? kysyi rouva punniten kunnioittavasti saamaansa seteliä kädessään.

— Ei, vastasi ukkeli leväyttäen avattua lompakkoaan matamin silmien edessä. Sieltä näkyi romaaninpaksuinen pinkka »vaaleansinisiä». Hän lisäsi pontevasti:

— Penninrahat ja pikkurikkaat ei oo miun ystäviän. — Mie maksankii lompsast enkä nenäliinan kulmast.

Matami Hentolan täytyi lähteä vaihtamaan rahaa. Hän viittasi huoneeseen kehoittavasti ja sanoi vieralle:

— Olkaa hyvä. Tutustukaa huoneeseenne, herra Pusukka!

— Ei Pusu-, vaan Pusukka, oikaisi vieras. — Miust on lustii, ett neiti tykkää miun nimestäin.

Rouva oli jo lähdössä, mutta isännän kutkuttavat

sanat saivat hänet kääntymään ympäri ja veikistele-
mään:

— Enhän minä enää neiti ole . . . tällainen vain —
ikäloppu leski.

Pusakka, joka keskustelun aikana oli mittailut
katseellaan ihastuneesti rouvan hyötyisää olemusta,
kiirehti laskettelemaan:

— Leski! Vot, vot, mie oon myös leskentapainen . . .
Käyääs myö hieromaan naimiskauppaa! Kaks leskee;
se mallaa ko maali ja puuteri; eikös niin, leskineiti?

Matkustajakodin valtiattaressa heräsi ehkä jo hie-
man torkuksissaollut Eeva. Oikea nainen ei ole kos-
kaan vanha eikä sellaiseksi tulekaan. Hänessä elää ja
peilailee ikuisesti nuori Eeva, joka on täynnä onnen
ja »sen oikean» odotusta.

Rouva Hentola heitti Pusakkaan veitikkamaisen
silmäyksen ja lähti heilauttaen vartaloaan kuin nei-
tonen, joka tietää ihastuneen katseen seuraavan lii-
kuntojaan.

— Isäntä ei nyt laskettele . . . hupsuja, sanoi rouva
mennessään.

Pusakka katsoi pitkään poistuvan rouvan jälkeen
ja napsautteli mielihyväisenä sormiaan.

On mahdollista, että Amor jo viritteli nuoliaan näiden kahden varalle. Keski-ikäistenkään ihmisten elämässä ei ole mahdotonta se, jota sanotaan rakkauksiksi ensinäkemältä.

Ennen kuin rouva Hentola vei rahasta takaisin uudelle vieraalleen, poikkesi hän Mirjamin huoneeseen ja siveli kasvoihinsa hieman puuteria. Sitä hän ei ollut tarvinnut pitkään aikaan. Ja samalla hän käsittelee hetkisen kulmakarvapuikkoa, sitten hitusen verran huulipuikkoa ja . . .

Kas, ihminen tarvitsee vain sysäyksen.

Eihän matami Hentola ollut vielä likikään ikäkuilu, vaan mitä viljavimmassa keski-iässä hyllyttelevä, rehevä ihminen. Samoin oli Ville Pusakkakin, ilomies luonnon armosta. Hänen muhevasta, punapaisteisesta naamastaan olisi voinut sanoa — kuvaannollisesti tietenkin — että se oli kuin leipäpuun hedelmä.

NUORET KOKEVAT YLLÄTYKSEN.

Mirjam ja Akseli istuivat hallissa ja pitivät kuiskivaa neuvottelua.

— Ajatella, jos sinä . . . taikka me saisimme sen taidekaupan, haaveili tyttö. — Hyvin hoidettuna se olisi oikea vihreä oksa.

— Ensin olisi ajateltava miten pääsemme eroon siitä taloröttelöstä, vastasi taiteilija, joka piti kädessään rouva Hentolan valokuva-albumia katsellen ja selaillen sitä noin vain erikoisesti kiinnostumatta. — Ja sitten olisi varauduttava siihen, että jonakin päivänä tulee esille, ettei minulla ole sitäkään voittoarpaa numero 421.

— Oi, siihen on vielä monta viikkoa, sanoi tyttö, mutta vaipui kumminkin mietteisiinsä.

Ajatuksiinsa vaipuneena istui myöskin Akseli albumia selaillen. Monien kuvien joukosta kiintyi hänen huomionsa kauniin, nuoren tytön kuvaan. Tyttö oli viehkeä kuin suvikuun marja. Ja ketä hän hieman muistutti? Akseli katsoi kuvaa hämmästyneenä. Kuvassa oli jotakin Mirjaminkin näköistä, mutta . . . Mirjam se ei kumminkaan ollut. Hullaannuttavan kaunis

olento, ajatteli taiteilija.

— Onko tämä joku serkkusi tai . . . ? kysyi hän Mirjamilta näyttäen valokuvaa.

Mirjam naurahti ja sanoi:

— Sehän on minun *äitini*.

— Herra paratkoon! Mahdotonta!

— Nuoruuden kuva — tietenkkin.

Nuori mies melkein säikähti. Niinkö ihminen saattaa muuttua: niinkö katoavaa on kauneus? Tuoko turpea, punareunasilmäinen matami, hänkö oli ollut noin ihana, sydäntähiukaiseva olento? Saattoi uskoa, että sadun noita oli hänet loihtinut nykyiseen muotoonsa taikka — ilkeämmin sanottuna — muodottomuuteensa.

Akseli sulki valokuva-albumin huokaisten salaa. Mitäpä ruveta puntaroimaan ihmiselon muuttuvaisuutta. Paras pitää hetkestä kiinni. Elämmehän kuin perhoset, lyhyen päivän, joka painuu iltaan.

Taiteilija katsoi tyttänsä ilmeikkäisiin silmiin. Hän tarttui äkkiä tätä vyötäröiltä ja . . . Siinä unohtuivat äskeiset puntaroinnit, valokuvajutut ja kaikki, kaikki. . . Rakkaus vetää puoleensa. Olivathan he vielä nuoria.

Nuorten herkkävireistä kohtausta olisi jatkunut kauankin, ellei sitä olisi keskeyttänyt Ville Pusakka.

Vilkasluontoinen viipurilainen ei viihtynyt oman kammionsa yksinäisyydessä. Hän lähti etsimään puhelumppania. Hän astui halliin juuri sillä hetkellä, jolloin ystäviemme lemmenkohtaus oli filmikelpoisimmassa kulminatiossaan.

Pusakka ennätti astua joitakin metrejä keskitalialle, ennen kuin huomasi suutelijat. Silloin hän ei hämäännöksissään osannut muuta kuin tokaista tuohikulttuurin aikaisen anteeksipyynnön:

— Ohhoh!

Nuoret irtausivat toisistaan säpsähtäen, kuten asiakuuluvaa onkin, ja kääntyivät hämillään Pusakkaan, joka ei itse ollut milläänkään, vaan tyynnytteli:

— Ei mittää hämminkii! Mie vaan meinaan, ett kyll se on ihanaa aikaa, ko ihmist riijataa. — Vissiinkii työ ootte kihlapari?

— Melkeinpä, myönsi Akseli. Ja Mirjam nyökäytti päätään.

— Noh, mitäpä sit muuta, ko onneks olkoon, hyväks tulkoon, paremmaks paisukoon. — Jos mie saan esittää issein . . .

Ja niin Ville Pusakka lateli taas esittelylukunsa. Sitten hän nopeassa tahdissa kertoi puolet elämänsä romaanista ja hauska se olikin. Nuoret olivat kovasti huvitettuja noin iloisesta isännästä, jonkalaatuista hupailijaa ei monesti Helsingissä nähty.

Pusakkakin mieltä kuuntelijoihinsa. Nuoret vaikuttivat hänestä kovin mukavilta ja luotettaviltakin. Niinpä hän innoissaan ei muistanutkaan pitää kiinni tavallisesta varovaisuudestaan, vaan häneltä lipsahti kuin lipsahtikin salaisuutensa ulos.

— Tiiättäkös nuoret, — mie oon saant ihanan pammuksen . . . oikein täystärräyksen . . .

— Viinilasista? arvaili Mirjam kesken kaiken.

— Ei, vaan *arpajaisist*. Miul on langent mahottoman suur voitto miljoona-arpajaisista . . . niin mahottomin tärräys . . .

On selvää, että Akseli ja Mirjam höristivät korviaan. He katsahivat aavistelevasti toisiinsa. On muuten merkillistä, etteivät pahat aavistukset niinkään usein petä kuin hyvät. Niihin voi siis luottaa enemmän. Siispä voimme sanoa pahassakin olevan jotakin hyvää.

Akselin ja Mirjamin tuijottaessa Pusakkaan yhte-

nä kaksoiskysymysmerkkinä, lisäsi tämä rehevästi:

— Päävoiton mie sain!

— *Miljoonavoiton!?* päästivät Mirjam ja Akseli yhteen ääneen, melkein parkaisten. Heidän kasvoni-meensä olivat kuin syytetyllä, joka on peläten odottanut raskasta tuomiota ja nyt sai sen kuulla.

— Ihan jetsulleen, vahvasti Ville-pappa aavistamatta nuorten hämmästyksen todellista syytä.

— Onko teillä se arpalippu? kysyi Mirjam kiihkeästi.

Henkeään pidättäen ystävämme seurasivat silmät tapilla, kun äijä kaivoi lompakkoaan. Tätä tehdessään hän hyräili tutulla sävelellä:

— Kyllä tallella on, kyllä tallella on, vielä tallella Villellä on. . .

Pusakka löysi pian arvokkaan lippunsa. Mirjam tarttui siihen niin kiihkeästi, että isäntä katsoi vähän oudostellen. Numeron nähtyään päästi Mirjam puolivahingossa huudahduksen:

— Herranen aika! Numero *421!*

Akseli vuorostaan katsoi lippua ja totesi, että numero oli sama kuin hänen omistamassaan lipussa. Mutta Pusakan ykkönen oli kuin oikea, todellinen

prinssi hänen ykkös-vale-Dimitriinsä verrattuna.

— Missähän minä olen nähnyt tämän numeron *ennen*, kysäisi Akseli Mirjamilta ironisesti, samalla kun hänen kasvoilleen tunkeutui väkisinkin hilper-tinomainen hapanimelä ilme. Mutta vain sekunniksi, sillä pian se muuttui uhmaavaksi. Hänen katseensa sanoi tytölle: Peli on pelattu, mutta — älä hämmästy!

— Vissiinkii lehes, vastasi Pusakka taiteilijan kysy-mykseen. Hän otti lippunsa ja painoi sen jälleen lom-pakon nahkaseinäisiin suojiin. Hän aikoi lähteä huo-neeseensa.

Ovellaan hän kumminkin kääntyi äkkiä, kuin muistaen jonkin tärkeän asian. Hän huudahti hätään-tyneen näköisenä:

— Voi tokkiisa, mitä mie oonkaa tehnt! — Kuulkaa nyt, hyvä nuoriso! Älkää sanoko kellekää, että mie asun tääl.

— Ei sanota, ei, lupasi Mirjam Akselin nyökäyt-täessä suostuvasti.

Pusakka lähestyi uudelleen nuoria selittäen:

— Kassokaas, ko mie oon hönttä. Miun ei ois pitänt haastella siit lipust. Mut ko miul on semmone luonto, että miun pittää soittaa suuta. . . ai, ai, ko miun kie-

lein pitäis panna holhoukse alle!

— Se olisi varmintä, myönsi Akseli nauraen. Ja Mirjam varoitti:

— Pitäkää nyt huolta siitä lipustanne, etteivät varkaat vie!

— En mie niin varkait pelkää. Mut jos miun entinen muijain saap kuulla täst voitost, nii ai ai!

Huomatessaan kuulijainsa katsovan kysyvästi selitti ukkeli:

— Kassokaas; mie olin ennen naimisis. Miul oli muija ja se se vast muija oli. Hää särki miun päähän kaikk talon parhaat mööpelit ja lopuit hää särki isse naimakaarenkii.

— Teidän päähänne?! ihmetteli Mirjam.

— Melkein. Mie nääs meinaan, että hää karkas toisen miehen mukkaan, ko mie meinasin tehä konkurssii. Mut miepä en tehntkä konkurssii, ähäh!

— Ja vaimo tuli takaisin, arveli Akseli.

— Ei tullt, herran kiitos! Laillinen ero siit vaan tuli. Mut rahhaa se käyp miult ain vonkaamas.

— Totta kai, sanoi Mirjam ja lisäsi oikeudenmukaisesti. — Tarvitsehan eronnutkin vaimo osansa.

— Kyl vissii. Mut mie oon antant sil kymmenkerta-

sest, eikä sil piisaa mikkää. Ain se vaan mankuu lissää ko lapsi saippuaa. — Jos hää nyt kuulee, ett mie oon voittant arpajaisis miljoonan, niin koht se on miun hännässän ja ottaa tään lippusen.

— Tarvitseeko teidän antaa? kysyi Mirjam ja naurahi ajatellessaan, että noin raavalta mieheltä vai-moihminen voisi noin vain »ottaa».

— Ka, se käyttää pakotteit, valitti Pusakka. — Ensin se volisee ja vallaa vettä ko Ämmäkoski. Jos ei itku auta, se käyp tekemään ruumiillist väkivaltaa.

— Ei suinkaan noin vahvalle miehelle? epäili Akseli purskahtaen nauruun kuten Mirjamkin.

— Voi voi, häll on voimaa enempp ko pienes kyläs. Hää on entinen sirkuslainen.

— Sirkuslainen! hämmästelivät nuoret.

Ja Pusakka kertoi elämänsä tragikoomillisen lemmen-tarinan. Hän oli nuorena, varakkaana ja pulskana miehenä nähnyt kotikylässään kiertävän sirkuk-sen mukana akrobaattinaisen. Tämä ampui Amarin nuolen hänen sydämeensä. Hän istui joka ilta kat-somassa näytäntöjä ja ihaili naisen päätähuimaavia keikistelyjä ja vielä enemmän tämän olemusta. Kun sirkus muutti toiselle paikkakunnalle antamaan näy-

täntöjään, seurasi silloinen nuori Ville perässä. Hän pääsi akrobaattinaisen tuttavuuteen ja sitä tietä lopulta naimisiin. Vilellähän oli »kolme talloo, yks mylly ja yks meijeri».

Jatkamme Ville Pusakan omilla sanoilla:

— Mut ei siit onnellist naimiskauppaa tullut. Akka juoks kyllii, ain vilku toisiin miehiin ja lopult läks kokonaan lipettiin. Mut minnuu se vaan kiusaa raha-vaatimuksillaan vieläkii.

— Hävytön ihminen! lausui Mirjam arvosteluun sympaattisen isännän puolisosta.

— Sanokaa petoellän, vahvensi Pusakka. — Ja mie ukkoparka oon ko markkakone, joka antaa rahhaa, ko sit lyyvään korvalle.

Pusakka vaikenä ja mietti jotakin hetkisen. Sitten hän sanoi:

— Vot, nyt mie keksin! Mie annankii tään lippusen hotellin rouvan talteen.

Mirjam ja Akseli hätkähtivät yht'aikaa. Jos tuo äijä näyttäisi oikean voittolipun rouva Hentolalle, olisi nuorten asia menetetty, ainakin toistaiseksi. Ja miten nolo juttu siitä tulisi.

Mirjam kiirehti varoittamaan Pusakkaa:

— Ei ei, älkää nyt enää näytelkö sitä lippuanne kenellekään!

— Mie meinasin vaan rouval, että hää pittää sen talles.

— Ei millään muotoa, epäsi Mirjam tarmokkaasti.
— Hän on hermostunut ihminen; häneenkään ei voi luottaa.

Mirjam tunsi kyllä pistoksen sydämessään antaessaan näin epäedullisen lausunnon äidistään, mutta hätäpäissään hän ei muutakaan keksinyt. Akseli vielä lisäsi »luottotiedoitukseen»:

— Rouva voi hermostua . . . hän on itsekin ostanut lippuja arpajaisista . . . ehkä se tekee pahaa hänelle, nähdä toisen voittaneen noin paljon, ymmärrättehän . . . Hänellä on välistä pääkin sekaisin . . .

Pusakka kuunteli ja näytti tuntevan sisäistä myötätuntoa rouvaa kohtaan.

— Sääli rouvaa, sanoi hän. — Mut mie oon mielistynt siihen rouvaan . . . niin kommee ihminen ko Karjalan piirakka. Ainakii miun maun mukkaan.

— Merkillinen maku! tuli Akseli tokaisseeksi huomaamattaan. — Mutta olkaa viisas, ja puhukaa rouvalle vaikka rakkaudesta, mutta älkää tästä lipusta.

— Älkää muistako, että teillä sitä lippua onkaan, ennen kuin vasta sitten, kun voitot jaetaan, neuvoi Mirjam.

Pusakka huomasi neuvon viisaaksi. Hän vetäytyi huoneensa ovea kohti ja arveli miettiväisenä:

— Jos mie piilotankii tään lipun tuon' ommaan murjuun. — Noh, sano sika ja lähti. Hesputei vaan, nuoriso!

Äijä vilkautti iloisesti kädellään ja painui ovesta sisälle. Mutta vielä ovenraosta kurkistaen hän sanoi:

— Mie en muista koko lippuu . . . mie mään ja makkaan hiljaa ko piilokuva.

Iloisen Villen vetäydyttyä pois ovenraosta ja jäätyä huoneeseensa katsoivat Akseli ja Mirjam tovin aikaa toisiaan silmiin.

— Mikä nyt eteen, Pinneberg?! tokaisi taiteilija. — Siihen ei mene monta hetkeä, kun tuo äijä ilmaisee salaisuutensa ainakin äidillesi. Ja silloin minut ajetaan tästä talosta kuin mustalaispoika pappilan salista.

Mutta — älä hämmästy! sehän oli sankarimme johtolause.

YLLÄTYS TULEE HARVOIN YKSIN.

Talojuttu painoi Akselin mieltä päivällä ja kummitteli unessa yöllä. Se vuorotteli miljoona-arpajutun kanssa hänen painajaisenaan. Taiteilija pohti usein, miten pääsisi siitäkin röttelöstä erilleen. Hän tarjosi sitä puhelimitse ohuthuuliselle miehelle ja rakennusmestarille, jotka olivat tarjonneet lähes kaksisataatuhatta huutokaupassa.

Mutta nyt ei kumpikaan enää suostunut kauppaan; heillä oli jo muita asioita kiikarissa.

Kukaan ei tuntunut tarvitsevan sellaista hökkelitaloa.

Sovittu maksupäivä läheni nopeasti. Mistä tulevat ne kaksisataatuhatta, jotka hän oli velkaa? Oikeastaan *Mirjamin puolesta*, mutta kumminkin. . .

Tätä huolestuttavaa seikkaa olivat Mirjam ja Akseli kahden kesken punnitsemassa jälkimmäisen huoneessa, kun oveen koputettiin.

— Sisään! huudahti Akseli.

Antiikkikauppias Markkila astui huoneeseen. Tervehdittyään hän kävi suoraan asiaan, vieläpä kiihtyneesti ehättäen:

— Kuulkaapa nyt, taiteilija! Sopisiko niin, että peruuttaisimme sen talonkaupan. Minä tarvitsisin sen itselleni. . .

Mirjam ja Akseli loivat toisiinsa katseen, joka merkitsi: Siinä se nyt oli. . . ! Pusakka on kertonut lipustaan ja nyt on luottomme lopussa. — Eikä ehditty edes käyttää sitä luottoa, ajatteli Mirjam.

Ja Akseli tunsi putoavansa miljoonamiesjalustaan entiselle, tutulle, köyhän boheemin kamaralle. — Tämä alkaa olla jo lopun ennettä, ajatteli hän, mutta sanoi kuitenkin itselleen äänettömästi: Älä hämmästy!

Mutta Mirjam ehätti sanomaan kokeilevasti talokeinottelijalle:

— Niin, mutta jospa taiteilija Niittymaa myöskin tarvitsisi sitä. . . mallitalokseen?

Markkila tuijotti Akseliin yhtä jännittyneenä kuin tämäkin häneen. Merkillistä kyllä, hän ryhtyi selittämään kauppaehdotustaan melkein anovassa ääniläjissa:

— Taiteilija ymmärtää. . . se talo sopii minun omiin tarkoituksiini. . . Voinhan maksaa taiteilijalle hyvitystä.

Mirjamin tarkka katse erotti antiikkikauppiaan silmistä pari viekasta kettua, jotka kurkistelivat ahneina ja saaliinhimoisina. — Tässä on jotakin takana, ajatteli tyttö ja tuuppasi Akselia kylkeen kuin varoitukseksi. Sitten hän sanoi kauppiaalle viekastelevasti:

— Mutta kun taiteilija Niittymaa on ostanut talon, niin ei suinkaan hän luovu siitä noin vain.

Akseli oli vaiti. Suureksi kevennykseksen hän huomasi, ettei kauppias tiennytkään hänen luottonsa romahtamisesta. Todennäköisesti Pusakka oli vielä saanut pidetyksi kielensä kurissa.

Markkila näytti ikään kuin pelkäävän, ettei Akseli suostuisi myymään taloa. Hän laski jotakin päässään, huulten liikkuesssa. Sitten hän iski pöytään kuin valtin, jonka hänen laskujensa mukaan piti tepsyä:

— Kulkaahan nyt, taiteilija! Minä maksan siitä vanhasta röttelöstä kaksisataaviisikymmentätuhatta. Häh, mitä sanotte? Puolensataatuhatta nettoa, häh? Eikö kelpaa?

Mirjam ja Akseli eivät olleet uskoa korviaan. — Taaskin minä uneksin, ajatteli taiteilija. Tämä oli siis yksi lisäuni siinä unelmien sarjassa, joka oli viime

päivinä muodostanut hänen elämänsä.

Mirjamin perinnölliset vaistot heräsivät. Jos tuo koronkiskuri ja keinottelija saattoi tarjota 50 tuhatta yli hinnasta, jota muut olivat pitäneet liian kalliina, niin varmasti hänellä oli tiedossaan uusi ostaja. — Tässä on elämäni tilaisuus, ajatteli liiketaidollisesti armoitettu tyttö.

Mirjam tarttui Akselin käsivarteen ja erilaisilla puristustavoilla sähkötti tälle merkiksi, että nyt ei ollut kiirehdittävä suostumaan ehdotukseen. Akseli ymmärsi tytön tarkoituksen. Hän sanoi kauppiaalle, joka henkeään pidättäen odotti myöntävää vastausta:

— Ei mallaa. En ole mikään keinottelija, joka ostaa ja myy.

Kauppias näytti sisäisesti kiemurtelevan. Monien pienempien korotusten perästä hän paukautti esille viimeisen tarjouksensa: kolmesataatuhatta markkaa.

Sepä oli jo jotakin! Satatuhatta puhdasta voittoa noin vain kädenkäänteessä — köyhälle taiteilijalle. Kohtalo leikki monella tavoin ihmislasten kanssa.

Akseli oli jo sanomaisillaan, että ottakaa herran nimessä se hökkeli ja lukekaa rahat pöytään. Mutta Mirjam kiirehti edelle. Hän pyöritti päätään ja epäsi:

— Ei, ei. Talo on todellisuudessa taiteilija Niitty-
maalle paljon arvokkaampi. Hän ei voi ottaa huo-
mioon noin pieniä tarjouksia.

Akselin mielestä Mirjam oli häikäilemätön. Jopa
varomatonkin. Nyt oli tilaisuus korjata huutokaup-
paerehdys, vieläpä saada siitä suuri summa palkkiok-
sikin. Varmasti ei kukaan tulisi tarjoamaan enempää,
eikä kai kahtakaansataatuhatta, siitä oli Akseli va-
kuuttunut.

Mutta Mirjam puristi Akselia edelleen käsivarres-
ta, jonka vuoksi tämä hoksasi vaieta!

Kauppias pyyhki hikeä otsaltaan ja koetti tai-
vuttaa varsin kaunopuheisesti hökkelin nimellistä
omistajaa viimeksi tarjoamaansa ehdotukseen. Mut-
ta nuorten mielipide ei muuttunut. Niinpä kauppias
lähti, mutta lupasi tulla huomenna uudestaan.

Kun nuoret olivat jälleen kahden, taputti Mirjam
käsiään ja tanssi ympäri huonetta. Hän huusi riemui-
ten:

— Hyvä juttu, hyvä juttu! Tuo kauppias on löy-
tänyt talolle oikean suurostajan, joka maksaa siitä
enemmän kuin kolmesataatuhatta. Ties mistä syystä?
Hurraa, minä etsin sen ostajan!

Akseli mutisi jotakin tytön suunnitelmaa vastaan. Hänen mielestään olisi talo pitänyt luovuttaa antiikkikauppiaille, koska hän kerran tarvitsi sitä. Hänhän oli kumminkin jo luvannut hirmusuuren »väli-
rahan». Jos hän saisikin sen myydyksi korkeammalla hinnalla, niin sellainen voitto kuuluisi oikeudenmukaisesti kauppiaille, koska talo oli oikeastaan hänen.

Näin taiteellinen kauppamaailman periaatteiden ymmärtämättömyys sai Mirjamin purskahtamaan äänekkääseen nauruun.

Sitten hän selitti taiteilijalle, että tuo Markkila oli juuri sydämettömästi toimittanut jonkun velkamiehensä — kysymyksessä olleen hökkelin omistajan — vararikkoon ja talon pakkohuutokauppaan. Hän oli ollut kovin mielissään saadessaan talosta kaksisataatuhatta. Mies oli muutenkin tunnettu keinottelija ja koronkiskuri, joka hämärillä hommillaan oli pannut rikkauksia kasaan.

— Pitäisikö tuon keinottelijan yhä enemmän hyötyä tuosta talosta? kysyi tyttö Akselilta koettaen olla tiukan asiallisen näköinen. — Eikö *meidän* häärahasomme tarvitse alkupääomaa, ymmärrätkö, poikase-
ni?

Akselin täytyi lopultakin ymmärtää.

Mirjamilla oli paljon ystäviä liikealoilla, kontto-reissa ja toimistoissa. Mirjam kävi aamiaistunnin aikana näitten mielikahviloissa, kyseli ja kuulusteli. Erittäinkin rakennuskonttorien toimihenkilöitä hän tavoitteli haastatellakseen.

Eräänä päivänä ryntäsi Mirjam Akselin huoneeseen ja huusi jo ovelta:

— Heureka! Hurraa; löytö on tehty!

Hän oli saanut selville, että muuan suuri rakennusyhtymä suunnitteli lamellitaloryhmän rakentamista ja osteli sitä varten tontteja. Ja Akselin »huutama» talo sijaitsi suunnitellun rakennusryhmän keskellä. Yhtiön oli siis ostettava hökkeli tontteineen, ennen kuin rakentaminen voi alkaa.

Rakennusyhtymän suunnitelman piti tietenkin olla salaisuus. Mutta suurissa firmoissa joutuu salaisuuden haltijaksi liian monta henkilöä. Joku niistä päästää salaisuuden vuotamaan.

Todennäköisesti antiikkikauppias Markkila, ove-la mies, oli päässyt myös suunnitelman perille. Tuskin hän muuten olisi niin paljon korkeammalla hinnalla halunnut ostaa hökkeliä takaisin. Rakennusyh-

tymä oli varmastikin maksava siitä tuntuvasti runsaammin.

Mirjam soitti varmuudeksi rakennusyhtymän konttoriin. Ja todellakin; yhtymä halusi ostaa talon. Kaupasta voitaisiin keskustella huomenna, mihin aikaan vain myyjille sopisi.

Mirjam taputti käsiään ja sanoi riemuissaan Akse-
lille:

— Koska talon tonttiala on rakennusyhtymälle tärkeä, maksaa se siitä niin paljon kuin ilkeät pyytää. Ainakin neljäsataatuhatta me vaadimme.

— Oletpa sinä selvillä ansiottomasta arvonnoususta, sanoi Akseli hymyillen.

— Isävainajani sanoi aina: maailmassa on kolmenlaisia ihmisiä, yksi pyytää rahaa, toinen vaatii rahaa, kolmas *ottaa* rahaa. Sinä kuulut häthätää ensimmäiseen luokkaan, taiteilijaparkani.

— Ja sinä kuulut sananmukaisesti *kultaiseen* nuorisoon, sinä mammonafilosofi, sanoi taiteilija hellästi vetäen tyttöä puoleensa.

Ja päätös yhteisestä liikeyrityksestä vahvistettiin suudelmasinetillä, ehkä useammallakin.

Taloröttelö, joka raskaana taakkana oli painanut

sekä Akselin että Mirjamin mielialaa, oli muuttumassa Aladdinin taikapalatsiksi, jonka portin kautta kulki näitten nuorten tie rakkauden ja aineellisen hyvinvoinnin onneen.

Niin heillä oli ainakin oikeus toivoa.

Mutta kulku onnenmaahan on kuin estejuoksua.

Hilperti, hapanimeläkasvoinen, hemmotellun ärtysisä nuorukainen, oli liukkaana kivenä tällä taipa-
leella.

AINA SATTUU JA TAPAHTUU.

Paratiisiin kuuluu aina käärme ja näytelmään konna.

Meidän konnamme ei kylläkään vastaa patentoidun haa!-konnan mittoja, mutta aina sitä pienikin saa aikaan, kun oikein yrittää.

No niin. Muistamme, että kertomuksemme alussa Hilperti oli kuunnellut oven takana, ehkäpä koettanut kurkistella avaimenreiästäkin juuri silloin, kun Mirjam piirsi arpalippuun lisäykkösen.

Hilperti sai jotakin vainuunsa. Joitakin sanoja väärästä ykkösestä hän kuuli selvästikin. Sitten hän päivä päivältä kuunnellen ja vakoillen sai onkeensa lisää. Viimein hän saattoi laatia jonkinlaisen yhteenvedon irrallisista sanoista. Niitä hän liimaili ajatukssissaan kokoon kuin ajanvietelehden kilpatehtävää, jossa erilleen leikellyistä palasista on saatava kootuksi jotakin järjellistä käsitettä esittävä kuva.

Mirjam ja Akseli olivat lähdössä rakennusyhtiön konttoriin tekemään talonkauppaa. Pitäessään lähtöneuvottelua Akselin huoneessa kuulivat he askelten lähestyvän ovea. Kukaan ei koputtanut, mutta

kuului selvästi, kun joku pysähtyi oven kohdalla. Oli selvää, että oven takana oli kuuntelija.

— Se on Hilperti, arvasi Mirjam.

Akseli kiskaisi oven nopeasti auki ja — aivan oikein. Sieltä lennähti Hilperti melkein samalla tavoin kuin ensimmäiselläkin kerralla, josta olemme maininneet tarinamme alkupuolella.

— Miksi Hilperti vahtaa meitä? kysyi Mirjam alentumatta kumminkaan vihaiseksi.

— Minä... minä vain meinasin, että lähdetkö kanssani elokuviin? änkytti naiivi nuorukainen. — Päivänäytännössä on metkoja lyhytkuvia.

Mirjam koetti selittää hyvänsävyisesti:

— Mutta Hilperti hyvä... minulla ei ole aikaa...

— Vai niin! veti Hilperti ynseästi pitkään. — Mutta *tuon* miehen kanssa sinulla on kyllä aikaa!

Hilperti heitti Akseliin silmäyksen, täynnä mustasukkaisuuden sanelemaa halveksumista.

— Mutta ymmärtäähän Hilperti... yritti tyttö lepytellä. Mutta ärtyisä kilparakastaja töksäytti keskeyttäen:

— Kyllä... kyllä minä ymmärrän monta muuta-kin asiaa. Hyvä! Minäpä kerronkin sinun mammalle-

si erään asian, kerron! Erästä kepposesta, niin.

Hilpertin ilme oli salaperäinen. Mirjam ja Akseli katsoivat toisiinsa kysyvästi. Tiesikö tuo hölmähtävä nulikka jotakin?

— Mitä Hilperti tarkoittaa? ongitteli Mirjam.

— Mitä! Vielä kysyt siinä! — Minä annan tuon taiteilijan ilmi yhdestä vain — *ykkösestä!*

Hilperti kiljaisi viimeisen sanan niinkuin paha lapsi, joka uhittelee ympärillään oleville aikuisille.

Sitten naiivi, hapanimelänaamainen aikamiespoika meni tiehensä. Luultavasti hän meni rouva Hentolan luo tekemään ilmiantoaan.

Nyt oli Akselin miljoonamiesasema horjuva kuin jokin valtaistuun ainakin. Pusakankin kielenkärjestä saattoi milloin tahansa tipahtaa pommi, joka sen lopullisesti luhistaisi, ellei Hilpertin räjäytysyritys riittäisi.

— Eikö ole reilumpaa, että minä itse tai me molemmat menemme tekemään tunnustuksen äidillesi? ehdotti Akseli. — Nyt voisimme ehtiä vielä ennen tuon nulikan ilmiantoa.

— Ei missään nimessä, epäsi tyttö. — Ensin on tehtävä talonkauppa, muuten koko asiamme romah-

taa ykköseemme mukana. Siitä ehkä saamme pääomaa niin paljon, että äiti antaa sinulle synninpäästön, vaikka hän luulisi sinun tehneen kymmenen ykköstä. Siis lähtekäämme!

Akselin täytyi tunnustaa Mirjamin ehdotus viisaaksi. He lähtivät.

Portaissa heitä vastaan tuli rouva Hentola. Hän levitti kätensä kuin olisi tahtonut ottaa nuoret syleilynsä. Silmät hyvyttä ja sisäistä riemua säteillen hän huudahti:

— Lähtekää vielä ylös. . . minulla on iloinen uutinen teille!

Ei auttanut muu kuin lähteä. Onneksi oli Hilperti jossakin sisähuoneessa etsimässä rouvaa, joten häntä ei näkynyt. Kun kolmihenkinen seurueemme oli joutunut halliin, kysyi Mirjam malttamattomana, mikä mamman salaisuus oli.

— Kuunnelkaa sitten, sanoi matami Hentola vilkuttaen silmää molemmille nuorille. Hän tarttui puhelimen kuulotorveen ja valitsi numeron.

— Halloo, onko Pulliaisen leipomossa? kysyi hän.
— Jassoo, on. Täällä rouva Hentola. Minä vain tiedustan, joutuuko se *kihlaajaiskaaku* varmasti täk-

si illaksi? Hyvä, hyvä! Ja sitten ne nimikirjaimet . . . niin . . . sokerista siihen päälle . . . Vaniljaa, niin . . . nimet: Mirjam . . . niin . . . ja — Akseli . . . oikein . . . aivan . . . Se siis joutuu. Kiitos!

Rouva sulki puhelimen ja katsoi nuoriin kuin urotyöntekijä, joka odottaa tekonsa herättävän ihmettelystä ja ihailua. Aivan oikein. Mirjam lennähtikin äitinsä syliin ja tunnusti:

— Äiti! Sinä olet sentään kultainen ihminen!

Tyttö ei enää kotvilleen ollut teetellyt kylmyyttä Akselia kohtaan.

Akselin oli myöskin suoritettava tämä velvollisuussyleily, vaikka hän olisi tyytynyt olemaan ilman sitä.

Nyt olivat siis Mirjam ja Akseli kihloissa.

Rouva Hentola ryhtyi toimekkaasti järjestämään kekkereitä illaksi. Hän puuhasi sillä innolla, mikä elähdyttää jokaista äitiä, joka tietää tyttärensä joutuvan »leivän ääreen», vakavaraisen miehen puolisoiksi. Hän kävi ilmoittamassa jatsitaiteilijoillekin, että tänä iltana he voisivat lyhentää taaskin viivästynyttä laskunmaksuaan esittämällä musiikkia illalla pidettävässä perhejuhlassa. Jaeltuaan kekkerikutsuja kai-

kille vakinaisille asukkaille lähti rouva vielä omin käsin viemään kihlausuutista sanomalehtiin.

Kun Akseli totesi olevansa kihloissa, huomasi hän myöskin tuntevana lievää esimakua ukkomiehen huolista. Kohtalolle kiitos sittenkin, että se talonkauppa oli tullut tähän hätään kuin tilauksesta. Minä hetkenä tahansa saattoi rouva saada tietoonsa ykkösju-tun ja silloin . . .

Mutta onnistuneen kaupan jälkeen taiteilija voi-sikin lyödä pöytään valtteja, joiden tepsiminen rouvaan olisi varma.

Mirjam ja Akseli lähtivät kiireimmiten rakennus-yhtiön konttoriin tekemään kauppaa selväksi.

Mutta Hilperti ei ollut toimeittomana!

VYYHTI ALKAA SOTKEENTUA.

Hilperti tavoitti rouva Hentolan, kun tämä oli palannut sanomalehtiutista viemästä. Hän ryntäsi suoraan asiaan:

— Kuulkaa, täti! Minulla on hyvin tärkeitä puhuttavaa teille.

— No, mitä nyt?

— Teitä on surkeasti petetty. Minä olen saanut selville pahan kepposen. Se taiteilija ei ole voittanut mitään miljoonaa. Ei penniäkään.

Rouva hymyili tietäväisenä Hilperten »epäluuloisuudelle». Hän väitti lempeästi:

— Mutta Hilperti taiteilijallahan on voittolippu. Olen itse nähnyt sen.

Hilperti huusi kiivaasti aivan matamin nenän edessä:

— Se on *väärä!* Se kavala huijari on itse tehnyt siihen lisäykkösen... niin että se näyttää voittolipulta...!

— Varjelkoon! Onko tämä totta vai leikkiä?

— Selvää totta. Minä vakuutan... minä itse näin avaimenreiästä, kun se huijari piirusti siihen ykkö-

sen.

— Mitä? Näkikö Hilperti sen?

— Näin. Ja nyt se petkuttaja nauraa teidän herkkäuskoisuudellenne . . . Ja nyt hän aikoo ottaa teiltä Mirjaminkin.

Matami Hentola aivan hypähti raivosta saatuaan itselleen selvitetyn kaiken, mitä Hilperin ilmianto sisälsi. Ihmisten on äärettömän helppo uskoa toisesta paha. Niinpä matamista tuntui nyt luonnolliselta, ettei Akselin kaltainen köyhimys voinutkaan voittaa miljoonaa. Ei ollut mitään syytä epäillä, ettei tuo lurjus rohjennut piirustaa väärää numeroa arpalippuun. Piirtäminenhan sillä kelmillä oli ammattinaikin.

— Sitä minä olen kaiken aikaa epäillytkin, huokasi rouva ja väänteli käsiään. Hänestä tuntui selvältä, että hän oli alusta alkaen epäillyt Akselin lippua. Millainen houkkio hän kumminkin oli ollut! Nyt hän oli palvellut tuota lurjusta kuin ulkomaalaista herttuaa. Ja siunatkoon! Hän oli järjestänyt tyttärensä kihloihin mokoman kanssa.

— Miina! Miina! huusi matami äkkiä äänellä, joka olisi leikannut vaikka rautapeltiä. Lähellä olisi ollut

soittokellon nappikin, mutta rouva ei sitä kiihdyksissään hoksannut.

Miina saapui nopeasti, mutta sittenkin hän sai aluksi nuhteita hitaudestaan, sitten monenlaisista laiminlyönneistään, tuhlaavasta saippuan käytöstä jne.

Kotiapulainen kuittasi jokaisen nuhteen erikseen lausumalla aina väliin »joo joo» taikka »aivan»; korko jälkimmäisellä tavulla.

Mutta varsinaista asiaakin rouvalla oli Miinalle. Hän sai tehtäväkseen muuttaa kaikki hienommat huonekalut, aina »metsotaulua» myöten pois Akselin huoneesta ja viedä sinne tilalle vanhat jakkarat, rikkinäisen sängynpeiton jne. Huone oli järjestettävä entiseen huonoon kuntoonsa.

Miina teki työtä käskettyä ja pian oli taiteilijan huone kuin jonkin askeetin iloton kammio.

Hilperti katseli tätä puuhaa mielestään oikeuteulla vahingonilolla. Sitten hän äkkiä muisti tärkeän asian. Hän kääntyi rouvan puoleen kysyen:

— Mutta täti, eikö minun pitäisi mennä tekemään poliisilaitokselle ilmoitusta tästä petkutuksesta?

Rouva Hentola oli äärimmäisen raivoissaan, joten

hän ei pysähtynyt miettimään ja punnitsemaan asiaa perin pohjin. Muistaessaan, että kihlausuutinenkin tuli hänen omana viemänään järjestetyksi lehtiin, hän aivan kiehautti suuttumuksesta. Hän tokaisi:

— Sama se. Jos Hilperti voi todistaa petkutuksen ja väärennyksen tapahtuneen, niin Hilperti saa mennä.

— Kyllä minä todistan, väitti Hilperti vakuuttavasti.

— No niin. Minä en anna ikinä anteeksi tätä narripeliä. Hilperti saa mennä poliisilaitokselle!

Niin Hilperti lähti.

Lukija tietää, että Hilperti puhui vastoin parempaa tietoaan. Mutta kun ihmisellä on halua uskoa toisesta pahaa, on helppo vakuuttaa ensin itselleen ja omalletunnolleen ja lopulta vaikka todistaa oikeudessaakin, että toinen on tehnyt juuri niinkuin pahanuskoja todistaa.

Myöskään rouva Hentola ei muistanut, että Akseli oli aina vaiennut arpalipustaan. Hän *ei ollut koskaan sanonut voittaneensa miljoonaa*. Eikä Mirjam ollut väittänyt kertaakaan sitä. Hän oli viittaillut taiteilijan *mahdolliseen* varallisuuteen ja puhunut tämän tule-

vaisuudentoivosta, mutta voittolippua ei hänkään ollut sanonut Akselin omistaneen. Kumpikaan ei ollut valehdellut.

Mutta piika-Miina ja rouva itse, he olivat, tosin itsekin hyvässä uskossa, pannet jutun liikkeelle, senhän muistamme.

Rouva Hentolan pahatuuli sai tällä kertaa tavallista rajummat ilmenemismuodot. Hän kulki läpi huoneistojen kuin hurrikaani. Tielle sattuneen tuolin hän sinkautti seinää vasten, niin että se oli samassa kelpoisa romunkerääjien läjään.

Matami Hentola ei ollut saanut purkautua moneen päiviin. Hän oli ollut suorastaan itseänsäkiduttavan hyvä ja ystävällinen. Siksipä näitten menetettyjen päivien raivo murtautui nyt kuin koski patojen yli.

Miina oli suorittanut tuholaisoimintansa taiteilijan huoneessa ja alkoi jälleen puuhata keittiössään. Hän tarvitsi rouvalta ohjeita, jonka vuoksi hän läheni arkaillen tätä korkeajännitystilassa olevaa valtiatarta ja kysyi:

— Rouva, voissako sitä paistetaan vai. . . ?

— Paista vaikka kärrinrasvassa! kiljaisi rouva

ajattelematta, että moinen mojova sanonta olisi ollut sopivampi tukkilautalla kuin matkustajakodin suojissa.

Mutta rouvalla ei ollut aikaa somistella ja kiehkuroitella sanojaan. Hän jätti Miinan seisomaan suu ammollaan ja riensi ruokasaliin kuin tultapuhiseva sotavaunu. Hän oli kuullut sieltä imelää iskelmämusiikkia ja laulua.

Jatsitaiteilijat harjoittelivat tämäniltaista kihlajaisjuhlaa varten mitä tunteellisimpia lemmenlauluja.

— Pois pianon äärestä! huusi rouva Hentola jo ovelta. Sitten hän aloitti sanatulituksen, jossa tyhjensi sisäisen äkäisyytensä rautaisannosta myöten.

Jatsitaiteilijat, joiden korvat olivat tottuneet kestämään muutakin kuin kaiholaulujen uilutusta, pakenivat huoneisiinsa, sillä nyt ei ollut matamin kanssa leikittelemistä.

Tämän purkauksen jälkeen tunsi rouva Hentola pientä helpotusta ja piti hengähdystauon. Mutta hän ei tuhlannut huilusaikaa hukkaan, vaan latasi sisukseen uusia suuttumuspanoksia.

Äkkiä hän kumminkin muisti asian, joka sai hänet jälleen kimpoamaan pystyyn. *Kihlajaisjuhlat!* Vai vie-

lä semmoisia! Hän syöksyi puhelimeen, valitsi numerot kuin hengenhädässä. Saatuaan vastauksen asianomaisesta paikasta hän päästeli puhetorveen kahdenkymmenen sanan vauhdilla sekunnissa:

— Haloo . . . onko Pulliaisella . . . se kakku peruutetaan . . . kihlajaiskakku . . . että kenen . . . tämä on rouva Hentola . . . peruutetaan se kakku, ettekö kuule?! Mitä? Että on jo valmis . . . No voi voi, mikä kiire teillä nyt oli sitä ehättämään . . . että minä itse pyysin . . . totta kai minä joskus kiirehdinkin, kun teilläkin aina myöhästyy . . . No, mutta ne nimet kumminkin pois! — No voi, voi! Mutta se lurjus kumminkin pois siitä . . . ! että kukako? Se huijari tietysti . . . taiteilijantapainen . . . Akseli, ettekö tuota nyt ymmärrä?! Niin, pois kokonaan . . . No, hyvästi!

Matami paiskasi puhelintorven kannattimeensa vihaisesti aivan kuin tuo eloton juoruväline olisi syyppää kaikkeen maailman pahuuteen.

Hänen pysähtyessään miettimään, minne päin nyt suuntaisi raivonsa salamat, ilmestyi riemukas Ville Pusakka horisonttiin. Hän tuli ulkoa; kenties hän oli ollut ravintolassa, koska hänen punakka naamansa hohti kaksinkertaista hyväntuulisuutta ja jonkin va-

tin verran entistä valoisampaa maailmankatsomusta.

Ville Pusakka oli niitä kansanomaisen lystikkäitä pappoja, jotka aina naisväen kanssa ryhtyvät hieromaan naimiskauppoja, joko ilman vain leikillään ja suunsa mauksi laverrellen, taikka sitten puolitoisissaan. Tällä kertaa Ville-isäntä oli kokotosissaan. Hän oli huomannut, ettei rouva Hentolalta puuttunut varallisuutta. Tällaisilla rahaihmisillä on usein vetovoimaa toisiinsa, kuten samanlaatuisilla kappaleilla yleensä koko luomakunnassa ja maailmankaikkeudessa. Raha huutaa raha, sanoo virolainen sananlaskukin.

Hotellin vieraskirjasta Pusakka sitä paitsi näki, että talo oli useimmiten täynnä »kundeja», joten oli selvää, että liike oli kannattava. Rakkauden ekonomisen puoli oli siis kunnossa. Mitä taas tulee rouva Hentolan fyysilliseen vetovoimaan, niin Pusakka oli sen jo aikaisemmin tunnustanut vakuuttaessaan Mirjamille ja Akselille rouvan olevan oikein »miun maun mukkaan».

Koska Pusakka huomasi olevansa rouvan kanssa kahden kesken hallissa, päätti hän koettaa kepillä jää-

tä. Hän aloitti keskustelun helppotajuisesti, ensin tiedustellen terveydentilaa:

— Kuinkas on rouvan terveyen laita? Mie oon kuult, että rouval on välist pää kippee.

— Kyllä kai. . . joskus, koetti rouva sanoa ystävällisemmin kuin hänellä olisi ollut halua. Hän aikoi poistua, ettei joutuisi näyttämään pahan tuulisuuttaan vieraille, jota hän piti arvossa.

Mutta hilpeä vieras innostui. Hän selitti kielevästi:

— Mie tiiän konstin, mil rouvan pää paranee ko perunanvarsi. Työ käy vaan ottamaan Volgan sientä ja mustaa juurta ja sit viel maitokalkkii, niin pää selvi ko pienest hutikast. Mie mään takkuuseen, mie oo isekkii koettant. Uskokaa vaan minnuu, niin vot, rouvan pää on silleen selvä ko kahvipannu.

Rouva Hentola ei voinut olla vetämättä suutaan hieman hymyyn kuunnellessaan herttaisen karjalaisen pakisemista. Hänen hymyilynsä oli tosin puolinaista, sillä toinen suupieli murjotti tyytymättömästi alaviistoon, vaikka hän toisen saikin kohennetuksi ilahtuneesti yläviistoon.

Pusakka piti kumminkin rouvan hymyilynyritystä lupaavana enteenä. Hän päätti iskeä suoraan asian

yttimeen. Hän tarttui rouva Hentolan käteen ja sanoi:

— Rouval on käs pehmee ko pumpulkinnas. . . ja mie arvaan, ett rouval on viel pehmeemp luonto. Mie oon aatelt, että myö passattais yhteen ko pata ja kapusta.

— Mitä isäntä joutavia. . . on kai teillä vaimo ja lapsetkin. . . vissiin? kursaili rouva, jonka koko oleuksesta huomasi, ettei Pusakka ollut hänelle niinkään vastenmielinen.

— Ei oo vaimoo. . . ei oo penskoi. . . mie vakkuutan. Miul oli muija, mut myö ollaa laillises eros. Mie sanon rouval, ettei meil sapuskaa puutu, ko miul on kolme talloo Viipurin liepeil. Siel on lehmää, on vaskaa, on sikkaa, eikä niis oo mittää rotuvikkaa. Ja hevosetkii on niin lihavii, ett niil on kaks leukaakii.

Nyt matamilta pääsi kuin vahingossa naurunpurskahdus.

— Voikos hevosilla olla kahta leukaa? hän kysyi.

— Kyl voip: yläleuka ja alaleuka.

Tälle sutkaukselle ei rouva enää nauranutkaan, vaan nyrpisti nenäänsä ja valmistautui poistumaan. Hän oli luonteeltaan »tosikko», ja nyt hän epäili viipurilaisen pilailevan hänen kustannuksellaan.

Mutta vauhtiinpäässyt Pusakka jatkoi yhteen me-
noon etupuoliensa esittelyä. Ja nyt hän katsoi hetken
tulleen, jolloin oli ilmoitettava rouvalle se suuri salai-
suus. Niinpä hän alentaen ääntään suhkasi:

— Ja sit mie sanon teil yhen asjan: mie saan ma-
hottomast rahhaakii. Mie oon voittant arpajaisis. . .

— Arpajaisissa?! äännähti rouva Hentola epäluu-
loisen hämmästyneesti.

— Jees poks. Päävoiton. . . kokonaist *miljoonan*
markkaa.

Nyt matami oli varma siitä, että tuo ukkeli piti
häntä pilkkanaan. Ilmankos tämä näyttikin vekkuli-
maiselta kuin mikäkin Mikko Vilkastus. Ehkäpä hän
oli kuullut, että taiteilijaa pidettiin talossa hyvänä ar-
palippunarripelin takia, nyt hänkin aikoi vetää rou-
vaa nenästä.

— Nyt tämä ilveily saa loppua! kiljaisi rouva vas-
ten Pusakan veikeitä silmiä. — Luuletteko minua vä-
häjärkiseksi, häh? Vai joka ukko minua yrittää narra-
ta voittolipuilla. . .

Pusakka alkoi ällistyneenä kaivaa esille lompak-
koaan näyttääkseen rouvalle lipun. Mutta rouva läh-
ti niska kekassa hallista kääntyen vielä ovelta sano-

maan:

— Älkää tulko tänäpäivänä minun silmieni eteen!

Pusakka tuijotti hämääntyneenä rouvan jälkeen. Sitten hän meni huoneeseensa nolona kuin kylmän kylvyn saanut piski. Nyt hän uskoi, että rouvalla oli vikaa päässä ja hermostossa, niinkuin nuoret olivat väittäneet. Ehkäpä tämä oli ostellut paljon lippuja miljoona-arpajaisista ja jäänyt ilman pientäkään voittoa. Mahdollisesti hänen hermonsä eivät kestäneet nähdä ihmistä, joka oli voittanut miljoonan. Vähemmästäkin voi inhimillinen kateus purkaantua.

Niin, taikka rouva Hentola piti häntä suurvalehtelijana. Hänhän ei ollut ennättänyt näyttääkään lippua.

Pusakka avasi lompakkonsa ja ihaili voittoisaa paperipalasta. Noin pieni paperi, mut se painaa enempi ko kymmenen hevosta, ajatteli hän.

Pusakka ei menettänyt iloisuuttaan. — Mitämaks, rouva leppyvä vielä, uskoi hän. — Olisikohan lähdeävä uudelleen rouvan luo ja näytettävä tämä lippu.

Riemukkaan ystävämme tuumitellessa asiaa koputettiin ovelle ja piika-Miina pisti päänsä ovesta:

— Herra Pusakka teleffooniin!

Jos Ville-isäntä olisi tiennyt, kuka odotti häntä puheilleen langan toisessa päässä, hän olisi pyytänyt Miinan ilmoittamaan, ettei hänennimisensä henkilö enää asunut hotellissa. Mutta mistäpä sitä aina etukäteen osaa olla varovainen.

Pusakka noudatti kutsua ja ilmoitti puhelimeen:

— Haloo, täällä Ville Pusakka!

Mutta samalla katosi punakka väri hänen kasvoiltaan ja ne muuttuivat kelmeiksi kuin lanttu.

— Herrankies, miun entinen akkain! pääsi häneltä kuin vahingossa; onneksi sentään tukahtuneella äänellä ja syrjään kuulotorvesta.

Langan toisesta päästä hän nähtävästi kuuli äänen, joka säikäytti hänet pökerryksiin. Mutta pian hän saavutti tasapainonsa ja entisen lipevyytensä. Hän koetti parantaa asiaansa selittämällä puhelimeen:

— Ei, ei hää oo ennää koton. . . ei, ko mie meinasin, ett hää oo muuttant kokonaan pois täält hotellist. . . Nii, ensin mie luulin, ett hää asuu, mutt vahtmestar tuos justiinsa ilmottaa, ett se äijä on jo menny pois. . . Ei asu muitakaa, ei kettää viipurilaisii. . . Miekö? Ehe, mie oon Hämeest. Juu-u. Nilsian pitäjäst, keskelt Vaa-

san läänii. Kuulettehan työ murteest. Hyväst!

Kalventunut isäntämme paiskasi puhelimen kiinni ja pyyhki nenäliinalla hikeä otsaltaan. — Nyt on Parrappas irti, hän mutisi itsekseen.

Kun muistamme, mitä Ville-isäntä kertoi entises-tä vaimostaan, vampyyrityyppisestä sirkusnaisesta, ymmärrämme, että hänellä oli todellakin syytä pelästyä. Oli selvää, että tuo Xantippa-syöjätär oli saanut vihiä ent. miehensä miljoonavoitosta. Hän siis etsi Villeä päästäkseen osingoille, ellei suorastaan aikonut vaatia itselleen koko lippua.

Pusakka kiirehti huoneeseensa ja veti oven lukkoon.

Hänen keveästi leijahteleva mielentilansa oli tehnyt pakkolaskun.

Hän heittäytyi sohvalle loikomaan ja miettimään, mitä tekisi. Entinen vaimo oli tietysti muitten miesten kanssa tuhlannut ne suuret hyvitykset, jotka Ville-isäntä oli rahavaluutassa hänelle antanut. Ja nyt hän tarvitsi lisää tuhlattavakseen.

Pusakka veti vaistomaisesti sohvatyynyn päänsä peitoksi.

Se tuntui hieman rauhoittavan. Hän oli kuin jänis,

joka luulee päässeensä turvaan saatuaan päänsä piiloon.

Ja mikäs; toisinaan voikin sohvatyynyn alla olla paremmassa turvassa kuin venäläisessä bunkkerissa.

EI PIDÄ LAULAA ENNEN KUIN PUUT OVAT REESSÄ.

Ville Pusakan loikoessa sohvallaan ja miettiessä, miten välttäisi ne paulat, joita entinen vaimo tulisi virittelemään hänen miljoonansa menoksi, lähdemme ottamaan selvää, miten Mirjamia ja Akselia onnisti talonkaupassa.

Koko juttu lähti käymään kuin piirustusten mukaan.

Rakennusyhtymän alijohtaja oli mielissään, kun Akselin nimissä olevaa taloa tarjottiin yhtymän ostettavaksi. Muut tontit se oli jo saanut ostetuksi, puuttui vain tämä yksi, joka sijaitsi, kuten aikaisemmin kerrottu, tärkeällä paikalla, keskellä suunniteltua lamellitalon ryhmää.

Jonkin aikaa keskusteltua ja väiteltyä ilmoitti apujohtaja, että talosta tai oikeastaan vain tontista voidaan maksaa kolmesataakaksikymmentäviisituhatta markkaa. Se olisi viimeinen hinta.

Akseli nosti jo kätensä lyödäkseen sillä pöytään ja sanoakseen: selvä on! Hänestä tuntui tämä kaupan-teko satumaiselta.

Mutta Mirjam tarttui nopeasti hänen käsivarteen-

sa ja puristi niin kovasti, että taiteilijalta oli päästä älähdys.

Saatuaan täten Akselin vaikenemaan, aloitti Mirjam kaupanhieronnan. Sitä olisi kelvannut helsinkiläisten talonhujarien olla näkemässä ja kuulemassa. Tyttö oli atavistisen taitava. Hän kuvaili, kuinka taloröstellön tienoille ennen pitkää tulisi nousemaan mahtava kaupunginosa, oikea pääkaupungin City, jossa jokainen neliötuuma tonttimaata maksaisi hintoja, joille löydettäisiin vertoja vain Manhattanin saarelta.

Mirjam vaati hökkelistä viittäsatatuhatta; puolta miljoonaa!

Akselin teki mieli tukkia korvansa. Tuossa tytössä, jota hän rakasti, oli jotakin hulluutta, ihanaa hulluutta. Hän oli varma siitä, että apujohtaja nousisi tuoliltaan ja ilmoittaisi keskustelun päättyneeksi. Ja että taloa ei ostettaisi.

Akselin suureksi ihmeeksi apujohtaja jatkoi tinkimistä. Ja katso — lopulta kauppa päätettiin. Rakennusyhtymä tulisi maksamaan talosta neljäsataaviisikymmentätuhatta Suomen markkaa.

Ja Akseli oli ostanut saman hökkelin kahdensa-

dantuhannen hinnasta. Kun hän nyt maksaisi talovelkansa, jäisi hänelle itselleen — neljännesmiljoona puhdasta voittoa. — Eri kiva netto, kuiskasi Mirjam hänelle sillä välin, kun apujohtaja poistui läheisyydestä järjestääkseen kauppakirjat kuntoon.

Näin suuresta voitosta puhuminen köyhän boheemin yhteydessä tuntuu Tuhannen yhden yön tarulta. Mutta nykyaikainen todellisuus on ihmeellisempi kuin kirjantäysi muinaisaikaisia satuja. Viime aikojen maailmantapahtumatkin ovat sen todistaneet.

Toiselta puolen taas moni liikesankari voisi pitää moista voittoa talosta ja tontista mitättömänä. Firaapelitienestinä, josta ei kannata riemustua. Ja miten moni äveriäs pitäisi itseään keppikerjäläisenä omistaessaan *vain* tuon Akselin suureksuman summan, neljännesmiljoona markkaa.

Niin suhteellista on kaikki tässä elämässä.

— Nyt ostamme sen taidekaupan ja siitä tulee sinun leipäpuusi, supatti tyttö taiteilijan korvaan. — Mikään ei ole onnemme tiellä... ja miljoonarpajuttu painetaan villaisella, saat nähdä.

Akseli oli myöskin onnellinen. Nyt poistuisivat pilvet hänen taivaaltaan ja onnen aurinko rahan ja rak-

kauden muodossa tulisi paistamaan täydellä terälään. Ihme sentään tuota mammonan mahtia!

Apujohtaja saapui konekirjoitettujen kauppakirjojen kanssa. Niihin piti vain pyöräyttää allekirjoitukset.

Mutta puhelin soi pöydällä ja apujohtaja vastasi siihen. Hänen äänestään ja joistakin sanoista puhelinkeskustelun jatkuessa alkoivat Mirjam ja Akseli ruveta aavistelemaan jotakin. . .

Mitä olemmekaan aikaisemmin väittäneet pahojen aavistuksien luotettavammuudesta hyviin verrattuna? Taaskin väitteemme osoittautui perälliseksi.

Kun apujohtaja lopetti puhelinkeskustelun, hymähti hän itsekseen ja näytti miettivän, miten sanoisi talonmyyjille jonkin mielessään olevan asian.

— Johtokunnalla on parhaillaan kokous, hän lopulta sanoi. — Talonkauppa täytyy lykätä siksi, kunnes kokous päättyy.

— Mitä? Aikooko johtokunta purkaa päätöksistään. . . ? kysyi Mirjam pettymyksestä huokaisten.

Apujohtaja selitti:

— Muuan johtokunnan jäsen ehdottaa, että lamellitaloryhmä rakennettaisiinkin kokonaan toiseen

paikkaan. Mutta pääjohtaja arveli, ettei tämä ehkä saavuta kannatusta. Uskon, että parin tunnin kuluttua on asia selvä. Silloin teemme kaupan tahi. . .

Mirjam ja Akseli laskeutuivat konttorin rappuja painunein päin kuin kaksi mierolaista, jotka eivät ole saaneet sitä vähää, mitä ovat pyytäneet.

Heidät oli kutsuttu parin tunnin perästä tiedustelemaan. Silloin olisi pääjohtaja paikalla ja hän tietäisi kokouksen päätöksen.

— Nyt on meidän asiamme kuin neulankärjellä, sanoi Mirjam.

Niin oli, sen myönsi Akselikin. — Elämä on kuin onnenapilaan etsimistä, ajatteli hän. — Juuri kun lullet sen löytäneesi, huomaatkin tarkemmin katsoessasi, että siitä puuttuu neljäs lehti.

Hotellin lähelle tultua huomasi Mirjam erään muotikaupan ikkunassa kiinnostavia uutuuksia. Hän kehoitti Akselia menemään edellä kotiin; hän tulisi pian perässä. Sitten parin tunnin perästä he menivät kuulemaan tuomiotaan.

Akseli oli kaikessa tapauksessa toivorikas noustessaan hotellin portaita.

VAARA LÄHENEÄ.

Kun taiteilija astui huoneeseensa, kohtasi häntä ällistyttävä näky.

Huone oli restauroitu samanlaiseksi hylkyesineitten näyttelyksi kuin se oli ollut aikaisemmin, ennen taiteilijan luultua rikastumista.

Komeakehyksinen metsotaulu oli taaskin viety pois, pehmeä ns. itämainen jäljistematto oli vaihtunut rikkiinäiseen räsymaton palaseen. Sohvana oli jälleen entinen häkkyrä, jonka teräsvieterien hihitysherkkyys oli kehittynyt hullunomaiseksi.

»Oma-koti-onneni»-koruommellus oli kadonnut pesukaapin yläpuolelta, samoin silkkipeitto sängystä. Kulunut, harmaa huopa rehenteli leveästi silkkipeiton tilalla. Sen keskivaiheilla ammottava suuren, rikkohampaisen suun muotoinen reikä tuntui nauravan räikeästi kuin bolshevikkikomissaari, joka on anastanut silkkipukuisen »ylimyksen» virkapaikan.

— Olen vihdoinkin herännyt unesta, ajatteli taiteilija. — Minähän olen kuin sadun kalastaja, jonka »ihmekala meressä» nosti loistoon ja ylellisyyteen ja lopulta syöksi jälleen entiseen kurjaan hökkeliinsä.

Hämäännöksissään ei Akseli osannut tehdä muuta kuin pudota istumaan sohvalle, jonka vieterit pääsivät niin pirullisen hihityksen, että oli helppo uskoa pahojen henkien täyttäneen huoneen.

Samassa ovi aukeni ilman edelläkäypää koputusta.

Rouva Hentola astui sisään. Hän seisahtui ensin tuijottamaan jäätävin katsein taiteilijaamme, virkkamatta aluksi sanaakaan. Hän seiso i arvoituksellisena kuin sadan kilon painoinen sfinks i.

Akseli aavisteli tuulen kääntyneen. Olikohan Pusakka . . . ? Niin, tai Hilperti . . . ?

Nyt lähestyi rouva Hentola Akselia. Hitaasti ja majesteetillisesti kuin tuomion hengetär.

Nuori mies koetti olla viattoman näköinen. Hän yritti vihellellä muka huolettomasti, mutta huulet eivät oikein sopineet yhteen, vaan niistä pääsi ilmoille epämelodinen suhuääni.

Rouva pysähtyi Akselin eteen varrastaen tätä katseellaan. Hän näytti vetäisevän syvään henkeä ikäänkuin kootakseen voimia.

Epäilemättä oli tulossa oikea *puhuri*.

Äkkiä rouva laukaisi äänellä, joka kimahti kuin

rautalapio routaiseen maahan:

— *Hylkiö!!!*

Nuori mies vilkaisi taakseen katsoaksensa muka, oliko hänen takanaan joku muu, jolle solvaus oli tarkoitettu. Ei ollut; hän yksin seisoj maalitauluna.

Hän kääntyi jälleen matami Hentolaan ja änkytti:

— An-anteeksi, tarkoittiko rouva minua?

— Kyllä. Tämä oli vain alkulaukaus!

— Ja melko satuttava — valitettavasti, myönsi taiteilija, joka alkoi saada takaisin luonteenomaista rauhallisuuttaan. Hän muisti onneksi johtolauseensa: Älä hämmästy!

Akselin rauhallisuus sytytti matamin täyteen tuleen. Hän päästeli rätisevällä vauhdilla:

— Kelmi! Hunsvotti! Hamppari, huijari, veijari, pommari, pinnari!

— Sepä oli arvonimien ilotulitus! tunnusti Aksele melkein ihailevasti. Ja antaen äänelleen musikaalisen värityksen hän kertasi:

— Huijari, veijari, pommari, pinnari! Sehän on kuin pianonsoittoa!

Tuo tittelikokoelma edellytti matamin omaavan jätkäkielen tuntemusta, eikä häneltä sellaista puut-

tunutkaan. Matkustajakodin hoitajana joutui kuulemaan monenlaista kieltä. Eikä rouva Hentola tällä päällä ollessaan olisi halunnutkaan käyttää sivistyneempiä moitenimityksiä. Mikäli muulloinkaan. Hänen ansiopuolekseen voisi oikeastaan lukea sen, ettei hän koskaan teetellytkään kulttuuripersonallisuutta ja hienostuneempaa ihmistä kuin mikä hän oli.

— Makustelkaa mitä tahansa, mutta nyt joudutte linnaan, tokaisi rouva Hentola vastaukseksi taiteilijan viisasteluun.

Akseli hätkähti huomaamattaan.

— Ei suinkaan . . . viaton ihminen?

— Te luulitte voivanne petkuttaa minua, mutta — ähäh!

— Toivottavasti en ole antanut aihetta . . .

— On aihetta . . . poliisillekin asti. — Nyt saatte kerrankin oikein *valtion palkinnon* tekeleestänne.

— Nimittäin — mistä?

Matami Hentola piti jännityksellisen, kiduttavaksi tarkoitetun tuijotuspaussin ja päästi sitten hampaitensa välistä:

— Eräästä vain — *ykkösestä*.

— Yy-ykkösestä! kertasi nuori mies nieleskellen

syllisydentuntoaan. Hän ei voinut vielä tunnustaa mitään; niinhän oli Mirjam vaatinut.

— Yhdestä pienestä ykkösnumerosta, vahvasti rouva painokkaasti. — Sillä te ansaitsitte kruunulta eläkkeen — pitkäksi aikaa.

Akseli ajatteli, että nyt oli sekin asia vinossa eikä sille mitään voinut. Heittäytyen siis yhtäkaikkisen huolettomaksi hän viisasteli:

— Mutta rouva kilttiseni! Yksi ykkönen sinne tai tänne. . . mitä se nyt merkitsee?

— Mitä?! kivahti matami. — Kokonaista miljoonahuijausta se tällä kertaa meinaa!

Akseli oli olevinaan »kuin ei olisikaan». Hän nosti sormen nenälleen, rypisti otsanahkaansa ja näytti siten filosofoivan miettelialtta kuin mykkäfilmin aikainen elokuvasankari syvällisiä ongelmia pohtiessaan.

— Ajatella, hän sanoi, — ykkösessäkin on sentään voimaa! Ja ykkösen perään jos liittää vielä pari nollaa. . . tuollaista vain ympyrää, niin. . .

— Kyllä, ainakin *tämän* ykkösen perään tulee ne pari ympyrää, vakuutti rouva. Ja mallaten kuin renkaita ranteisiinsa hän lisäsi ährittelevästi:

— Mutta ne tulevat — teidän ranteisiinne!

Viimeiset sanat heitti rouva ovelta, ollen lähdössä. Joku hotellivieras näet soitti kelloa, eikä piika-Miinaa kuulunut vieraan luo meneväksi. Rouvan oli siis ainakin hetkeksi keskeytettävä sanallinen syöksypommituksensa ja mentävä hoitamaan hotellinemännän velvollisuuksia.

Rouva loi ennen poistumistaan Akseliin katseen, joka merkitsi, että koirannuuskaa oli tuleva vielä lisää hänen palattuaan.

Akseli jäi miettimään rouvan ennustusta vankilaan joutumisesta.

Oliko tässä asiassa todellakin aihetta poliisille asti?

Ensinnäkin lisäykkösen teki arpalippuun Mirjam, eikä Akseli. Mutta se ei muuttanut tilannetta. Nuori mies ei olisi missään tapauksessa vierittänyt syytä tytön niskoille. Hän oli sentään ritari — vaikkakin välistä surullisen hahmon ritari.

Mutta nuoret eivät olleet näytelleet kenellekään ykkösellä lisättyä arpalippua eivätkä narranneet sillä ketään.

Mutta kuitenkin, — jos häntä kiikutettaisiin poliisilaitokselle tutkittavaksi, niin jo se olisi hänen mai-

neelleen vahingoksi. Ja mene ja tiedä, mitä sotkusta syntyisi, jos hölmö Hilperti tyhmyyksissään todistaisi, rouva Hentolan tukemana, että taiteilija oli keino-tellut väärennetyn lipun avulla.

Ovathan maailmassa ennenkin aivan syyttömät joutuneet vankilaan, jopa elinkautiseenkin.

Huolimatta karaistuneista hermoistaan Akselia hieman puistatti.

Tietysti rouva Hentola estäisi jyrkästi hänen ja Mirjamin. . . Häneltä riistettäisiin onni, jota hän oli jo pidellyt peukalon ja etusormen välissä.

Ja miten kävisi talojutun kanssa? Kaupasta ei tulisi mitään. Eihän hänen kanssaan ruvettaisi asioihin, jos hän olisi vaikkapa vain syytettynä väärennyksestä. Hän ei saisi taidekauppaa, ei tyttöä, jota rakasti. . .

Ja kaikki johtui tuosta peijakkaan ykkösestä. Se oli kuin taikaluku, joka ensin toi onnea ja maallista menestystä omistajalleen, mutta lopulta syöksi tämän turmioon. Niinkuin jokin taikatalja, hirsipuumies.

Mietteissään Akseli käveli halliin, jossa ei ollut ketään. Edestakaisin liikuskellen hän punnitsi asiaa ja totesi, että siinä oli paljon pimeitä puolia, joita hän ei aikaisemmin ollut huomannutkaan.

Olipa siitä harmia tulossa; mokomastakin suurnumerosta! Tehtäisiinkö nyt tuosta ykkösestä suurempi »numero» kuin mikä sen todellinen arvo oli matemaatiikassa?!

Akseli puri huultaan ja puristi tiellään olleen tuolin selkämystä. Äkkiä hänen mietiskelynsä ikään kuin laukesi ja hän sysäsi tuolin voimakkaasti luotaan. Sitten hän lähti huoneeseensa.

Sysätty tuoli lensi kerinkakkona Ville Pusakan huoneen ovea vasten.

Pusakka, joka vielä loikoi sohvalleen, pää tyynyn suojaan hakeutuneena ja entisen vaimonsa ilmestymistä peläten, kuuli oveaan kolisteltavan. Hän työnsi päätään mahdollisimman paljon piiloon. Mutta kun kolistelu ei uusiintunut, uskalsi hän nousta sohvalta. Höristeltyään korviaan kurkisti hän vielä varmuuden vuoksi halliin.

Helpotuksesta huohtaen hän totesi, ettei hallissa-kaan ollut ketään. Ja mitäpä, jos muita olisi ollutkin; hän pelkäsi vampyyrinaista, joka vaani miljoonalippua.

Pusakka tunsi tarvitsevansa raitista ilmaa. Hän lähti ulos aikoen ottaa virkistyskävelyn.

Porraskäytävässä tuli isäntäämme vastaan autonkuljettaja, joka katsoi häntä kuin tunteakseen. Pusakka huomasi tarkastelun ja kysäisi varmuuden vuoksi:

— Essiikös vieras — ketä?

— Tuota noin. . . asuuko tässä hotellissa yks herra Pu-Pu-Pus. . . ei, olikohan se Tussukka vai. . . ? Suutari sentään, kun se nimi on tuossa kielenkärjellä eikä siitä irtoa. . .

— Ei asu täällä, vakuutti Pusakka pontevasti. Hän aavisteli — ja aivan oikein, että tuon etsinnän takana oli nainen. Hän lisäsi kumminkin varovaisesti:

— Millainen herra sen pitäisi olla?

— Niin tuota. . . en tunne sitä persoonallisesti. Mutta näinä päivinä se on voittanut arpajaisista miljoonan markkaa. . .

— Johan mie arvasin, ajatteli Pusakka, mutta huomaamattaan hän ajatteli ääneen. Autonkuljettaja kuuli sen ja kysyi:

— Ai, että tuota. . . mitä arvasitte?

— Niin, niin. . . että rahast on kysymys. . . ja miljoonavoittajast erittäin. Kas, jokainen tahtois nähdä semmosen herran, johan tok. Vot, miekii tykkäisin nähhä. . . Kassokaas, se tuottaa hyvää tuurii, ko

näkkee semmosen onnenpekan. . . Joo, mut kuulkaas, mie vahvast eppäilen, ettei semmost ihmist oo ole maskaa. . . Ei kukkaan oo nähnt semmost voittajaa muuta, ko lukent lehist vaan.

Autonkuljettaja tarkasteli hätäpäissään lavertelevaa Pusakkaa ilmeisesti oudoksuen. Mene ja tiedä. . . Miljoonavoitosta menee helposti kenen tahansa pääpyörälle. Ja tämä äijä näytti puhtaasti tärähtäneeltä.

— Ettei herra vaan itse ole. . . ? epäili hän.

Viipurilainen isäntämme hätkähti säikähdyksestä. Hän koetti torjua yltään epäilystä selittämällä kerkeästi:

— Ei, ei, mie niin mielelläin ottaisin miljoonavoiton, johan tok. Mut mie raukka en oo koskaan voittantees nappipelis.

— Mutta sen herran pitäisi asua tässä hotellissa, tuumi autonkuljettaja korvallistaan raapaisten. — Harmillista sentään; sen rouva on tullut matkojen päästä etsimään. . .

— Johan mie arvasin. . . pääsi taas Pusakalta.

— Että mitä arvasitte?

— Mie vaan meinaan, et viisas rouva, ylen viisas. Hää tietyst meinaa ottaa äijältä pois lipun, ettei äijä

tuhlaa rahhoi kopsuihi. . .

— Niin justiinsa. Se rouva sanoikin, että hänen on saatava se lippu.

Pusakka virnisti syrjään ja myönteli lipevästi teeskennellen, automieheen kääntyen:

— Vot, vot, niin pittääkii! Mie ymmärrän sit rouvaa. . . Missä hän nyt on?

— Autossani tuolla kadulla. Me olemme käyneet jo monta hotellia etsiessämme sitä herraa.

— Nii oikein. Käykää vaan viel kertaalleen kaik hotellit. Mut täällä hää ei oo, siit mie annan takkuun.

Autonkuljettaja katsoi epäilevästi Pusakkaan ja lähti sitten nostettuaan kättä korvalliselle hyvästiksi.

Vielä ovella hän vilkaisi taakseen epäilevästi.

Pusakka painui takaisin huoneeseensa. Hän oli kauhistunut, ja syystä. Rämäpäinen vampyyri oli päässyt hänen jäljilleen. Milloin tahansa tämä saattoi osua silmätysten ent. miehensä kanssa. Pusakka tiesi, ettei hän helläluontoisena ja hyväsydämisenä miehenä jaksaisi vastustaa sirkuksellisesti kehittyneen kirstijän tarmokkaita vaatimuksia. Niin epäoikeutettuja kuin nuo vaatimukset olivatkin.

Pusakka laskihen sohvalleen loikomaan lukittu-

aan ensin ovensa. Hän päätti pysyä toistaiseksi piilossa. Ehkäpä vainooja kyllästyisi etsimiseen ja matkustaisi pois kaupungista.

Jätämme hätäntyneen isäntämme omiin ajatuksiinsa ja siirrymme seuraamaan muitten tuttavien puuhia.

JOUTUU VIISASKIN VIPUUN.

Hallissa soi puhelin.

Rouva Hentola joutui vastaamaan ja sai kuulla, että puhelu oli poliisilaitokselta.

Langan toisessa päässä oli Hilperti. Hän kertoi tehneensä ilmiannon taidemaalari Akseli Niittymaan »väärennyksestä».

Saatuaan rouvalta kuulla, että rikollinen oli par'aikaa hotellihuoneessaan, pyysi Hilperti, että täti Hentola pitäisi vartiota siksi, kunnes hän saapuisi poliisien kanssa ottamaan miestä kiinni.

Matami, jonka sisäinen rajumyrsky ei ollut vielä tyyntymään päinkään, lupasi tehdä pyynnön mukaan ja sulki puhelimen.

Hän kävi lukitsemassa ulko-oven ja palasi avainnippu helisten halliin. Siellä hän oli törmätä yhteen Akselin kanssa. Taiteilija oli lähtenyt huoneestaan ja hänellä oli ilmeinen ulosmeno-aikomus.

— Noo, mihin nyt? uteli matami tiukasti.

— Hm! Ajattelin vain pistäytyä ulkona... ehkä parturissa...

— Ei tarvita enää mitään partureita, sanoi rou-

va Hentola pilkallisesti. — Pian pääsette sinne, missä teiltä kysymättä leikataan tukkanne.

— Tukكاني. . . ?!

— Niin, ja siipenne. — Ottakaa vain tuoli ja alkakaa harjoitella sitä *istumista*. . . Saatte kerrankin opetella asumaan ikävässä ja ahtaassa kopissa.

— Siihen olen jo oppinut täällä. . . tuossa huoneesani, pisti taiteilija, joka alkoi tuntea suurta taipumusta nokkaviisasteluun. Hänellähän oli välistä sellaiseen kykyäkin.

Akseli teki liikkeen, jonka rouva käsitti poistumisyritykseksi. Hän helisteli avainnippua merkitsevästi nuoren miehen nenän edessä ja kivahti:

— Älkää yrittäkökään ulosmenoa! Ovet on lukittu siksi, kunnes poliisi saapuu. Siis — istukaa ja odottakaa!

Taiteilija istui mukavasti ja levollisesti, jalka toisen polven päälle nostettuna. Ristien kätensä polven ympäri hän nyökytteli ruumistaan kuin hartauskouksen osanottaja.

— Hohhoijaa, hän äännähti muka rauhallisesti haukotellen. — Millähän saisi aikansa kulumaan?

— Räknätkää niitä ykkösiänne! kivahti matami.

Akseli heittäytyi ikään kuin »ylenannetuksi», kuten kansa nimittää henkilöä, joka ei pidä millään väliä. Hän laski sormiaan, päästen sofistiseen loppupäätelmään:

— Koska yksi kertaa yksi on yksi. . . niin eikö kaksi kertaa kaksi ole kaksi? Sehän on matemaattisesti johdonmukaista. . .

Hän esitti kysymyksen matamille vakavana, aivan kuin kysymys olisi ollut kärpänen, joka taiteilijan usutuksesta pyrki kiusaamaan häntä.

— Älkää yrittäkö, hän tiuskaisi. — Nuo ovat vanhoja konsteja. Ette niillä saa syyntakeettomuuspapereita tässä asiassa. Te olette yhtä täysijärkinen kuin minäkin.

— Kiitos, rouva kilttiseni! Tuo tunnustus lämmitteää minun sydäntäni. Pidätte sentään jossakin asiassa minua vertaisenanne.

Rouva olisi vastannut jotakin henkisesti murhaavaa. Mutta taaskin soittokello kutsui häntä johonkin matkustajahuoneeseen. Hän lähti, mutta kääntyi vielä sanomaan Akselille:

— Ovesta ette pääse ulos. Ja ikkunasta hyppäämään olette sentään liian viisas.

Rouva meni.

Näennäisestä levollisuudestaan huolimatta harmitti Akselia koko juttu. Joutua poliisien tutkittavaksi, kaupungin läpi kuljeteltavaksi, ja — mene ja tiedä — vaikka tutkintovankeuteenkin. Se ei enää ollut hänellekään yhdentekevää. Vaikka hänen syykseen ei tutkimusten jälkeen jäisikään mitään raskauttavaa, niin moinen ruljanssi oli äärimmäisen kiusallista.

Akselin mietiskellessä harmillista tilannetta, kuului ulko-ovelta repäisevä ovikellonsoitto. Toinen, kolmas, neljäskin soitto.

Rouva Hentola oli todennäköisesti joutunut kauemmas hotellin sisähuoneisiin eikä kuullut soittoa.

Kun soitto ei jouduttanut oven avaajaa paikalle, alkoi ulko-oven takaa kuulua ryskytystä. Kuka ihme oli niin malttamaton tulija?

Akseli katsoi ikkunasta kadulle.

Aivan oikein! Hotellin rapun edessä seisoj kadulla pieni musta poliisiauto. Akseli tunsi sen »Mikkihiiren hännästä», joka kohosi ilmaan auton katolta.

Akseli kääntyi pois ikkunasta. Rouva Hentolaa ei vielääkään kuulunut paikalle, vaikka lasitettu ulko-ovi aivan tärisi jyskytyksestä.

Mutta Ville Pusakka . . .

Hän oli unenhorteessa kuullut ovikellonsoitot ja hypähtänyt sohvaltaan. Hän hieroi silmiään ja ajatteli, että jokohan sieltä oli tulossa se, jota hän pelkäsi . . .

Samassa kuului kolkutus, joka tärisytti Pusakan pöydällä olevaa vesikarahvia.

— Se on hän! ajatteli säikähtynyt isäntämies. Hän kurkisti varovasti halliin avaimenreiästä. Siellä näkyi taiteilija istuvan yksinään. Pusakka raotti oveaan, ja kurkisteltuaan vielä hallin joka nurkkaan uskalsi tulla huoneestaan.

— Kuka siel ulkon ryskää, kuka? tiedusti hän Akselilta.

— Hm . . . ehkä joku esivallantapainen, ilmoitti tämä.

— Esvallan?! Kyll mie arvaan . . . mie arvaan . . . Se on miun entinen akkain, ehätti Pusakka tuohuksissaan, sillä kolkutus ei lakannut, vaan koveni. — Justiinsa se rämäpää muija . . . se tulloo kiristämmää miult miljoonalippuu . . . voi hemsatti! Se nuuskii kaikk laatikot ja miun lompsat . . .

Hätäntynyt pappa pysähtyi sekunniksi miettimään. Äkkiä välähti hänen päässään ajatus, kirkas

kuin peili. Hän kaivoi miljoona-arpalipun lompakostaan ja tyrkyttäen sitä Akselille höpisi:

— Kuulkaa, taituri! Ottakaa tää lippu. . . pitäkää tallessa. . . Ko miun eukkoin tulloo, niin hää ei löyätät paperii. Ja mie sanon, ett mittää lippuloit ei oo koko talos. . .

Akseli ei ennättänyt ottaa lippua käteensä, kun räikeä ovikellon pärähdys yhtäikäisen ryskytyksen kanssa säikäytti Pusakan niin, että hän tyrkkäsi arpalipun nuoren miehen rintataskuun. Ja ollen jo menossa huoneeseensa hän huusi taiteilijalle:

— Pitäkää talless. . . Mie mään piiloon. . . ja sano-kaa sill muijall, että männöö Saksan kuuseen. . . !

Pusakka väänsi ovensa lukkoon ja painui jäniksenkoloonsa, s. o. sohvalle pitkäkseen, tyynty pään peittona.

Akseli oli kuunnellut Pusakan hätäilyä ensi alussa käsittämättä, mitä toinen tarkoitti. Hän ei ehtinyt tehdä mitään johtopäätöksiä, sillä samassa ilmestyi rouva Hentola avainnippuineen. Hän purjehti majesteetillisena kuin kaleerilaiva taiteilijan ohi eteiseen. Hän kuului siellä avaavan ovea.

Tulijat olivat Hilperti, vormupukuinen passipolii-

si ja siviiliasuinen etsivä.

Hilpertti osoitti viipymättä Akselia ja selitti seura-
laisilleen:

— Tuossa on se rikollinen . . . ottakaa kiinni, ennen
kuin se karkaa . . . ! Hänellä on yhtä pitkät jalat kuin
kynnetkin!

Etsivä astui vakavana Akselin eteen ja sanoi koh-
teliaasti:

— Olkaa hyvä ja näyttäkää sitä asianomaista arpa-
lippua!

Ennen kuin puhuteltu sai avatuksi suutansakaan,
huomasi Hilpertti hänen takkinsa rintataskusta pil-
kistävän arpalipunreunan. Ilmiantajanuorukainen siep-
pasi lipun ja tarkasti sitä. Se oli sama lippu, jonka
Pusakka äsken hätäpäissään sinne pisti.

Hilpertti heilutti lippua poliisien edessä ja huu-
dahti:

— Tässä se on!

Ja viuhutellen kiusoittelevasti paperia taiteilijan
nokan alla hän ilkkui:

— Tämä on teidän pääsylippunne kuritushuonee-
seen!

Etsivä otti lipun Hilpertin kädestä ja alkoi tarkkail-

la sitä.

— Katsokaa, tuossa on se väärä ykkönen, osoitte-
li Hilperti. — Tuon justiinsa se piirusti itse. . . minä
näin omin silmin.

Rouva Hentolakin kantoi kortensa siihen kekkoon,
josta piti tulla Akselin kunniallisuuden ja puhtaan
maineen polttorovio. Hän toi etsivälle sanomalehden
ja näytti siitä miljoona-arpajaisten voittoluetteloa se-
kä numeroa 421.

Kotimainen Sherlock Holmes tuijotti lippua puolin
ja toisin; ummisti toisen silmänsä, sitten taas toisen.
Hän näytti olevan jotenkin ymmällä. Asia ei tuntunut-
kaan niin selvältä kuin oli otaksuttu. Etsivä otti tas-
kustaan suurennuslasin ja tarkasti sillä huolellisesti
»väärennettyä» ykköstä.

Hilperti oli niin voitonvarma, että hänen hapani-
melä naamansa näytti vähemmän hapanvoittoiselta
kuin tavallisesti. Jopa melkein iloiseltakin. Hän lausui
taiteilijalle pilkallisen ährittelevästi:

— Nyt taiteilijalle tuli ilmainen rengasmatka —
Kakolaan!

Mutta etsivä veti otsanahkansa syvällisiin ryppyi-
hin. Hän katsoi yllättynein ilmein vuoroin Akseliin,

vuoroin arpalippuun. Sitten hän kääntyi passipoliisin puoleen ja antoi tämänkin tarkastaa lippua suurenuslasilla.

— Ohoh! päästi passipoliisi tarkasteltuaan lippua huolellisesti. Hänkin näytti yllättyneeltä. Hän kuiskasi jotakin etsivän korvaan.

Etsivä otti lipun ja korotti sen kaikkien näkyviin. Hän rykäisi kuin ainakin henkilö, joka aikoo sanoa jotakin tärkeitä. Huomattuaan, että kaikkien huomio oli kiintynyt häneen ja kohotettuun lippuun hän julisti:

— Huomatkaa! Tämä arpalippu... miljoonavoitollippu... öhöm... Tämä on — *aivan oikea!*

— Oikea!? pääsi matkustajakodin emännältä kuin parkaisten.

— Oikea!? kiljahti Hilperttikin silmät soikeina.

— Oikea!? kuului sekaäänisen kuoron huudahdus keittiökäytävän puoleiselta ovelta. Siellä seiso kokonainen jatsiorkesteri, jonka äskeinen rymyelämä oli houkutellut tilaisuuteen todistajaksi. Joukon takaa kurkisteli vielä piika-Miinakin. — Oikea! mutisivat hänen huulensa.

Salapoliisi oli mielissään aikaansaamastaan häm-

mästyksestä. Hän julisti selvästi:

— Niin, mitään väärennystä ei tässä lippujutussa ole tapahtunut.

Akseli pysyi vaiti. Hän muisti sananlaskua: Hyvä suulas, paha kielas; vaitioleva kaikki voittaa. Monesti lienee kokemus osoittanut, ettei mainittu sananlasku pidä aina paikkaansa. Mutta tällä kertaa se piti.

— Ettäkö tuo mies saa sillä lipulla kokonaisen miljoonan?! kiljaisi rouva Hentola punaisena kuin rautatien hätämerkki.

— Kyllä saa, myönsi salapoliisi.

Hotellin turskea valtiatar putosi istualleen tuolille. Hän haukkoi henkeään ja vaikutti ylen järkyttyneeltä. Hän viittasi luokseen piika-Miinan ja yritti sanoa tälle jotakin. Mutta minkäänlaista ääntä hän ei saanut ilmoille. Hänen suunsa vain aukeni ja sulkeutui kuin ahvenella, joka on nostettu katiskasta ja heitetty veneen pohjalle.

Mutta Miina oli tilanteen tasalla, tai sitten hän ymmärsi emäntäänsä pelkistä suunliikkeistä, kuten kuuromykät.

Miina lähti viipymättä Akselin huoneeseen. Hän raahasi sieltä vieraitten nähden huonon viltin, jak-

karan, räsymaton ja kaikki muut sinne tupatut rojut pois. Ja tilalle hän kantoi jälleen kallisarvoista metsotaulun kopiota, silkkipeittoa, »Oma koti onneni»-koruommellusta sekä muita hienouksia.

Akselin arvo oli jälleen noussut kuin taikasanalla. Sanalla, jonka etsivä päästi ilmoille kuin mahtava taikuri, shamaani. Se pelasti Akselimme epäluulon kaakinpuusta ja korotti hänet jälleen hotellinrouvan ja muunkin väen silmissä miljoonaperijän jalustalle.

Mutta Hilpettiin eivät taikasanat tehonneet; hän oli niihin nähden immuuni. Hän kirkui melkein hysterisesti salapoliisin korvaan:

— Se lippu ei ole oikea! Minä itse näin, kun tuo mies teki siihen ykkösen!

Lukijakin voi todistaa, että Hilpetti valehteli. Mutta ehkäpä hän itsekin uskoi omia sanojaan. Mahdollisesti hänen muistinsa sekoitti asiat.

Etsivä työnsi arpalipun ja suurennuslasin kiljuvan nuorukaisen kouraan ja sanoi:

— Herra on hyvä ja katsoo itse!

Hilpetti tarkasti moneen kertaan sekä lasin lävitse että paljaalla silmällä. Mutta numero ei vääristynyt, vaikka sitä olisi katsottu suorasti tai kierosti. Oi-

kea mikä oikea.

— Tämä on noituutta... silmäkääntämistä... hypnotismia! huusi Hilperti suunniltaan joutuneena.

— Me emme ole hypnotismin tutkijoita! tokaisi etsivä harmistuneena. Ja ottaen epäonnistuneen ilmiantajan kädestä lipun ja suurennuslasin hän sanoi vielä vakavasti:

— Teille voi tulla syyte väärästä ilmiannosta... Erittäinkin, jos herra taiteilija tahtoo...

— Ei mitään... olkoon sillään, vastasi Akseli häneen kohdistettuun vetoomukseen.

Etsivä luovutti Akselille sekaannusta synnyttäneen arpalipun ja pyysi kohteliaasti:

— Suokaa nyt anteeksi tämä harmillinen erehdys!

Akselin hyväntahtoisesti myönnyttyä anteeksipyyntöön lähtivät poliisimiehet hotellista.

Hilperti luikahti heidän kintereillään hyvästiä sanomatta.

Rouva Hentola istui tuolillaan. Hän tuijotti älyttömänä jonnekin tyhjyyteen. Vihdoin hän heräsi ja syöksähti pystyyn. Näytti kuin hän olisi aikonut hyökätä jonkun kimppuun. Mutta katseltuaan ympäril-

leen hän huomasi, ettei sopivaa kohdetta — Hilperttiä — ollut näköpiirissä. Piika-Miinakin juoksi sukkelin askelin edestakaisin Akselin huonetta kunnostaessaan, ettei rouvan katse päässyt iskeytymään häneenkään.

Matami piteli päätään ja selvitti itselleen tilannetta, joka oli muuttunut hänelle itselleen äärimmäisen noloksi. Hän oli metelöinyt syyttä pakotta hotelliväelle, hän oli peruuttanut Akselin ja Mirjamin kihlajaiskaakun ja iltakekkerit. Ja kaiken lisäksi hän oli haukkunut ja häväissyt taidemaalari Akseli Niittymaata, miestä, joka tuli saamaan lompakkoonsa miljoonan markkaa. Siis arvokasta miestä ja tyttärensä sulhasta.

Rouva huomasi jatsitaiteilijoiden vielä seisovan käytävän ovella ja tuijottavan vuoroin häneen, vuoroin Akseliin. Hän sai vihdoinkin halpautuneen kiellensä norjistetuksi ja puhkesi päivittelemään:

— Voi hyvät ihmiset! Olipa tämä skandaali! Kaikki oli tuon sietämättömän nulikan, tuon Hilpertin syytä.

Ja pinnistäen kasvoilleen makeaksitarkoitettun hymyn matami kääntyi jatsitaiteilijoiden puoleen sanoen väsyneen lempeästi:

— Hyvät taiteilijat! Menkää vain harjoittelemaan sinne pianon ääreen. . . Olkaa niin hyvät! Soittakaa, ei se ketään häiritse, ei ollenkaan!

Kun taiteilijat olivat menneet harjoituksiinsa, kääntyi matami Hentola Akselin puoleen nöyryytettynä, melkein anoen:

— Herra taiteilija suo minulle anteeksi. . . Olkaa niin hyvä! Tuhannesti anteeksi! Minä olen niin sekaisin, etten välistä tiedä, mitä puhun. Suottehan anteeksi?

— Tottakai, rouva hyvä, myönsi Akseli lauhkeasti tarttuen matamin ojennettuun käteen. — Inhimillistä oli erehtyä jo roomalaisten aikana, emmekä me tänäpäivänä ole sen viisaampia.

— Ihmismäistä on myöskin korjata erehdyksensä! lisäsi rouva Hentola, luoden kostuneet silmänsä kattoa kohti. Hänen sielustaan pulpahti tällaisena anteeksiannon hetkenä esiin heiveröinen filosofoinnin kukkanen.

Toteuttaakseen mietelauseensa itse teossa rouva meni puhelimeen. Valittuaan numerot hän saneli:

— Haloo. . . onko Pulliaisella. . . Minä siitä kaakusta. . . ai, on jo valmis! No kuulkaa, laittakaa siihen

kaakun päälle uudelleen se nimi . . . niin, herra taiteilijan nimi . . . se Akseli . . . niin . . . siihen Mirjamin vieheen, sokerikirjaimilla . . . niin, vaniljaa tietysti . . . Se siis joutuu täksi illaksi? Kiitooos!

Suljettuaan puhelimen kääntyi rouva Akselin puoleen niin sydämellisen näköisenä, että olisi luullut taiteilijaa hänen kauan kadoksissa olleeksi tuhlaajapajakseen. Hän sanoi vakuuttavasti:

— Kas niin. Tänä iltana me pidämme Mirjamin ja Akselin kihlajaiset. — Ja nyt ei sitä päätöstä horjuteta, vaikka tuomioistuimessa niin määrättäisiin.

Ihminen päättää, mutta . . .

Ovikello tuntui soivan ulko-ovella. Rouva meni avaamaan.

Tulija oli autonkuljettaja, johon ennätimme tutustua hänen aikaisemmin keskustellessaan Ville Puskan kanssa. Hän esitti tiedustelunsa rouvalle:

— Täällä hotellissa pitäisi asua erään herra Pu . . . Pu . . . noh, voi turkinpietari! Taas unehtui se nimi . . . Mikä ihmeen Tupsu . . . ei . . . Noh, olkoon se nimi . . . mutta saanko minä kysyä, eikö täällä asu sellainen herra, joka on voittanut arpajaisista miljoonan markkaa?

Matami Hentola johdatti miehen hallin ovelle ja osoittaen Akselia esitti:

— Tuossa on sellainen herra!

Akseli valmistautui jälleen ottamaan vastaan jotakin yllätystä — entisistä vahingoista viisastuneena. Kas, odotettu vahinko on melkein voitettu vahinko.

Automies kääntyi taiteilijan puoleen ilmoittaen:

— Niin, minä vain sitä. . . että herralle on tullut yks vieras. . . maaseudulta.

— Ahaa, minulle vieras? uumoili Akseli ollen jo varuillaan.

— Niin, rouva. Herran oma rouva.

— Mi-minun — rouvani?! pääsi Akselilta kuin joltakin tohvelisankarilta, joka vaimonsa toimesta haetaan pois iloisesta istunnosta.

— *Teidän rouvanne!* huudahti monenmoisesti järkyttynyt hotellinemäntä. Hänen silmänsä tuntuivat iskevän taiteilijaparan näkimiin kuin kaksi haukkaa.

Akseli ei ennättänyt avata suutaankaan lausuakseen jotakin selittävää, kun automies ilmoitti:

— Mä käyn hakemassa sen frouvan tänne. . . se istuu mun autossani.

Mies lähti.

Odottamatta mitään mielipiteenilmaisua Akselin puolelta alkoi rouva Hentola paasata:

— Vai niin. Vai naimisissa te olettekin! Ja rouvanne on saapunut maaseudulta teitä tervehtimään! Ja hän löytää teidät täältä sulhasmiehenä! Minun tyttäreni sulhasena! Ohoh, täytyy sanoa! Lienette jo montakin naista pettänyt avioliittohuijauksillanne?! Mutta nytpä jouduittekin ilmi hyvissä ajoin. . .

Piika-Miina oli taiteilijan huoneessa saanut jälleenrakennustyönsä suoritetuksi. Hän lähestyi emäntäänsä kysyäkseen lisäohjeita keittiöaskareihinsa. Mutta huomattuaan taaskin tilanteen muuttuneen hän oivalsi hyvän ja uskollisen palvelijan tavoin velvollisuutensa.

Miina meni viipymättä takaisin Akselin kammioon ja hävitti äskeisen hienostuksen jäljet kuin kolhoosiryssä valtaamassaan huvilassa.

Mutta Akseli odotti sopivaa taukoa rouvan konepistoolitulen kaltaisessa sanasuihkussa sanoakseen suoraan, että tässä oli taaskin jokin erehdys.

Mutta samassa taiteilija huomasi Pusakan raottavan oveaan ja varovasti kurkistavan halliin. Nähtyään taiteilijan viittasi äijä kutsuvasti. Akseli muisti,

että hänellä oli vielä hallussaan Pusakan voittolippu ja arvasi myöskin sen, että automies lähti hakemaan Pusakan entistä vaimoa. Nyt oli siis neuvoteltava viipurilaisen papan kanssa; eihän sopinut häntäkään jättää pulaan, joka oli uhkaamassa häntä.

Rouva Hentolan jatkaessa syytössarjaansa painui Akseli äkkiä Pusakan huoneeseen.

Kuin ivantekona tämänhetkisellem tilanteelle kaajahti ruokasalista marssilaulu pianon säestyksellä. Jatsitaiteilijat käyttivät hyväkseen rouvan äskeistä ystävällisesti antamaa lupaa. Koska heidät oli illaksi kutsuttu esiintymään Mirjamin ja Akselin kihlajaiskekkereissä, muovasi jatsarien sävelniekka nopeasti Kuulan Häämarssista, Kolmikymmenvuotisen sodan marssista sekä Iloitse morsian-virrestä — siis ikään kuin yhteenvetona näistä kolmesta — uuden sävelen, jonka he nimittivät Kihlamarssiksi.

Kihlamarssi kuulosti toden totta siltä, että se tulisi saavuttamaan gramofonilevyissä suuren menekin ja tekemään säveltäjänsä Sibeliustakin kuuluisammaksi kansan keskuudessa. Mutta rouvaa se ei tällä kertaa miellyttänyt. Hän ryntäsi ruokasaliin ja julisti, että kaikkalainen musiikillinen harjoittelu oli talossa

kielletty ikuisiksi ajoiksi. Varmuuden vuoksi hän käski musikanttien etsiä uutta asuntoakin, koska moiset ilonpitäjät alensivat hotellin maineen.

Tällaisesta edestakaisin soutamisesta ja huopaaamisesta ällistyneet jatsipojat uskoivat, että matamin hulluus oli kehittynyt jo viimeiselle asteelleen.

Hotellinemäntä joutui takaisin halliin juuri kun sisälle astuivat autonkuljettaja ja kookas, mustakulmainen rouvasmatami.

Vieraan naisen silmät olivat kuin kaksi yskänpastillia, lakritsinmustat ja pistävät. Niistä pälyili levoton ja häijynkurinen luonne. Sellaista ihmistä kansa sanoo pahasilmäiseksi.

— Päivää! rämäytti rouvasmatami äänellä, joka ilmaisi vahvennetussa asteessa samaa, mitä silmätkin.
— Missä se onnellinen ukkeli täällä on?

Rouva Hentola katsoi vieraaseen naiseen niin aliarvioivasti ja halveksuvasti kuin ainakin itseään kunniallisena pitävä ihminen voi katsoa syntiseen vaimoon. Tämän »halveeraamisen» Pusakan entinen rouva — hänestähän oli kysymys — oli ansainnutkin, mikäli muistamme vilpittömän Pusakan kuvausta hänestä.

Rouva Hentola meni sanaakaan vastaamatta Pusa-
kan huoneen ovelle ja koputettuaan siihen huusi:

— Taiteilija! Täällä on nyt teidän vaimonne! Kuu-
litteko?!

— Onko se äijä sanonut olevansa oikein taiteilija?
kysyi vieras nainen rouva Hentolalta.

— Sellaisena hän on ainakin täällä esiintynyt, vas-
tasi rouva Hentola ykskantaan.

— Hahhahhaa! hohotti pahasilmäinen nainen. —
Ei se mikään taiteilija ole.

— Sitä minä olen aina epäillytkin, mutisi matkus-
tajakodin omistajatar. Hän koputti uudelleen oveen.
Kun sitä ei avattu, kääntyi hän naiseen kehoittaen:

— Koputtakaa itse ja viekää se miehenne vaikka
Konnunsuolle!

— En minä häntä mihinkään vie, tuhahti vieras. —
Mutta sen voittolipun minä kiskon siltä vaikka hohti-
milla.

Ja rouvasmatami naurahti kokkapuheelleen niin
kolkosti, että hohotus kuului kuin pimennysverhon
takaa.

Ja ryskyttäen lujasti Ville-isännän ovea huusi vie-
ras nainen:

— Kuuletko, ukkeli!? Täällä olen minä . . . entinen vaimokultasi . . . Pistäppä se arpalippu vaikka ovenraosta, niin minä menen ja jätän sinut rauhaan!

Entinen rouva Pusakka löi vielä nyrkillään ovea.

Äkkiä ovi lennähti auki ja huoneesta ilmestyi Akseli.

Hän astui naisen eteen ja sanoi totisena:

— No, tässä minä nyt olen!

Entinen rouva Pusakka tuijotti säikähtyneenä Akseliin ja perääntyen hänestä ulommas tolkkutti:

— Varjelkoon! *Vieras mies!*

Akseli kääntyi hieman harmistuneen voitonriemuisesti matami Hentolaan ja sanoi:

— Siinä sen nyt kuulitte!

Matami Hentola oli tämän päivän yllätyksistä ja noloista kokemuksista tullut jo ikäänkuin rokotetuksi sellaisia vastaan. Hän selviytyi nopeasti häkellyksestään.

— Eikö *hän* olekaan miehenne? kysyi rouva Hentola vieraalta.

— Ei ole. En ole koskaan nähnytkaan tuota miestä.

Matkustajakodin omistajatar kääntyi jälleen — kuinka monennen kerran — Akseliin ja anoi väsy-

neesti, mutta sydämellisesti:

— Herra taiteilija ei nyt pahastu. . . sanoittehan itsekin, etteivät roomalaisetkaan pahastuneet erehdyksistä. . . Minun täytyy mennä ottamaan vähän kamferttia. Tämä sekaannusten ryöppy vie minulta pään ja järjen. . . Anteeksi nyt vain, herra taiteilija!

Rouva Hentola lähti omaan privaattiinsa lääkitsemään itseään.

Mutta Miina, joka loppukohtauksessa oli lähellä ja kuuli, että taiteilija oli jälleen arvohenkilö hänen emäntänsä silmissä, syöksyi nuolena huoneeseen, jonka juuri oli saanut rumennetuksi. Kaikki oli taas laitettava päinvastaiseksi. Vanhat rojut saivat sieltä tuiman lähdön ja silkkipeitto, metsotaulu, »Oma koti onneni»-koruommellus muitten arvoesineitten kera pääsivät sulostuttamaan uudelleen taiteilijan huonetta.

Mutta Akseli teki tiliä entisen rouva Pusakan — kirstäjänaisen kanssa.

Hän veti lompakostaan voittoisan arpalipun — oikean — ja näytti sitä sanoen:

— Kuten näette, arpalippu on minulla. Sanoitte, että teillä on minulle asiaa. Mitä minusta tahdotte, rou-

va hyvä?

Vampyyrinainen änkytti hämmästyneenä:

— Anteeksi, kuulin vain huhuja, että entinen mieheni Ville Pusakka on voittanut miljoonan. . .

— Ai ai, rouva hyvä! Ei koskaan pidä uskoa huhuja! sanoi Akseli opettavaisesti nuhdellen. — Ville Pusakka asui täällä muutamia päiviä eikä hän ole vielä maksanut laskuaankaan. Luulen, että hänellä oli rahapula.

Akseli oli kai Pusakan pyynnöstä luvannut selittää asian tällä tavoin auttaakseen tuota hyvänahkasta pappaa kiristäjän asettelemasta pälkähästä.

— Mitä, eikö hänellä ollut rahoja? kysyi synkeä nainen.

— Valitettavasti ei, vakuutti taiteilija veitikka silmäkulmassa, mutta sitä ei synkeä nainen huomannut. — Ehkäpä rouva maksaakin sen laskun, joka entiseltä mieheltänne jäi suorittamatta. Olkaa hyvä ja odottakaa; minä haen laskun tänne.

Rouvasmatami alkoi hivuttautua ovea kohti ilmeisesti pettyneenä. Kun Akseli oli lähtevinään laskua hakemaan, kiirehti hän epäämään:

— Ei ei, minä en maksa mitään laskuja. Älkää vai-

vautuko! Hyvästi!

Ja pistäväsilmäinen rouvasmatami meni kiireesti ulos. Häntä seurasi autonkuljettaja, joka oli ovenpielessä suuresti nauttien nähnyt ja kuullut kaikenlaista »jänskää».

Huone tuntui muuttuvan valoisammaksi pahasilmäisen naisen häivytyttyä. Ikään kuin sotavalaistus olisi vaihtunut rauhanaikaiseksi.

Nyt syöksyi halliin Ville Pusakka, joka sydän kurkussa oli seurannut draaman kehitystä ovenraosta. Hänen olemuksensa oli nyt kahta vertaa valoisampi kuin ennen. Hän liikkui puolittain tanssiaskelin ja ensimmäiseksi kiekaisi kuin kukko päivänpaisteisena pyhäaamuna:

— Heikuta kukkuu! Muija meni ko salamanteri!

Ja Akselia hartioille taputellen Ville-pappa kehaisi:

— Kyllä työ ootte oikea taiteilija . . . työ ossaatte lipetellä nii, ett ilma sakenee . . .

Äijällä oli merkillinen käsitys taiteilijoista. Jos hän olisi sanonut, että Akseli pisteli lipettä kuin joku politrunki, olisi vertaus ollut osuvampi.

Kuin Akselin puolustukseksi lisäsi Pusakka vielä

toteamuksensa:

— Ainoo kiel, mikä ei koskaan valehtele, on kengän kiel.

Nyt riemusta kukkuva isäntämme uskalsi ottaa miljoonalippunsa. Se oli saatu kuljetetuksi karikoitten ja vaarallisten vesien yli — s. o. rämäpäisen ja ahneen vampyyrinaisen kyyneleittenkin yli — ja nyt Pusakka saattoi pitää sen hallussaan. Vaara oli ohi.

— Hip hei, nyt mie lähen ja näytän rouval tään lip-pusen! innostui Ville-isäntä. Hän tunsu olevansa kuin motituksesta vapautettu sankari. Ollessaan jo menossa hän suhkaisi vielä Akselille:

— Oha miul muutakii asjaa sil ihmisel. Hää o miun maun mukkaa. . .

Ennen kuin nuori mies ehti estää, oli sukkelaliik-keinen Pusakka jo mennyt etsimään rouva Hentolaa.

Nyt oli odotettavissa uusi sotkus. Kun rouva Hentola näkisi, että oikea miljoonavoittolippu olikin Pusakan omaisuutta, kävisi selväksi, ettei sellaista voinut siis olla Akselilla. Ja nyt sittenkin — viime hetkessä menisi kaikki plöröksi. Olisi ollut parempi tunnustaa koko juttu aikaisemmin.

Taiteilija ajatteli, että olisikohan juostava viipuri-

laisen isännän perään ja selitettävä hänelle, ettei vielä sopinut näyttää lippua rouvalle.

Mutta taiteilijaa alkoi kyllästyttää epäselvä peli. — Missä ihmeessä Mirjam viipyi?! Ainoastaan hänen takiaan oli Akseli antautunut koko narripeliin. — Kaikki keinot ovat luvallisia sodassa ja rakkaudessa; niin oli tuo Merkuriuksen armoittama tyttö sanonut. Mutta nyt, kun tyttö ei ollut läsnä, joutui Akseli oman luonteensa johdettavaksi. Ja niin hän päätti, että nyt, vihdoinkin, oli mentävä rouva Hentolan luo ja kaiken uhallakin kerrottava kaikki, mitä tämä ei tiennyt miljoonalipusta. Hän kertoisi siitä asti, jolloin lisäykkönen piirrettiin voittamattomaan arpalippuun. Ja sitten ihmisten väärinkäsitykset hänen varallisuudestaan. Ja lopuksi Akseli sanoisi, että tässä minä seison enkä muuta piirustele!

Akseli jo ryhdistäytyi lähteäkseen jalopeuran luolaan, s. o. matami Hentolan puheille, kun puhelin soi hallissa.

Piika-Miina ehätti vastaamaan.

Akselia pyydettiin puhelimeen. Miina ojensi puhelutorven taiteilijalle kuiskaten:

— Se on Mirjam-neiti.

Akseli tarttui kuulotorveen ja sai Mirjamilta ilmoituksen:

— Minä olen täällä rakennusyhtiön konttorissa. Pääjohtaja on saapunut, joudu heti tänne!

— Mitä? Tuleeko kaupasta jotakin? kysyi taiteilija kiihkeästi.

— Keskustelu on parhaillaan käynnissä, tule heti! Muuta ei tyttö sanonut, vaan sulki puhelimen.

»SAI SAAREN NEIDON JA NORSUNLUUN...»

Rakennusyhtymän konttoriin oli hotelli Huminasta vain muutamia kulmavälejä.

Akseli kiiruhti tämän matkan aivan kuin olisi tahtonut eksyttää varjonsa kintereiltään.

Kunpa rakennusyhtymä ostaisi sen kovan onnen hökkelin!

Siitä riippui tällä kertaa Mirjamin ja Akselin onni. Nyt vasta taiteilija totesi, miten tärkeätä raha oli tässä maailmassa. Ilman sitä hän ei voisi mennä naimisiin lemmittynsä kanssa. Ei käynyt laatuun narrata toista mukaansa näppiänuolevaan kurjuuteen. Miten hullua! Hän saisi ostaa onnen — rahalla!

Raha on hyvä renki, mutta huono isäntä, ajatteli nuori mies. — Se on mainio välikappale rakentamaan tuulentuvista ja haavelinnoista asuttavia vuokrahuoneita tai osakehuoneistoja. Mutta jos päästää sen isännöimään sielussaan, hävittää se tulenliekin tavoin kauneimmatkin onnenpalatsit...

Kunpa rakennusyhtymä ostaisi sen...!

Hän saisi »saaren neidon ja norsunluun», kuten runo kertoo. Mirjamin, tytön, jolla oli... niin, me-

hän tiedämme! Taidekaupan hän saisi . . . ja työrauhaa, luodakseen elämänsä teokset. Ja sekin miljoonarpajuttu saataisiin selväksi.

Kunpa ostaisi . . . !

Ellei tuo kauppasia nyt onnistuisi, olisi hän pahassa kiipelissä.

Akseli harppoi konttoriin johtavat rappuset kuin nopeakulkuinen mittarimato.

Kunpa . . . !

Mirjam istui jo apu- ja pääjohtajan kanssa vilkkaassa keskustelussa. Hän oli pitänyt vartiota konttorin edustalla nähdäkseen pääjohtajan tulevan. Silloin hän oli heti mennyt perässä konttoriin. Niin innostunut oli Mirjam asiaansa.

Akseli sai kuulla, että rakennusyhtymän johtokunta oli sittenkin päättänyt pysyä alkuperäisessä suunnitelmassaan. Siksi Akselin nimissä oleva talo aiottiin ostaa.

Pääjohtaja oli ankaran tinkimisen perästä tunnustanut Mirjamin voittajakseen hintakysymyksessä. Valmiit kauppakirjat olivat pöydällä. Tarvittiin vain enää allekirjoitukset, jotka Akselin tultua viipymättä piirrettiinkin papereihin. Virallinen kaupan-

vahvistajakin oli läsnä.

Kirjoittaessaan nimeään päästi taiteilija huokauksen. Hän oli nyt rikkonut sisäisen taiteentemppeleinsä pyhyiden muuttamalla sen kaupantekijäin markkinahuoneeksi. — Nyt minä olen jo alentunut talohuijariksi! ajatteli hän surumielisesti hymähtäen. — Alhainen mammonanpalvelija minä olenkin enkä taiteen tulen lahjomaton vaalija! Mutta sitten hän muisti lieventävän asianhaaran: *Mirjamin*. Tällä teollaan hän pelasti *Mirjamin* huutokauppajutun aiheuttamasta nolosta tilanteesta. Ja sitä paitsi. . . hyvänen aika! Hän palveli mammonaa kuin Jaakob Laabania — rakkautensa vuoksi.

Sitten pääjohtaja kirjoitti shekin, jonka antoi taiteilijalle.

Shekissä oli summa, joka pani Akselinkin raahaalveksuvan taiteilijasielun värähtelemään. Niin suuri on mammonan mahti.

Kun Mirjam ja Akseli olivat päässeet kadulle, hymähti viimeksimainittu ironisesti:

— Enpä olisi koskaan uskonut olevani tällainen liikenero!

— Ehkä saat kaikesta kiittää sitä *ykköstä*, sanoi tyt-

tö. — Se tekee meistä kahdesta yhden onnellisen ykkösen, eikö niin?

— Se oli sittenkin siunattu ykkönen, tunnusti taiteilija ja puristi tytön käsivartta kainaloonsa. Ja tyttö painautui häneen luottavaisena, sillä hänen käsivartensa tuntui työstä niin turvalliselta.

Heidän saapuessaan hotelliin kuului ruokasalista iloinen »Kihlamarssin» soitto.

Nuoret lähtivät ruokasaliin etsiäkseen äiti Hentola.

Nyt heillä oli mukanaan valtti. Nyt he tohtisivat kertoa totuuden miljoonavoittohuhusta.

Rouva Hentola olikin ruokasalissa. Hänen rinnallaan istui Pusakka ja he näyttivät arvokkailta kuin kuningatar ja prinssihallitsija. Molempien kasvoista hohti onni ja autuus ja he pitelivät toisiaan kädestä.

Oli helppo arvata, mikä onni heitä oli kohdannut.

Tälle isäntäparille soitteli jatsiorkesteri 'Tsuliman' uutta Kihlajaismarssiaan. Melodiassa oli tunnettavissa otteita Iloitse morsian-virrestä, Kuulan Häämarsista ja Kolmikymmenvuotisen sodan marssista.

Oli tunnustettava, että myöskin musiikki mallasi tilanteeseen.

Soiton kaikuessa Mirjam meni äitinsä luokse ja kuiski tämän korvaan asioita, rouva Hentolan ilmeistä päättäen oikeita ihmejuttuja. Mamman silmät pyöristyivät, laajenivat ja supistuivat aina mielentilan mukaan. Ja hänen suunsa muodosteli samanlaisia kuvioita kuin silmätkin.

Sitten Mirjam näytti hänelle shekkiä, neljännesmiljoonan paperia.

Rouva Hentola tuijotti vuoroin shekkiä, vuoroin hieman ulompana seisovaa Akselia. Hänen ilmeensä sanoi: onko tuo taiteilija sittenkin niin etevä, mahdolloman etevä liikenero? Häneenhän voi luottaa. . . tyttärensäkin puolesta. . .

Niinpä sitten matami Hentola liittikin Mirjamin ja Akselin kädet toisiinsa ja sanoi:

— Kaikki väärinkäsitykset on vihdoinkin selvitetty. . . Olkaa onnelliset, niinkuin minäkin olen *hänen* kanssaan!

Ja rouva nyökkäsi myhäilevästi päällään Villeisäntään.

Juhlatunnelmaa hiukan rikkoi piika-Miina, joka ilmestyi rouvan luo ja — soitossa vallinneen tauon aikana — kuiskasi tälle niin, että kaikki läsnäolijat kuu-

livat:

— Rouva, paistetaanko nyt markariinissa vai...?

Ylen onnellinen Ville Pusakka vastasi rouva Hentolan puolesta:

— Kuule sie likka: mei talos paistetaa tästlähi markariinikii voissa!

Ja tuo karjalainen ilomies pisti palkkalaistytön kouraan salavihkaa setelin, miten ison lie pistänyt-kään. Noin vain ilahduttaakseen tämänkin mieltä.

Tarinamme on siis onnellisessa lopussaan.

Voimme päättää juttumme Ville Pusakan sanoilla, jotka hän lausui illalla kaksoiskihlajaisia juhliittaessa:

— On se vaan nii, et rakkaus vettää enemp ko seisemän traktorii!
